

DIALÓGUS

**A Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Karának kiadványa**

2007

A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság
2006/4/V/4. számú határozatával a jogászképzések
párhuzamos akkreditációs vizsgálata és a „Kiválósági hely” címre
beadott pályázatok alapján a

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának

a jogász képzésben
nyújtott kiemelkedő teljesítményéért
2011. június 30-ig

Kiválósági hely

címet adományozott.

Budapest, 2006. április 28.

Fésüs László
a MAB elnöke

Felelős kiadó: Dr. Szabó Imre
az SZTE ÁJTK dékánja

Felelős szerkesztő: Dr. Balogh Elemér
baloghe@juris.u-szeged.hu
<http://www.juris.u-szeged.hu>

Nyomdai munkák: „Norma” Nyomdász Kft.
Hódmezővásárhely

Tisztelt Olvasó!

Szeretettel köszöntöm, mint kedves hajdanvolt Tisza-parti jurátust, és kellemes percekét kívánok évről évre, nagy gonddal készülő „nosztalgia magazinunk” legújabb, minden eddiginél terjedelmesebb és tartalmasabb számának olvasásához. Szegedi joghallgatónak lenni: ez mindig jelentett egy kis emelkedettséget, büszkeséget is – hogy nem ok nélkül, arra újabb bizonyosság e kiadványunk lapjain megelevenedő mozgalmas kari élet.

Múlt és jelen kéz a kézben járnak. Örvendetes, hogy mind több régi hallgatónk ragad tollat, s veti papírra egykori szegedi élményeit. Az évfolyam-találkozók időnként katartikus emlékeinek felidézése mellett részletes egyéni memoárok is olvashatunk. Külön hálásak vagyunk azért, hogy sok-sok régi fotót is kaptunk, melyeken megelevenedik egy, sajnos gyorsan távolodó kor.

A múltból a jelenbe fordulva, ehelyütt is szeretném kiemelni azt a nagy elismerést, amit Karunk professzora, Molnár Imre kapott a Magyar Tudományos Akadémiától: elnyerte az Eötvös Koszorút, amit szegedi jogász még soha; azt a legmagasabb akadémiai kitüntetést, ami azokat illet, akiket a tudós testület nem választott tagjai közé – pedig ott lenne a helyük!

Nem kis büszkességgel közöljük a Kaunkon 2007-ben doktori (PhD) fokozatot szerzett tehetséges, fiatal kollé-

gáink disszertációinak összefoglalóit.

Új rovatot is indítottunk „Szemle” címmel. Itt azokat a kari kollégák által írt vagy szerkesztett köteteket ismerteti a szakma értő recenzensei, melyek országos visszhangot váltottak ki.

Dicsérőleg kell szólnom a balatonfüredi OTDK-n nagyszerűen szereplő hallgatóinkról is, akik a legtöbb helyezést érték el a karok versenyében.

Az elhunyt professzorok emlékét megidézve a nemzetközi jog legendás szegedi alakja, Nagy Károly – aki 2007-ben töltötte volna be 75. életévét – és a száz éve született kiváló pénzügyi jogász, Meznerics Iván alakja előtt tisztelgünk. A „Kari Hírek” rovatba oly sok esemény kívánczolt, hogy jószerivel csupán a tudományos események krónikájának (előadások, konferenciák) tudtunk helyet szorítani.

Dr. Szabó Imre
dékán

A Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék

„Minden oktató azt állítja, hogy az ő tantárgya a legfontosabb, holott mindannyian tudjuk, hogy a közigazgatási jog a legfontosabb!” – szokta kezdeni a tanév első előadását *Kaltenbach Jenő*. Valóban: a magyar jogrendszer döntő részét a közigazgatási jog normatömege teszi ki.

A tanszék múltja

A fentiek fényében nem meglepő, hogy maga a Tanszék egyidős a Karral. Az már érdekesebb tény, hogy a közigazgatási jog és a pénzügyi jog közötti szimbiotikus viszony ez alatt az idő alatt három és fél év kivételével mindig fennállt, sokszor a közigazgatási jog

professzorai adtak elő pénzügyi jogot is. Sőt, a két világháború közötti időszak legkiemelkedőbb alakja, *Erekly István* jogtörténetet is tanított. A Tanszék oktatói közül mindmáig ő az egyetlen, aki az Egyetem rektori tisztségét is betöltötte (az 1938/39-es tanévben).

A közigazgatási jog oktatása a második világháború után szinte egybeforrt *id. Martonyi János* nevével. A Magyariskola tanítványa közel 40 éven át vezette a Tanszéket. Nemzetközi elismertségét híven tükrözik külföldi, főleg franciaországi vendégelőadói felkérései, illetve szakmai tisztségei, úgymint a Nemzetközi Közigazgatástudományi Intézet Végrehajtó Bizottságának tagsága.

Dr. Zámbo Géza, Dr. Szilovics Csaba, Dr. Kaltenbach Jenő, dr. Fekete Orsolya, dr. Lőrincsik Péter, Dr. Józsa Zoltán, Lacziné Börtsök Ágota, dr. Kasza Péter, dr. Laluska Pál, Dr. Kamplér Béla

A magyar jogállamiság legnagyobb bánatára Martonyi professzor abban a korszakban kutatott és írt a közigazgatási bíraskodás témakörében, amikor az a múlt rendszer leginkább háttérbe szorított jogintézményei közé tartozott.

Id. Martonyi János halálának 25. évfordulója alkalmából a Tanszék nagyszabású tudományos emlékülést szervezett 2006. őszén, ahol a jeles professzor emléke előtt a szakma legelismertebb művelői tisztelegtek előadásaikkal.

A tanszék jelenlegi munkatársai

A Tanszék jelenlegi vezetője, *Kaltenbach Jenő* még Martonyi professzor tanszékvezetősége alatt, 1977-ben került a Kar oktatói gárdájába. A rendszerváltás korszakában a kibontakozó önkormányzatiság gondolata került tudományos vizsgálódásai középpontjába, származásából kifolyólag főleg német nyelvterületen folytatott kutatómunkát. Kandidátusi értekezését az önkormányzatok feletti állami felügyelet témaköréből készítette 1990-ben.

A változó társadalmi-politikai berendezkedés más téren is érintette pályáját. A frissen felálló Alkotmánybíróságon Vörös Imre alkotmánybíró tanácsadója lett, ezzel párhuzamosan részt vett a Kisebbségi Kerekasztal munkájában. 1993-ban felkérték a Magyar Közigazgatási Intézet főigazgató-helyettesének, majd az Országos Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke lett.

1995-ben az Országgyűlés a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosává választotta. Az első ombudsmanok közül egyedüliként 2001-ben újabb hat évre bizalmat kapott a Parlamenttől. A kisebbségvédelem és a diszkrimináció tilalmának

témaköréből számos tudományos publikációt adott ki és ad ki napjainkig.

2005. augusztus 20-án a kisebbségek érdekében végzett tudományos, szakmai-közéleti munkásságáért a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetéssel vehette át a köztársasági elnöktől. 2007-ben az Egyenlő Esélyek Mindenki Számára Európai Év nagykövetévé választották. 2008. februárjától ismét egy nagy kihívásnak kell eleget tennie, az újonnan alakult Független Rendészeti Panasztestület elnöke lett.

Rendkívül kevés szabadidejét hobbijának szenteli, amit szintén magas szinten űz: hozzáértők szerint egészen kiváló műbútorasztalos lehetne belőle.

A tanszékvezető-helyettesi posztot *Zámbó Géza* tölti be, aki egyetemi tanulmányainak befejezését követően már szakmai kapcsolatot ápolt a Tanszék akkori munkatársaival, mivel köztisztviselőként munkaköréhez kapcsolódó feladatok a tanácsi dolgozók képzését és továbbképzését foglalták magukba. Ebben a munkában a Tanszék korábbi oktatói – *Szűcs István, Dáni Sándor* – is részt vettek. Egyetemi oktatói feladatot – egyéb jogviszonyban – 1990-től, főfoglalkozású jogviszonyban 2001-től lát el adjunktusi, majd docensi beosztásban.

Oktatási feladatai a közigazgatási jog különös részében tárgyalt szakigazgatási témakörökhöz kötődnek. Kutatási területe összhangban van oktatási munkájával, amely elsősorban a gyermekjogok érvényesítésének állami feladataihoz, a hivatásos gyámság intézményéhez, a gyámhatóságok által rendelhető gondnokság eseteihez, ezek vizsgálatához kapcsolódnak. A gyermekvédelmi gyámság volt PhD értekezésének tárgyköre is.

Dániában, Németországban, az USA-ban Lucas megyében – Ohio állam

– és Svájcban szakmai továbbképzéseken, konzultációkon vett részt, tartott előadásokat, közreműködik a Kari Tanács munkájában. Szeged Megyei Jogú Város képviselőtestülete jogi bizottságának tagja. Közéleti tevékenysége is a hivatásrendekhez kapcsolódik, húsz éve a Magyar Jogász Egylet Csongrád megyei szervezetének titkári tisztjét tölti be. Korábban zenei tanulmányokat is folytatott, kevés szabadidejében a klasszikus zene művelése, hallgatása biztosítja számára a kikapcsolódást, hiszen ez a hobbija.

Józsa Zoltán a közigazgatási jog mellett a Közigazgatás alapintézményei c. tárgy előadója, szakmai felelőse a szegedi és kecskeméti tagozaton. Évek óta foglalkozik ERASMUS hallgatókkal az „Introduction to Hungarian Public Administration Law” c. tárgy révén, mely a szaknyelv magas szintű használata mellett lehetővé teszi a küldő egyetem oktatási tematikájának, képzési módszereinek a megismerését, s a közvetlen eszmecsere is.

A kilencvenes évek szakmai útjainak és ösztöndíjainak (Bradford, Göttingen, Warwick, Maastricht, London, Washington, Turku, Lodz, Groningen stb.) az ösztönző hatása nyomán érdeklődése természetes módon fordult a nemzetközi közigazgatási rendszerek megismerése, feldolgozása felé. Folyamatosan jelentek meg tanulmányai hazai és nemzetközi szaklapokban, majd 2000 után több monográfiát, könyvrészletet publikált, így például az „Önkormányzati szervezet, funkció és modernizáció”, illetőleg a „Változatok a regionalizációra: a lengyel, a szlovák és a cseh modell” című munkákat. Az uniós tagállamok számának növekedése újabb lehetőséget kínál olyan

közigazgatási rendszerek tanulmányozására, melyek eddig szinte ismeretlenek voltak még a szakmai közvélemény előtt is.

Szabadidejében rendszeresen focizik azzal a baráti társasággal, melynek bölcsészek, fizikusok, kémikusok, orvosok a tagjai, illetőleg teniszezik a vásárhelyi tenisz klubban.

Kasza Péter Ferenc már hallgatóként máig maradandót alkotott a Kar életében: nevéhez fűződik a Magyar Közöny című hallgatói lap megalapítása, melynek első főszerkesztője is ő volt. Az újság további sorsát 1997-től már a katedráról követi nyomon.

Szakmai érdeklődése a közszolgálati jog területéről az ezredfordulón a közigazgatási hatósági eljárás, ezen belül a jogorvoslati rendszer vizsgálata felé fordult. E témakörben 2008. március 20-án országos csúcstól állított fel: nyolc órás egybefüggő előadásával megdöntötte Badár Sándor színművész duma-rekordját.

A kari közéletben 2004-től a Kari Tanács póttagjaként vesz részt, 2004 és 2007 között a kari honlapmesteri tiszte is betöltötte. 2006-ban közbeszerzési referens végzettséget szerzett. 2008. február 15-én a szegedi közgyűlés a helyi választási bizottság póttagjává választotta.

Szabadideje javarésztét kisfiával tölti, de néha-néha még hódol szerteágazó gyűjtőszenvedélyének, illetve ha lehetősége adódik rá, bárhol bármikor bekapcsolódik egy-egy ultipartiba.

2004. február 17. napjától lépett be a Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék munkájába tudományos segédmunkatársként *Fekete Orsolya*. Tanársegédi kinevezést 2007. április 1-jén kapott. 2007. szeptemberétől főállásban a Tanszék munkatársa.

Kutatási területei és publikációs témái a fogyasztóvédelem, a versenyjog fogyasztók védelmét érintő területei, az egészségügyi igazgatás, valamint az elektronikus ügyintézés témaköreihez kapcsolódnak.

Részt vesz a Közigazgatási jog I-III. és az ehhez kapcsolódó kiskollégiumok oktatásában, kutatási területeihez igazodóan fakultatív tárgyakat oktat.

Mindemellett a Kar Doktori Iskolájában II. évfolyamos PhD hallgató. A jog gyakorlati oldalát egyéni ügyvédként műveli.

Lőrincsik Péter 2005. szeptemberétől csatlakozott a Tanszékhez mint PhD hallgató. Kutatási területe az önkormányzati társulások, a közigazgatás és a területfejlesztés kapcsolatrendszere, valamint a közigazgatásban a szolgáltató szemléletet növelő minőségügyi modellek megjelenése. Ezen területekhez kapcsolódik publikációs tevékenysége is. 2007. őszétől főállású munkaviszonya mellett tudományos segédmunkatársi további jogviszonyt is létesített a Tanszéken. Korábban az óratartás során elsősorban helyettesített, azonban kinevezését követően a Munkaügyi kapcsolatok és Társadalombiztosítási igazgatási alapszak keretében a Közigazgatási alapismeretek tárgyat oktatja.

A pénzügyi jogász szakember, *Kamplér Béla* 1988-ban fejezte be jogi egyetemi tanulmányait, amely után közvetlenül a Tanszéken került alkalmazásra, ahol a „ranglétrán” haladva 2007-ben nevezték ki egyetemi docenssé.

Németország különböző egyetemein több alkalommal is, összesen mintegy másfél évig folytatott tanulmányokat, részben ösztöndíjasként, részben pedig a testvéregyetemi kapcsolatok keretében.

Öt éven keresztül látta el a Tanszéken a tanszékvezető helyettesi teendőket.

Oktatási feladatai a pénzügyi jogi főkéllégium és gyakorlatok körében jelentkeznek a Kar valamennyi tagozatán és szakán. Kutatási területe az önkormányzati pénzügyek, az illetékek és az adóigazgatási eljárási jog. Az önkormányzati adóztatás elméleti és gyakorlati kérdései témában készítette el és védte meg PhD értekezését.

Adószakértői címet és bank-szakjogász végzettséget is szerzett az utóbbi időben.

Kevés szabadidejében a sport és az utazás jelenti számára a kikapcsolódást.

Az ugyancsak pénzügyi jogot oktató *Szilovics Csaba* 1992-ben szerzett diplomát a JPTE jogi karán. Ebben az évben kezdett el dolgozni a pécsi Közigazgatási Jogi Tanszék Pénzügyjogi Csoportjában, mint tanársegéd. 1992. második felében egy szemesztert töltött az ELTE Pénzügyi Jogi Tanszékén belső ösztöndíjjal. 1993-tól vett részt a szervezett PhD képzésben a Jog- és Állambölcséleti Tanszék doktori iskolájában, ahol Visegrády professzor irányításával folytatta tanulmányait. Választott témája kezdetektől az adójogi jogkövetés. 1994–95-ben részt vett a Belügyminisztérium – PHARE közigazgatási reform programján belül indított okleveles pénzügyi management képzésen. 1997–2000 között a PTE Közgazdaságtudományi Karán angol nyelvű képzés során MBA (szakközgazdász) diplomát szerzett. 1997-ben, valamint 1999–2000-ben rendszeresen hosszabb kutatásokat végzett az IBFD of Amsterdam keretén belül működő Tax Academy-n. További kutatásokat végzett az University of Regensburg intézményében. 1998-ban adjunktussá nevezték ki a pécsi jogi karon. 2000-től tagja a Belügyminisztérium Közigazga-

tási Szakvizsga Bizottság névsorának, és részt vesz a köztisztviselők adózási képzésében és vizsgáztatásában. 2001-ben Bihari Ottó ösztöndíjat nyert és még ugyanebben az évben megkapta kutatásaihoz a PTE céltámogatási ösztöndíját, amit a következő évben is elnyert. 2002-ben PhD fokozatot szerzett, és ebben az évben docensi kinevezést kapott. 2002-ben kezdte meg európai szakjogász tanulmányait a PTE Állam- és Jogtudományi Karán. 2003-tól a jogkövetésre irányuló kutatásait az OTKA négy éves kutatási ösztöndíjjal támogatja.

Angol és orosz nyelvismerettel rendelkezik. Kutatási területe: az államháztartási, valamint deviza, jövedéki és vámjog, továbbá az adójogi jogkövetés. E témákhoz kapcsolódva több, mint harminc oktatási segédanyagot és szakcikket, tanulmányt jelentetett meg. Állandó szerzője a Hatályos szerződéskötési útmutató és mintatár EU-konform tanácsadó üzleti szerződések (Szerk.: Wellmann György–Polányi Tamás, Verlag-Dashöffer) c. folyamatosan bővülő és rendszeresen megjelenő kiadványnak. A pécsi jogi karon működő Bihari Ottó Szakkollégium pénzügyjogi tagozatának vezetője és rendszeresen felkészít OTDK-n induló hallgatókat. Több konferencián vett részt és tartott előadást. 2003. decembereben a kollegák beválasztották a Pécsi Tudományegyetem szenátusába. 2005. februárjában Európai Unió szakjogász képesítést szerzett. 2003-tól másodállásban a Tanszék docense.

Laluska Pál a szegedi Ságvári Gimnázium fizika tagozatos osztályába járt, ahol hetente 10-12 matematika és fizika órája volt, ennek megfelelően osztálytársai döntő többsége a műszaki vagy más természettudományi szakon tanult tovább. Ő viszont irányt váltott: tanulmányait a JATE Állam- és Jogtudomá-

nyi Karának nappali tagozatán folytatta, és jogi doktori oklevelet szerzett 1978 januárjában. A diploma megszerzését követően – elfogadva a pénzügyi jog akkori szegedi oktatói, *Meznerics Iván* professzor és *Dáni Sándor* invitálását – a Tanszékre került; előbb gyakornokként, majd tanársegédként, jelenleg adjunktusi beosztásban dolgozik 1978. február 1. óta, azaz immár 30 éve. Oktatási feladatai mellett kezdetben a jogterület általános kérdéseivel, különösen a pénzügyi jog rendszerének felépítésével foglalkozott, később – az 1988-as adóreform kapcsán – a magyar adójogi rendszer, ezen belül is elsősorban a személyi jövedelemadó szabályozásunk került érdeklődése középpontjába. Részt vett több adójogi oktatási segédanyag, jegyzet elkészítésében, legutóbb a ELTE jogi kar által gondozott pénzügyi jogi tankönyv egyes részeinek átdolgozásában.

A jogi szakvizsgát 1985-ben, az adótanácsadói szakvizsgákat 1990-ben tette le.

1990-től – jelenleg is – néhány kisebb egyéni, illetve társas vállalkozás megbízásából adótanácsadói és ehhez kapcsolódó könyvviteli-adminisztrációs tevékenységet végez. 1993-ban adószakértői tevékenységre kapott engedélyt a Pénzügyminisztériumtól.

Szabadideje nagy részét leköti a Város kosárlabda életében végzett tevékenység: harminc éve folyamatosan dolgozik az első osztályú kosárlabda csapatok mellett ügyintézőként.

A Tanszék működéséhez elengedhetetlenül szükséges *Lacziné Börtsök Ágota* tanszéki adminisztrátor munkája. A hallgatókkal, társtanszékekkel, záróvizsga elnökökkel való kapcsolattartás mellett szakszervezeti teendőket is ellát.

Dr. Kasza Péter Ferenc
egyetemi adjunktus

Az EU információs szolgálata Szegeden

Az Európai Bizottság támogatásával 2007 tavaszán a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Európa-tanulmányok Központján belül megnyílt az ún. EUROPE DIRECT Szeged, európai uniós információs pont. A EUROPE DIRECT hálózathoz európai szinten több száz, Magyarországon pedig húsz szolgáltató iroda tartozik, melyek feladata, hogy helyi közvetítő szerepet töltsenek be az Európai Unió intézményei és állampolgárai között. A hálózat tagjai tájékoztatást és tanácsot adnak az Európai Unió szakpolitikáival kapcsolatos kérdésekben, eljuttatják az Európai Unió intézményeitől származó helyi és regionális érdekeltségű információkat az állampolgárokhoz, valamint visszajelzési lehetőséget biztosítanak a nyilvánosságnak az uniós intézmények felé.

A EUROPE DIRECT Szeged az egyetlen iroda a magyar hálózatban, melynek befogadó szervezete felsőoktatási intézmény. Természetes tehát, hogy célközönségünkön belül kiemelt figyelmet szentelünk a hallgatók információs igényeinek, valamint hogy kiadványaink, rendezvényeink az SZTE Állam- és Jogtudományi Karán elvárt és megszokott magas szakmai színvonalat képviseljük. Az Európa-tanulmányok Központ eddigi működése során is nyitott volt az Universitas szigorúan vett oktatási keretein túlmutató projektek, tevékenységek irányában, a EUROPE DIRECT Szeged iroda működtetésével

pedig még egy kapcsolódási pontot hozott létre az egyetem, annak környezete és az Európai Unió között.

Ügyfélszolgálatunk az ÁJK óépületében működik (6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54. földszint). Az információs pont elsődleges feladata a lakosság Európai Unióval kapcsolatos kérdéseinek megválaszolása, ide tehát bárki ellátogathat, ha ilyen jellegű segítségre van szüksége. Az ügyfélszolgálaton személyesen a következő időpontokban várjuk az érdeklődőket:

Hétfő – szerda 8.00 – 16.30

Péntek 8.00 – 14.00

Csütörtöki napon az ügyfélszolgálat szünetel. Arra is van lehetőség, hogy az érdeklődők telefon, fax vagy e-mail segítségével juttassák el hozzánk kérdéseiket.

Internet hozzáférés is segíti tájékoztató tevékenységünket: munkatársunk az érdeklődők számára segítséget nyújt a legfontosabb európai uniós honlapokkal, információforrásokkal kapcsolatban. Lehetőség van arra, hogy ügyfeleink az internetről letöltött információkat, úrlapokat, stb. nyomtatásban is megkapják.

Dokumentációs gyűjteményünk folyamatosan bővül. Az irodánkban fellelhető szakkönyvek, folyóiratok, kiadványok helyben olvashatók. Az EUROP által továbbított ingyenes kiadványokat is hozzáférhetővé tesszük az ügyfélszolgálaton, illetve postán továbbítjuk partnereink, ügyfeleink részére. A csak helyben olvasható kiad-

ványaink kiválasztott részleteiből fény-
másolási lehetőséget biztosítunk.

Rendezvényeink nagy érdeklődésnek
örvendenek. A EUROPE DIRECT Sze-
ged információs pont az Európai Uni-
óval kapcsolatos tudományos konferen-
ciákat, Integrációs Klub-találkozókat,
uniós tanórákat, egyéb rendezvényeket
szervez. Aktuális programjainkról hon-
lapunkon folyamatosan hírt adunk.

Diplomamunkák, évfolyamdolgoza-
tok elkészítéséhez a szakirodalom lista
összeállításában és az SZTE-n belül mű-
ködő Európai Dokumentációs Központ
kínálatából a legmegfelelőbb tanulmá-
nyok kiválasztásában is tudunk segíteni.

Az Európa-tanulmányok Központ és a EUROPE DIRECT Szeged által 2007-ben a Karon szervezett programok

Dr. Nanovszky György nagykövet:
„Európa és Ázsia: verseny vagy koope-
ráció? A szingapúri példa” és „A finn-
ugor népek, Oroszország és az európai
integráció” címmel tartott két előadást.

2007. április 11. és 25.

Jiří Havlík (Cseh Köztársaság Kül-
ügyminisztériuma, a Nyugat-Európa
Osztály vezetője) „EU related policy of
the Czech Republic, experiences of EU
membership, expectations, up-to-date
issues” címmel tartott előadást.

2007. április 26.

Az Európa-tanulmányok Központ
„Magyarország felkészülése az Euró-
pai Unió elnöki feladatainak ellátásá-
ra” címmel konferenciát szervezett a
karon. Előadók voltak: *Dr. Trócsányi
László* egyetemi tanár, *Ódor Bálint* fő-
osztályvezető (Országgyűlés Külügyi
Hivatala, Európai Unió Főosztály),
dr. Iván Gábor szakállamtitkár (Kül-
ügyminisztérium), *dr. Várhelyi Olivér*
főosztályvezető (Igazságügyi és Ren-
dészeti Minisztérium, Európai Uni-
ós Jogi Főosztály), *dr. Baranyai Gábor*
főosztályvezető (Környezetvédelmi és
Vízügyi Minisztérium, Községi és
Nemzetközi Főosztály) és *Fóris György*
szakértő (Team Europe, a Bruxinfo EU
tartalomszolgáltatás alapítója).

2007. május 10.

Dr. Pólyi Csaba rendkívüli és megha-
talmazott nagykövet „Az Európai Unió
és a nemzetközi migráció” címmel tar-
tott előadást.

2007. szeptember 6.

Szekeres Ildikó
irodavezető

EUROPE DIRECT Szeged
SZTE ÁJK
Európa-tanulmányok Központ
6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54.
Tel/fax: 62/544-193
E-mail: ed@eutk.u-szeged.hu
www.u-szeged.hu/etk/ed

Karunk új doktorai

A „Joghézag” címet viselő rovatunkban folytatjuk karunk frissen doktorált tagjai értekezéseinek bemutatását – utalva ezzel is arra, hogy a figyelemre méltó új tudományos eredmények mindig betömnek néhány repedést korántsem hibátlan jogunk épületén.

Bató Szilvia „A ’büntetési rendszer’ átalakításának megjelenése Kossuth Lajos Pesti Hírlapjában (1841–1844)” című doktori értekezését 2007. májusában védte meg.

A dolgozat a német jogtörténet-tudományban a kilencvenes években megjelent tudományos transzfer kutatások nyomán a 19. század első felében Magyarországon megfigyelhető jogtu-

dományi információáramlás egy részét tárja fel. Mivel Magyarországon nem alakult ki olyan jogi tudományosság, mint német területeken, a jogi tudományos transzfernek nemcsak a közege (jogtudomány) nem fejlődött, hanem a leghatékonyabb eszköz (szaktudományos sajtó) is hiányzott. Ehelyett a frissen kialakult politikai sajtó volt a közvetítés legfontosabb eszköze.

Tudományos toposz az első politikai hírlap (Pesti Hírlap) és alapító szerkesztője, Kossuth Lajos kiemelkedő szerepe a büntetőjogi kodifikációban. A konkrét kapcsolatok szisztematikus feltárása azonban még nem történt meg. Ezért a dolgozat célja a Pesti Hírlap „büntetési rendszer”-receptiójának bemutatása, annak a képnek a meghatározása, amelyet az átlagos Pesti Hírlap-olvasó

Dr. Bató Szilvia a bécsi Rathaus előtt

észlelhetett a magyar büntetési katalógus átalakulásából. Mivel a lap olvasóközönsége lefedte a magyar politizáló társadalom jelentős részét, és az eddigi kutatások alapján erős véleményformáló hatást fejtett ki Kossuth lapja, meg kell vizsgálni a „büntetési rendszerről” megjelent gondolatok „visszakerülését” a rendi nyilvánossági fórumokra. Ennek keretében a célkitűzések között szerepel a Pesti Hírlap által közvetített modern büntetőjogi elvek és az ezzel kapcsolatos szerkesztőségi álláspontok kimutatása a büntetőjogi javaslatok országgyűlési vitájában. Ezzel lehetővé válik annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy Kossuth lapjának büntetési katalógussal összefüggő információi hogyan befolyásolták az 1843. évi javaslatokról folytatott diskurzust.

A dolgozat a Pesti Hírlap teljes Kossuth Lajos által szerkesztett anyagát – 365 számot – elemzi minden rovatára kiterjedően. A híryanagy feldolgozása a büntetőjog mai elméleti megközelítése alapján történt, de maximálisan figyelembe véve a korabeli büntetőjog fejlettségét és fogalmi apparátusát. A kutatás célja a reformkori állapot rekonstrukciója volt, ezért csak a korabeli büntetőjogi gondolkodással összhangba hozható modern kifejezéseket használtam.

A dolgozat első fejezete a magyar büntetőjog reformkori helyzetét foglalja össze, kitérve az 1840-es években bekövetkezett változásokra.

A második fejezet a büntetőjog és a közvélemény kapcsolatával, és a modern nyilvánossági fórumok közül a sajtó modern büntetőjog kialakításában játszott szerepével foglalkozik.

A harmadik fejezet az állandó és időszakos rovatokban megjelent büntetésekkel és azok végrehajtásával összefüggő híreket, cikkeket veszi számba,

bemutatva az egyes rovatokban előforduló témák arányait, a hírek forrásait és azok stílusát.

A negyedik fejezet a lapban megfigyelhető büntetési katalógus egyes elemeit vizsgálja. Először a büntetésekkel szemben megfogalmazott elvek feltárására, és a megjelent álláspontok bemutatására kerül sor. Az egyes büntetési nemekkel kapcsolatos cikkek elemzése a halálbüntetés, testi büntetések, szabadságvesztés és összefoglaló néven egyéb büntetések kategóriákban történik. A halálbüntetés és a testi büntetés végrehajtási kérdései nem választhatók el az említett büntetési nemek anyagi jogi szabályaitól, ezért együtt kerülnek tárgyalásra. Egyéb büntetések elnevezés alatt a magyar jogrendszerben ekkor nem alkalmazott vagyoni büntetések mellett az ekkor már szinte kuriózumnak számító becsületbüntetések, az ún. jogfosztó és jogkorlátozó büntetések, valamint a szabadságkorlátozó büntetések tárgyalása következik. Ezt követi a frissen kialakult magyar büntetéstani irodalom Pesti Hírlapban történő megjelenésének, valamint a büntetéskiszabási elképzelések és a gyakorlat bemutatása.

Az ötödik fejezet foglalja össze a kutatás legfontosabb megállapításait és az elért eredményeket.

Nem igazolható a Pesti Hírlap kodifikációt előkészítő szerepének olyan mérvű jelentősége, amelyet a korábbi irodalom tulajdonított neki. Nem mutatható ki, hogy Kossuth „inspirálta” volna a kodifikációs bizottságot, inkább csak követte az eseményeket. A lap tájékoztatót, közvetítette a modern büntetőjogi eszméket, de nem tudta átformálni a szokásjogi gondolkodásmódot. Az eredmények nem közvetlenül az 1843/44. évi országgyűlésen jelentkeztek, hanem egy hosszabb folyamat részét képezték.

A büntetési katalógus átalakítása kapcsán Kossuthnak a jogtörténeti szakirodalom által hangoztatott vezető szerepe árnyaltabb megvilágításba került. A lap csak az országgyűlés megnyílta után foglalt nagyon óvatosan állást a halálbüntetés eltörlése mellett, a testi és megszégyenítő büntetések ellen viszont erőteljes propagandát fejtett ki. A lap szerzői a szabadságvesztést tekintették a korszerű és bevezetendő büntetési nemnek, de inkább végrehajtási kérdésként foglalkoztak vele.

A Pesti Hírlap közvélemény-formáló szerepéről megállapítható, hogy a modern polgári nyilvánossági fórum a hagyományos rendi nyilvánossági fórumokon zajló vitákat közvetítette az olvasóközönségnek. Az eddig elszigetelten (megyei gyűléseken, országgyűlésen) folytatott vitákat „kivitte” a politikai sajtóba, lehetővé téve a szélesebb körű és egyre inkább szakmaivá váló diskurzust.

A lap híryanaga alapján megkövethető, hogy az 1843. évi javaslatok országgyűlési bukása nem kizárólag a kormányzat (főrendek) miatt következett be, hanem esetleg már előre „kódolva” volt. A történeti kutatások kimutatták, hogy a javaslatok körüli politikai csatározások miként akadályozták meg a három kódex elfogadását. A büntetőjogi kodifikáció azonban elsősorban szakjogi kérdés, annak ellenére, hogy a reformkorban a politikai és alkotmányjogi jellege kapott hangsúlyt. Kossuth lapjának megyei és országgyűlési hírei, és egyéb források rámutatnak a kodifikációs nehézségekre. Nemcsak a rendi dualizmus jogalkotási mechanizmusa jelentett problémát, hanem a tárgyalt kérdésekből és a diskurzusból arra lehet következtetni, hogy a magyar jogi gondolkodás még nem fogadta be a modern kodifikáció elveit. Felvetődik

a kérdés, hogy elég érett volt-e a magyar jogrendszer egy jogági kódex megalkotására és bevezetésére. Ezt természetesen csak hosszas és alapos kutatás után lehet megválaszolni, a dolgozatban feltárt források azonban arra utalnak, hogy a magyar jogfelfogás a 19. század első felében még nem volt alkalmas ilyen radikális változás elfogadására.

Hiába tette közzé a Pesti Hírlap a legmodernebb nézeteket, hiába voltak lelkes és tájékozott vidéki levelezők, három és fél év alatt nem lehetett a szokásjogi, partikuláris jellegű jogi gondolkodást teljesen átformálni. Kossuth lapjának cikkei nagyon jól mutatják, hogy a (büntető)jogi gondolkodásban már elkezdődött az átalakulás.

A Pesti Hírlapban publikálók és a rendi fórumokon vitában szállók két jól elkülöníthető csoportra bonthatók. Egy szűk, világot látott, kiválóan képzett jogászokból álló csoportra, amely részt vett a kodifikációban, a lapban értekezéseket közölt, szakmaivá tette a megyei és országgyűlési vitákat. A többi szerző is érdeklődött a modern büntetőjogi elképzelések iránt, de a képzés és a napi vármegyei rutin miatt többnyire csak a jelszavakat hangoztatta. Ők voltak – akaratuk ellenére – a hagyományos (büntető)jogi gondolkodás megtestesítői. A magyar jogalkotási mechanizmus miatt a jogszabályok előkészítésében és elfogadásában ez a csoport kapott kulcsszerepet. Amíg ennek a közönségnek a jogi gondolkodása nem modernizálódott, addig feltehetően nem lehetett sikeres a kodifikáció. A Pesti Hírlap ebbe az irányba tette meg az első lépést, előkészítette a büntetőjogi kodifikációt, de nem közvetlenül az 1843. évi javaslatát, hanem a Csemegi-kódexét.

Dr. Bató Szilvia

Gellén Klára „A színlelés jogi természet, különösen a szerződések körében” címmel védte meg disszertációját.

A témaválasztásban meghatározó szerepe volt annak a felismerésnek, hogy az utóbbi években, olykor a társadalmi-gazdasági környezet igényeihez is alkalmazkodva, egyre bonyolultabb jogi megoldások, szerződési rendszerek születnek. Ezek megítélése során igen nehéz eldönteni, hogy a felek csupán a szerződési szabadság lehetséges jogosítványait használták-e ki, vagy annak kereteit túllépve, például színlelt ügyletet kötöttek. Egy jogügylet színleltségének vizsgálatánál nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a szerződéskötési szabadság lehetőségek igen tág terét biztosítja a felek számára. A látszólagos szerződéskötés azonban új köntösbe bújtatva is színlelés marad. A jogalkalmazónak a színlelés klasszikus, időtálló normái szerint kell azt minősítenie, s ezáltal a színlelés megítélésében is egyfajta stabilitást kell fenntartania.

Ebből kiindulva, a fő célom a színlelt szerződések jogi természetének dogmatikai, elméleti vizsgálata, normatív jellemvonásainak feltárása, ennek alárendelve a joggyakorlat elemzése, a gazdasági és társadalmi viszonyoktól függetlenül jelentkező, illetve konkrét esetekben annak jellegzetességeit hordozó motivációk szemléltetése, illetőleg egy sajátos logikai rendszer felépítése. További célként említhető a problémakör időbeli és térbeli kiterjedtségének érzékeltetése; ennek megvalósítására történeti visszatekintést tettem, és egyes külföldi jogrendszerek szabályozási sajátosságait is bemutattam.

A téma klasszikus jellegéből is adódóan a disszertációból nem maradhatott ki kiváló jogtudósaink a szerződés érvénytelensége köréből e tárgyban le-

Dr. Gellén Klára egyetemi adjunktus

fektetett téziseinek, gondolatainak bemutatása sem. Ugyanakkor a különös kihívást számomra pontosan az a tény jelentette, hogy a téma részletes feldolgozásával a hazai szakirodalomban még nem találkozhattunk.

A fenti szempontokat is figyelembe véve az értekezés három főrésze tagolható. Az első rész a színlelésre vonatkozó főbb dogmatikai jellemvonásokkal, a második egység a színlelés aspektusából a szerződéskötés mechanizmusával, az érvénytelenséggel és a jogkövetkezményekkel, míg a harmadik rész a korábbi elméleti alapvetéseket alátámasztandó, mintegy szemléltető jelleggel a leggyakrabban előforduló színlelt ügyleti tényállásokat, illetve a felmerülő elhatárolási kérdéseket járja körül.

Az első részben a szerződéses akaratra vonatkozó premisszákat bemutatását követően, tekintettel arra, hogy a színlelés fogalmát a vizsgált külföldi magánjogi kódexekkel ellentétben a magyar Pol-

gári Törvénykönyv nem tartalmazza, a színlelés tényállási és egyéb jellemző elemeinek meghatározására és rendszerezésére kerül sor. Almási Antalnak a szerződéses akarathiányról kialakított álláspontja szerint: a szerződéskötés során akarathiányról akkor beszélhetünk, ha vagy az ügylet megkötésének tudata, vagy annak szándéka hiányzik. Előbbi magában foglalja az akarat nyilvánításának és a joghatások beálltának tudatát, az ügyleti szándék pedig e kettő óhaját. Ha a négy elem valamelyike hiányzik, akkor akarathiányról beszélünk. Almási tételét elfogadva és azt a színlelésre alkalmazva, sajátos logikai úton juthatunk el az akarathiány bizonyításához. Ezen az úton továbbhaladva feltárhatók a színlelés meghatározó, és a csupán azzal rendszerint együtt járó, „kísérő” elemei is. Ezeket az értekezés egy sajátos rendszerbe ágyazva tárgyalja. A színlelés tényállási elemeinek összegyűjtését követően, ezek összefoglalásaként, a definíálás két módozata merült fel. Egyrésztől egy tömör, a Polgári Törvénykönyvben történő elhelyezésre is alkalmasnak gondolt leíró jellegű meghatározást adtam, másrésztől az eddigi részletes elemzések eredményeit egy hosszabb normatív definícióban összegeztem. A jellemző jegyek meghatározását követően a színlelés két formáját – az olasz joggyakorlatot követve – abszolút, illetve relatív színlelés elnevezéssel aposztrofáltam, s jellemző jegyeiket feltárva határoltam el azokat egymástól.

A dolgozat második egysége a szerződéskötés mechanizmusát elemezve a szabályos érdekmotivációs háttér helyébe lépő, illetve arra ráépülve kialakult színlelési érdeket, a szerződés külső tényállásaként megjelenő nyilatkozat szerepét és tartalmát, ezáltal a szerző-

désértelmezési kérdések sajátos felvetődési lehetőségeit, a forma, a képviselet színlelési vetületeit, s nem utolsósorban a szerződés joghatásának kérdését tárgyalja. Az érvénytelenségről szóló fejezetben elkerülhetetlen az akarathibák kérdésének komplex megközelítése. Ezek elemzése eredményeként arra az álláspontra jutottam, hogy az akarathibás szerződéseket nem lehet egyésgesen az érvénytelenség rendszerében tárgyalni. Differenciálásuk nem csupán a semmisség és megtámadhatóság, hanem a nem létező szerződés aspektusából is indokolt lehet. A színlelt szerződések nem létező vagy érvénytelen ügyletként történő kezelése kérdésében a nem létező szerződésként való megítélés mellett tettem le voksomat. Úgy vélem, hogy logikailag konzisztensebb álláspontot képviselünk, ha a színlelt ügyletet a nem létező szerződések körében kezeljük. Ezt követően az érvénytelenségi okokat az elhatárolás szándékával áttekintve megállapíthatjuk, hogy ugyan a színlelés határozott, pontosan körülírható kritériumokkal bír, mégis majdnem mindegyik érvénytelenségi okkal találhatunk párhuzamot, érdekes kapcsolódási pontot. A jogkövetkezményekkel foglalkozó fejezet az abszolút és relatív színlelés vetületéből differenciálva teszi vizsgálat tárgyává a színlelt szerződésnek a felekre, illetőleg harmadik személyekre gyakorolt hatását.

A harmadik, egyben befejező rész a kiemelt színlelt ügyleti tényállásokat a korábbiakban felvázolt elméleti megfontolások, dogmatikai alapvetések tükrében kezeli, s ennek kapcsán konkrét esetekkel támasztja alá a korábbi téziseket.

Az értekezés az elhatárolási kérdésekkel zárul, melyben a tárgyalt területek, a róluk alkotott eltérő nézetek, álláspont-

ok is jól példázzák, hogy a joggyakorlat számára az egyes jogi konstrukciók megítélése, elhatárolása olykor valóban komoly jogalkalmazói kihívást jelent. A disszertáció elkészítése során törekedtem a klasszikus kérdések felvetése, megválaszolása mellett újszerű megkö-

zelítési módokat alkalmazni, önálló logikai rendszert felépíteni, s mindezek eredményeként *de lege ferenda* szabályozási javaslatokkal élni.

Dr. Gellén Klára
egyetemi adjunktus

A Szegedi Tudományegyetemen 2006. szeptember 7. napján került sor *Hollán Miklós* PhD értekezésének nyilvános védésére. A disszertáció címe „A büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon elkobzása”, alcíme pedig „Egy jogágakon átívelő szankció jogállami határai”. A szerző gazdasági büntetőjogi szakjogász, az MTA Jogtudományi Intézetének tudományos munkatársa, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának adjunktusa. Közreműködött több egyetemi tankönyv elkészítésében, társszerzője a Büntető Törvénykönyv és az Alkotmány egyik kommentárjának. A disszertáció átdolgozott változata 2008 elején jelent meg a HVG Orac kiadó gondozásában.

A kutatás során a szerző feldolgozta a büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon elkobzására vonatkozó nemzeti (hazai és külföldi), illetve nemzetközi joganyagot, beleértve a büntetőtörvények rendelkezéseit, az elkobzástól rendelkező közigazgatási jogszabályokat, a polgári törvénykönyvek jogalap nélküli gazdagodásra (illetve állam javára marasztalásra) vonatkozó szabályait, valamint az ezekhez a normákhoz kapcsolódó előkészítő anyagokat, felsőbbbírósági iránymutatásokat és közzétett bírósági döntéseket. A választott témát a jogtudomány dogmatikai, jogösszehasonlító és jogtörténeti módszerét felhasználva elemezte.

Dr. Hollán Miklós tudományos munkatárs

Az a célkitűzés, hogy a jogrendszernek képesnek kell lennie a bűncselekménnyel kapcsolatos vagyontárgyak hatékony elvonására, az 1980-as évek második felétől kezdődően egyre nagyobb szerepet kap a nemzeti és a nemzetközi kriminálpolitikai törekvések között. Míg kezdetben a büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon elkobzását csak bizonyos deliktumok esetén engedték meg (vagy éppen írták elő), addig a későbbiekben a nemzeti büntetőjog különös részének teljes spektrumára kiterjesztették azon deliktumok körét, amelyekből eredő bevétel

elvonható. A büntetőjog-ellenes cselekményből eredő elközbzás hatóköre egyes bűncselekményekre irányadó szankcióból a büntetőjog általános részének jogintézményévé nőtte ki magát. A fenti fejlődés mozgatórugója azon kriminálpolitikai megközelítés uralkodóvá válása volt, hogy sem a tényállás fajtája, sem a deliktum *in abstracto* kis súlya, sem a bűncselekményből eredő polgári jogi igény felmerülésének lehetősége nem olyan tényezők, amelyek indokolhatnák az elközbzás alkalmazásának *ab ovo* kizárását.

A büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon elközbzására nemcsak büntetőjogi, hanem nem büntetőjogi szankciók keretei között is sor kerülhet. Ezeket elsősorban olyan államok (pl. Olaszország, Anglia) alkalmazzák, amelyekben komoly jogi-kulturális hagyománya van a bűnözés elleni nem büntetőjogi fellépésnek. Az olasz szabályozás meglelte egyébként azt is mutatja, hogy a nem büntetőjogi elközbzás elfogadása vonatkozásában a törésvonal nem az angolszász, illetve kontinentális államok között húzódik. A büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon vonatkozásában a nem büntetőjogi út előnye az, hogy így nemcsak a büntetőjog-ellenes cselekményből eredés ténye, hanem az alapul szolgáló deliktum elkövetése tekintetében is meg lehet elégedni az elkövetés valószínűségével. A büntetőjogi elközbzás alkalmazásának ugyanis minimum feltétele, hogy legalább egy – az eljárás alapjául szolgáló – bűncselekmény elkövetésének teljes bizonyossággal való megállapítására sor kerüljön. Ez az összefüggés egyébként mutatja azt is, hogy a büntetőjogi fellépés egyrészt nem minden esetben a bűnözés elleni küzdelem leghatékonyabb eszköze, másrészt viszont az ál-

lampolgárok számára más jogágakhoz képest többlet-garanciákat biztosít.

A tanulmány számos *de lege ferenda* javaslatot is tartalmaz a hazai szabályozás módosítására, amelyet a következő Btk. novella vagy az új kódex megalkotása során figyelembe lehet venni. A szerző legfontosabb javaslatai a következők:

– A bűncselekményből eredő vagyon elközbzását (felhagyva a vagyonelközbzás terminológia használatával) be kellene olvasztani az elközbzás szabályozásába. Ezzel mindenképpen elkerülhetők lennének azok a felesleges ismétlések és párhuzamosságok, amelyek az elközbzás és a vagyonelközbzás hatályos szabályozásában okkal kritizálhatók.

– A büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyonra kiterjedő elközbzás alkalmazását alapvetően (bizonyos kivételekkel) nem a bűncselekményhez, hanem csak „büntetendő” cselekményhez kellene kötni. Emellett rendelkezni kellene arról is, hogy az intézkedés alkalmazhatósága elévül, azaz büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon elközbzása a cselekmény büntethetőségére megadott idő, de legalább öt év elteltével nem rendelhető el.

– A kétszeres elvonás elkerülése végett hazánkban is az elközbzást kizáró okként kell szabályozni azt az esetet is, ha az elkövető a büntetőjog-ellenes cselekményből eredő összeget (beleértve az állam fiskális bevételeit is) az azzal károsodott sértettnek megfizette.

A büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon elvonását célzó szabályozások az újabb külföldi és hazai törvényhozások azon „termékei” közé tartoznak, amelyek a hagyományos jogállami felfogással nem, vagy nehezen egyeztethetők össze. Erre reagálva a disszertáció az alapjogi-dogmatika

módszerével (elsősorban az alapjogi ítélkezést folytató fórumok esetjogát elemezve) részletesen elemzi, hogy a büntetőjog-ellenes cselekményből eredő vagyon elvonására törekvő szabályozási megoldások közül melyek vannak összhangban (és melyek ellentétesek) az

alkotmányokban és nemzetközi egyezményekben biztosított emberi jogokkal.

Dr. Hollán Miklós
tudományos munkatárs

„A természet mindent a lehető legjobb módon intézett el, de mi azt még jobbra akarjuk tenni, és elrontunk mindent.”
(Jean-Jacques Rousseau)

Horváth Szilvia „A kibocsátási jogok kereskedelmének nemzetközi háttere, közösségi szabályozásának kialakulása” címmel védte meg disszertációját.

Az értekezés célkitűzése a globális éghajlatváltozással szembeni – közösségi szinten új gazdasági eszközként bevezetett – kibocsátási jogok kereskedelme nemzetközi előzményeinek, a közösségi szabályozás kialakítása legfőbb állomásainak feltárása, a vonatkozó közösségi szabályozás közösségi eszközökhöz

való viszonyának, egyes jogi problémáinak, továbbfejlesztési lehetőségeinek környezeti jogi szempontból történő elemzése volt.

A témaválasztást legfőképpen az indokolta, hogy magyar nyelven monografikus munkában a közösségi rendszer jogi analízise még nem történt meg, jóllehet számos közgazdasági munka feldolgozta már, a magyar közgazdasági irodalom – azon belül a környezeti gazdaságtan is – büszkélkedhet néhány darabbal. Az értekezés ezt a hiányt kísérli meg pótolni. Mindezekre tekintettel a közel 320 oldalas értekezés 273 irodalmi forrást használt fel, túlnyomórészt német és angolszász nyelvtérületről.

Dr. Horváth Szilvia egyetemi adjunktus átveszi doktori diplomáját

Az értekezés szerkezetét tekintve hét fő részből áll: az első részben az értekezés bevezető gondolatai mellett kapott helyet a téma klímapolitikai háttere, amely a terület sajátosságaira tekintettel elengedhetetlen a téma jogi elemzéséhez.

A második részben kerül bemutatásra a rendszer kialakulásának nemzetközi háttere, amelynek ismerete nélkül nehezen elemezhetők és követhetők a közösségi jogalkotás klímapolitikai lépései, mivel a Közösségnek (is) klímapolitikája kialakítása során elsődlegesen a nemzetközi kötelezettség-vállalásaiból kell(ett) kiindulnia. Az éghajlatváltozás, mint globális környezeti probléma sajátosságaira tekintettel, annak megoldásában való közreműködés is sajátos eszközöket követel meg a környezeti jogtól. Nemzetközi szinten az ENSZ égisze alatt – elsőként a Riói Konferencián került sor a problémával szembeni konkrét fellépésre: az Éghajlatváltozási Keretegyezmény elfogadásával, melyet a Kiotói Jegyzőkönyv töltött ki konkrét tartalommal. A Jegyzőkönyvben megjelölt rugalmas mechanizmusok egyike a (nemzetközi) kibocsátási jogok kereskedelme, melynek elméleti érénye a rugalmasságában és a költséghatékonyságában rejlik. Az első nemzetközi klímavédelmi intézkedések ismertetése után az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye, majd a Részes Felek által Kiotóban elfogadott Jegyzőkönyv kerül elemzésre, kiemelve belőle a kibocsátási jogok nemzetközi kereskedelmét, mint a közösségi szabályozás keretével szolgáló nemzetközi klímavédelmi eszközt. A nemzetközi háttér bemutatása a Poszt Kiotó-folyamat lehetőségeivel zárul.

A harmadik részben a kibocsátási jogok kereskedelmének a gazdasági eszközök közötti rendszertani helyét

keresve, azoknak a nemzeti, vállalati rendszereknek a vizsgálatára kerül sor, amelyek tapasztalattal és tanulsággal szolgálhattak a közösségi rendszer kialakítása számára. Az eszköz közösségi szinten történő bevezetését megelőzően ugyanis számos országban (Dánia, Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Svájc) alkalmazták ezt a gazdasági eszközt nemzeti szinten; több államra kiterjedő kereskedelem azonban a közösségi rendszer bevezetését megelőzően nem létezett.

A negyedik részben a Közösség klímapolitikájának fejlődése kerül ismertetésre, a „kezdetektől” a kibocsátási jogok kereskedelmi rendszerének bevezetéséig. Az éghajlatváltozással szembeni politika önálló elismerése előtt a Közösség a levegővédelem, az ózonréteg védelme, a közlekedés és az energiahatékonyság körében hozott intézkedéseket, amelyek pozitív „mellékhatása” az éghajlat védelme volt. A klímapolitika („a környezetvédelem részaspektusaként”) közösségi szintre emelésével a pozitív mellékhatások nem szűntek meg, hanem együttesen erősítik a közösségi fellépést.

Az ötödik (fő) rész tartalmazza a közösségi rendszer részletes elemzését, szabályozásának kialakításától annak elfogadott szabályozásáig. Ezen belül külön kiemelve a szabályozás célkitűzéseit, annak kettős tárgyi hatályát (mediális-szektorális), ennek indokait, az önkéntes és a kötelező részvétel lehetőségeit, annak előnyeit, hátrányait. Ebben a részben kerül továbbá bemutatásra a kereskedelmi rendszer felépítése, az engedély (permit) és a kibocsátási egységek (allowances) szerepének, ez utóbbiak jogi természetének vizsgálata, azok létszakaszaira való felbontásával. Az értekezés elemzi továbbá a kibocsátási

egységek összmennyiségének meghatározására, valamint azok kiosztására vonatkozó közösségi szabályozást, illetve a kiosztás egyéb lehetséges módozatait (ingyenes-visszterhes; benchmarking ill. grandfathering módszer), végül az Európai Bizottság rendszerben betöltött szerepét. Majd a közösségi rendszert bevezető Irányelvet módosító – a közösségi és a nemzetközi klímavédelmi rendszer összekapcsolását szolgáló – ún. Linking-Irányelv kerül górcső alá, végül a részt a tárgyi hatály jövőbeli (a légi közlekedésre történő) kibővítési lehetőségének vizsgálata zárja.

A dolgozat hatodik része a rendszer egyes jogi kérdései között, a kibocsátási jogok kereskedelmének a már meglévő környezetjogi eszközök közül: az IPPC-Irányelvhez való viszonyával foglalkozik. A rendszer bevezetésével egyidejűleg ugyanis meg kellett teremteni annak helyét egy már létező közösségi másodlagos környezeti joganyagban, ezért vizsgálni kellett a meglévő környezetjogi eszközökhöz való viszonyát

is, annak érdekében, hogy az új eszköz ne szorítsa ki az eddigi klímapolitikai eszközöket, hanem azokkal harmonizáltan, tovább erősítse ezen a területen a közösségi cselekvést. További vizsgálatot igényelt az új eszköznek az állami támogatásokkal való kapcsolata, valamint a közösségi alapjogokkal való összeegyeztethetősége. Végül a hetedik rész foglalja össze a kutatás legfontosabb eredményeit.

Kontinensünkön – az éghajlatváltozást nagymértékben előidéző – káros kibocsátások csökkentésének érdekében eddig túlnyomórészt alkalmazott közigazgatási eszközök kiegészítéseként bevezetésre került (köz)gazdasági eszköz új utat nyithat a környezetjog területén, a közigazgatási eszközök eddig uralkodó dominanciáját a piaci alapú (magánjogi) eszközök irányába billentheti át, felvetve ezzel számos megválaszolandó jogi és ideológiai kérdést.

Dr. Horváth Szilvia
egyetemi adjunktus

Nagy Tamás „Jog és irodalom” címmel védte meg disszertációját.

„Az első tennivaló: öljünk meg minden törvénytudót.” – mondja William Shakespeare egyik szereplője a VI. Henrik című dráma negyedik felvonásában. Szemben azzal, hogy más korokban realitás is lehetett az idézetben foglalt fenyegetés (gondoljunk csak azokra a lincselés határát súroló atrocitásokra, amelyek a 18. század végének amerikai gyarmatain estek meg), ez szerencsére *most és ehelyütt* nem jelenvaló, így az alábbi rövid ismertetés keretében tekintsük e mondatot kiindulópontnak annak a kérdésnek a megválaszolása – illetve ennek kísérlete – során, ami

voltaképpen minden „jog és irodalom” névvel illetett vizsgálódás központi kérdése. *Nevezetesen:* lehet-e bármi „hasznosítható” mondandója a jogászok számára az irodalomnak – akár egy több mint 400 évvel ezelőtt született szépirodalmi mű egy kitalált alakja vészterhes kijelentésének –; vagy bátrabban fogalmazva (mint azt a modern „jog és irodalom” kutatások „alapító atyjának” tekintett James Boyd White tette egy programadó tanulmányában): mi volna az, amit a jogászok az irodalomtól tanulhatnak?

Számtalan irányból közelíthetünk a jog és az irodalom sokrétű kapcsolatrendszerének feltárása felé, amely

kutatások talán legjellegzetesebb és legismertebb példái azok, amelyekben – a jogtudomány oldaláról – a jogtörténeti, a jogszociológiai és a jogelméleti vizsgálódások szempontjai összekapcsolódnak (a jog és a jogászság, az igazságszolgáltatás, morális és jogi problémák és – Theodor Ziolkowski kifejezésével – „jogi krízishelyzetek” stb. ábrázolása szépirodalmi művekben), egyszerűen mindaz, amit a „*jog az irodalomban*” néven ismerünk.

Ezek nyomán azonban léphetünk tovább is – rengeteg közbenső lépcsőfokot most nem érintve – egészen annak az „elemi szintű” kölcsönös függőségnek a feltárásaig, amely jog és írás, jog és elbeszélte történet között fennáll, s amelyre, úgy gondolom, Robert Cover mutat rá a legszemléletesebben, a következő szavakkal: „A jog intézményeinek vagy előírásainak semmilyen készlete sem létezhet azoktól a narratíváktól függetlenül, amelyek meghatározzák és jelentéssel töltik meg. Mert minden alkotmányhoz tartozik egy eposz, és minden tízparancsolathoz egy szentírás. Amint azoknak az elbeszéléseknek a kontextusában értjük meg a jogot, amelyek jelentéssel töltik meg, az már nem egyszerűen egy betartandó szabályrendszer, hanem egy világ, amelyben élünk. Ebben a normatív világban jog és narratíva szétválaszthatatlanul összefüggnek.”

S ezek alapján felmerül a kérdés, vajon nem olyan összefüggésről van-e szó, amelyet talán a kelleténél erősebben takar el a szemünk elől a modern jog- és társadalomtudomány, amikor „jogot” és „irodalmat” egymástól végtelenen és véglegesen elkülönült professzionális intézményrendszerekként látatja, amelyek keretei között jogászok és irodalmárok saját tevékenységük va-

Dr. Nagy Tamás egyetemi adjunktus

lóságát a másiktól elzárként élik meg, és az e tevékenységekhez kapcsolódó elméleti reflexiókat is merev akadémiai határokkal elválasztott területekként érzékelhetjük. Véleményem szerint: ez a helyzet.

Holott: nem feltétlenül kellene így lennie, ahogy nem is volt mindig így. A kortárs „jog és irodalom” kutatások, amelyek immár évtizedek óta a jogtudományban és a jogászképzés részeként is intézményesülve próbálnak az említett összefüggéshez sokféleképpen közelíteni, számos történelmi helyen és időben kereshetik előzményeiket és mondandójuk forrásait. Jogi, irodalmi és vallási szövegekként egyaránt olvasható írásokban, az antikvitás dokumentumaiban, Cicero beszédeiben (amelyek közül talán a *Pro Archia* emelkedik ki a leginkább), de ugyanígy mutathatnánk rá a jogi humanizmusra, illetve mindazon „alternatív megközelítésekre” – ezeket jelöli Peter Goodrich a „*minor jurisprudence*” elnevezéssel –, amelyek sem azt nem állították önmagukról,

hogy kizárólagosan a jog tudományai lennének, sem azt, hogy a jog *egyedül* *érvényes* ábrázolásait jelenítenék meg.

A választás lehetősége akkor is többszörös, ha csak az 1970-es évek óta önálló kutatási irányként számon tartott vizsgálódások „hazájára”, az Egyesült Államokra vetünk pillantást. Időrendben visszafelé haladva: választhatnánk minden idők egyik legkiválóbb amerikai bírójának (és jogtudósának), Benjamin Cardozonak az elemzéseit a bírói döntéshozatal „poétikájáról” vagy még korábbi Wigmore bíró listáját a jogászok számára mintegy „kötelezően olvasandó” regények soráról, amely összeállítás pedig örököse azoknak a „végtelen olvasmánylistáknak”, amelyekben az *amerikai felvilágosodás* „atyjai” rögzítették a 18–19. század fordulóján, hogy a jogászoknak milyen ismeretekre van feltétlenül szükségük tevékenységük folytatásához, ami e korszakban – az antikvitás hagyományainak szellemében – kivételesen szorosan kapcsolódott az irodalmihoz.

A jog és az irodalom összefonódásának jelensége azonban korántsem kizárólagosan a korai köztársaság Amerikájára jellemző. Eltérő hangsúlyokkal és megnyilvánulási formákkal ugyan, de megfigyelhető a skót felvilágosodás és preromantika vagy a német romantika kultúrájában is, és véleményem szerint azt sem volna túlzás állítani, hogy szintén hasonló a helyzet a magyar reformkor esetében. (Ha végigtekintünk a 19. századi magyar irodalom történetén, s számba vesszük, hogy csak az ismertebb szerzők közül hányan folytattak jogi tanulmányokat és/vagy jogászai praxist az irodalmival párhuzamosan, a gyanúnk talán megalapozott lehet. Néhány név a teljesség igénye nélkül – „hosszú” 19. századdal számolva: Kármán József,

Katona József, Kölcsey Ferenc, Bajza József, Vörösmarty Mihály, Kemény Zsigmond, Eötvös József, Vas Gereben, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Rákosi Jenő, Herczeg Ferenc, Ady Endre.)

Ha pedig jog és irodalom más természetű összekapcsolódásának lehetőségei után kutatunk – más oldalról vizsgálva és időben hozzánk közelebbi példát keresve – fordulhatunk egy olyan író (Franz Kafka) műveihez, aki a modern „jog és irodalom” vizsgálódásoknak az egyik legtöbbet tárgyalt – bár régióinkat szinte egyetlenként képviselő – szerzője. Nemcsak az inspirálja e vizsgálót, hogy irodalmi teljesítménye az ízlésítéletek valamennyi különbsége ellenére vitathatatlanul a legnagyobbak közé tartozik a 20. században, de az is, hogy az egész világirodalomban talán Kafkának van a legkézzelfoghatóbb módon „köze” a joghoz: maga is jogot végzett, jogásként dolgozott egész életében, műveinek a jog állandóan visszatérő témája.

Az egyre gyarapodó másodlagos irodalom e körében sajátos irányt testesítenek meg azok a tanulmányok, amelyekben a kisebbségi tudatosság jogelméleteinek a képviselői nemegyszer Kafka műveit „használják fel” az *establishment*-en (s így végső soron a jogrendszeren) „kívül állók” nézőpontjának a megfogalmazásához.

Ez utóbbi kísérletek más szempontból is érdekesek lehetnek, amennyiben a modern jogtudományi szövegek bevett érvelésmódján kívánnak változtatni (vagy még inkább: régi formákat újraértelmezni.) Miről van szó? Olyan próbálkozásokról, amelyek révén az ún. *narratív jurisprudentia* – vagy más néven: a *jogi történetmondás* – irányzatának képviselői olyan új kifejezőmódot próbáltak meghonosítani a jogtudo-

mányban, amelynek lényege legrövidebben az irodalmi forma felé való fordulásként ragadható meg.

A „tradicionális” jogelméletben nem egyszer szerepet kaptak már fiktív elemek, gondoljunk akár Holmes „rossz emberére”, Dworkin „herkulesi” bírójára vagy Fuller „barlangkutatóira”, ám ezekben az esetekben a fiktív mozzanatok anélkül váltak a teoretikus reflexió részévé, hogy a tudományosság konvencionális mércéit és eljárásait bármi módon megkísérelték volna „felülírni”.

A „jog és irodalom” kutatások e leágazásának képviselői az 1980-as–’90-es évek fordulóján viszont épp így tettek és tesznek a mai napig, és írásaik már nem irodalmi szövegekből származtatott vagy azokra vonatkozó állításokat mozgósítanak, hanem *azokhoz* kezdenek el *használni*, osztozni a verbális fikciónak azokban a jellegzetességeiben, amelyeket szépirodalmi formákra szokás jellemzőnek tartani. Azaz: megjelentek a tanulmány szerzők egyes szám első személyű, személyes tapasztalataikat, élményeiket, érzéseiket és jogelméleti mondanivalójukat egybefonó elbeszélései, metatörténetei, naplójegyzetei és dialógusai is.

Lehetne a fentieket irodalom- vagy jogtörténeti és elméleti kuriózumokként kezelni, elintézni egyetlen vállrándítással. Ez esetben azonban megfelekeznenk nemcsak arról a már idézett gondolatról, hogy a jog „nem egyszerűen egy betartandó szabályrendszer, hanem egy világ, amelyben élünk”, de arról a mindennapi jogász praxisban minduntalan megmutatkozó összefüggésről is, hogy a jogászok — *mindenke előtt* — írnak, olvasnak, értelmeznek, indokolnak, fordítanak, megfejtnek, kitalálnak, konstruálnak, manipulálnak. Szövegeket, döntéseket, helyzete-

ket, szándékokat, érdekeket, embereket, tényeket, történeteket. (Próbálják ki: párosítsák a felsorolt igék bármelyikét bármelyik főnévvel: *lesz* érteleme.)

S ha erre azt mondaná valaki — feltetelezve a legélesebb ellenkezést és a legdurvább leegyszerűsítést mindkét oldalon —, hogy a jogászok akkor sem mesékkel és kitalációkkal dolgoznak, s pláne nem ilyeneket *fabrikálnak* „holmi szépírókként”, feleletként túl sok mindenre mutathatunk rá — ami az ellenkezőjét engedi sejtetni — ahhoz, hogy ne vegyük legalább fontolóra ezt a lehetőséget is. Találhatunk szerződéseket, amelyek egyértelműként kívánják megragadni a felek akaratát, miként olyanokat is, amelyek éppen leplezni próbálják valódi szándékunkat a másik fél vagy adó- és illetékhatóságok előtt; vádiratokat, amelyekben gonosztevőként s védőbeszégeket, amelyekben szentként jelenik meg a vádlott (aki *történetesen* a mi ügyfelünk); bírói döntéseket, amelyek — ügyészek, ügyvédek és tanúk érdekvezérelt történeteiből felépítve — *minden kétséget kizáró pontossággal* mondják el, mi történt a múltban; kérelmeket, amelyekkel önkormányzatokhoz vagy más döntéshozó szervekhez fordulunk: pályázatokat például, amelyek szerint kutatói támogatásra csakis mi lehetünk érdemesek, önéletrajzokat, amelyekben életünk minden mozzanata születésünktől fogva oly módon alakult, hogy kizárólag mi válhattunk alkalmassá a betöltendő állásra, vagy folyamodványokat szociális támogatásért, amelyeket még egyetemistaként készítettünk, Dickens tollához illő sorsot kölcsönözve önmagunknak. Azaz: a jogász munkájának — s a jog életének — szerves része (meg merném kockáztatni: időnként a lényege) a verbális fikcióteremtés szépirodalmi jellegű művelete.

Mindezek alapján – kifordítva egy „klasszikust” – *ha* nemcsak tenni akarjuk, de tudni is, hogy *mit* teszünk és *hogyan*, s adott esetben egyetemi oktatóként mindezt láttatni is szeretnénk, *akkor*: ha van valami (sok más egyéb mellett), amit a jogászoknak és joghallgatóknak érdemes tanulmányozniuk, az – úgy gondolom – az irodalom és annak tudománya. Feltéve, hogy el tud-

juk fogadni: az irodalom több, mint „bánatos alanyi költők locsogása” a holdvilágról vagy hideg szívű kedvesükről, aki épp otthagyta őket (vagy fordítva).

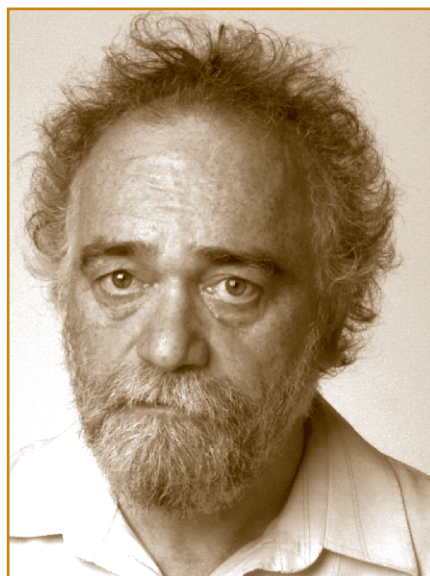
Értekezésem – egészét tekintve – leginkább ebbéli meggyőződésem kifejezése.

Dr. Nagy Tamás
egyetemi adjunktus

Révész Béla „A titok mint politika. A titkosszolgálatok politológiai kutatásának lehetőségei” címmel védte meg disszertációját.

Politológiai hiánybetegségként diagnosztizálható az a hanyagság, ahogyan a politológia mindmáig mellőzi a titkosszolgálatok politikai vonatkozásainak vizsgálatát. Bármennyire is nyilvánvaló a jelenség politikai jellege, ez az evidencia eddig észrevétlen, reflektálatlan maradt a politológia számára. Pedig a titkosszolgálati tevékenység politikai szempontból fontos mozzanatainak politológiai elemzése megkerülhetetlen feladat.

Egyelőre azonban még mentséget sem nagyon keresett a politológia erre a mulasztására, miközben említhetne néhány kifogást. Az első – némi arisztokratizmussal szemlélve – a téma teljes elbulvárosodása. Az Országos Széchényi könyvtár repertóriuma már 1990-ben az „állambiztonság”, „államvédelem”, „ügynök”, „titkosszolgálat” tárgyszavakra közel ezer írást, újságcikket regisztrált. A publikálási kedv a későbbiekben sem hagyott alább, hiszen gyorsan kiderült, hogy nem egyszerűen a „múlt démonaival” való leszámolásról van szó. Nyilvánvaló lett, hogy a mindenkori ellenfél gyors és hatásos kompromittálásának eszköze lehet vélt vagy valós informátori

Dr. Révész Béla tudományos munkatárs

mivoltának megszelleztetése a politikai nyilvánossága előtt. Néhány ismertebb név „érintettségének” története hosszabb időre biztosíthatja a rádió- vagy tévéadások hír- és vitaműsorainak témáit. Érthető, ha e botrányok kapcsán a politológia hallgat, de nyilván nem is a „spicli-ügyek” elemzését kell elvárni a politológiától (miközben a politikai publicisztika szépen profitál e botrányok „szakértéseiből”).

Nem kizárt, hogy a politikaelmélet „kényelmességi” megfontolásokból engedte át a kutatás monopóliumát a politika-

történetnek. Ha ugyanis úgy véljük, hogy a titkosszolgálatok a diktatúrák attribútuma, úgy ez elsősorban történetész feladat, tehát jogállami viszonyaink között nincs e tekintetben további vizsgálnivaló. Pedig a titkosszolgálatok – korszaktól és politikai-hatalmi kontextustól függetlenül – mindazokat a rejtett keretek között zajló információszerző és/vagy megelőző, elhárító tevékenységi formákat magukba foglalják, amelyek végső és alapvető célja a mindenkori állami szuverenitás fenntartása. Nincs tehát tekintettel az ezen tevékenységeket folytató erők intézményesültségének mértékére, formájára, ténykedésük irányaira, céljaira, de az adott állami főhatalom legitimációs alapjaira sem – akár diktatúráról, akár demokráciáról van szó.

Frappáns lenne azt állítani, hogy a politológia számára azért nincs releváns kutatási tárgy, mivel a titok éppen azért titok, mert nem megismerhető. Valóban, a szolgálatok titkossága nem csupán céljaik, szerkezetük, állományuk, működésük, módszereik vonatkozásaiban rejtett („belső titok”), de létezésük szubsztantív eleme is a titok, amely megszerzése, felhasználása, illetve megszerzésének megakadályozása ad jelentőséget tevékenységüknek („külső titok”). Létezik tehát egy *állami vagy éppen az állami struktúrán kívüli, de mindenképpen tényleges – nyílt vagy rejtett – hatalommal bíró intézmény, esetleg informális csoport, amely rejtett, ritkábban nyilvános célok mentén fejt ki többnyire leplezett módon legális vagy illegális tevékenységét, az aktuális vagy potenciális hatalmi szereplők igényeinek megfelelően, és miközben ez a hatalmi fenoménum egyidős a történelemmel, minden más politikai jelenségnél kevesebb tudható róla.*

A politológiai vizsgálatok nélkülözhetetlensége melletti érvelés szerint azonban a titkosszolgálatok éppen azért

tartanak igényt a politológia elemzésére, mivel a szolgálatok valamilyen mértékben és módon maguk is részei a politikai reálfolyamatoknak. Nyilvánvalónak tűnik, hogy titkosszolgálatok a mindenkori politika eszközei, esetenként pedig – a történeti és összehasonlító elemzések bizonyítékai szerint – annak alakítói. A mindenkori titkosszolgálatok feladataik betöltése során három lényeges vonatkozásban kerül(het)nek politika-közei helyzetbe: a) *az hírigények megrendelői, akik működésük irányait* (hagyományos terminológiával: az ellenséges vonalat, a célcsoportokat, célszemélyeket) *kijelölik, meghatározzák – politikusok;* b) *a megszerzett információk a titkosszolgálatok – és végső soron a hírigények megrendelői – számára nem passzív adatok, hanem konkrét elhárító cselekmények, intézkedések, operatív akciók kiindulópontjai, amelyekkel rejtetten a külső és belső társadalmi-politikai valóság meghatározott részeire kívánnak célzott hatásokat kiváltani;* c) *a kormányzati-politikai döntéshozatalhoz szolgáltatott információikkal közvetve – esetleg közvetlenül – hatással lehetnek a politikai rendszer egyéb szubjektumaira.*

Minden, a titkosszolgálatokra vonatkozó szakmai vita jótékony hatással lehet a politológiai vonatkozású kutatás kérdéseire is. A későbbiekben ennek tárgya már nem egyszerűen az önálló kutatás pusztá léte, hanem tudományrendszertani helye, tematikájának és kutatásának esélyei, módszertani problémái, a megismerhetőség feltételei körül folya. A politológia jelenlegi csendje tehát csakis a titkosszolgálatok szakpolitikai jellegének megfelelő ágazati politológia kidolgozásával törhető meg.

Dr. Révész Béla
tudományos főmunkatárs

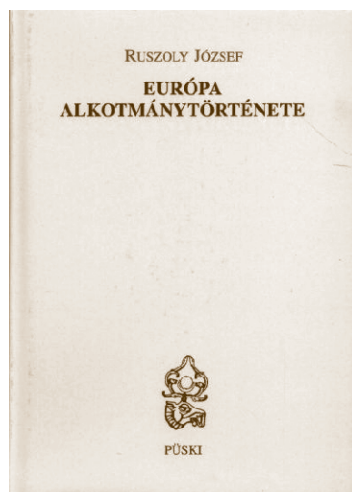
Ruszoly József

Európa alkotmánytörténete

Új rovatot indítunk „Szemle” címmel, melynek okát az az örvendetes körülmény adja, hogy karunk tudományos műhelyeiben évről évre jelentős szakmai sikereket arató könyvek születnek. E kiadványokról olvashatunk ismertetésekkel – értő szakemberek tollából.

Egy évtized alatt *Ruszoly József* szegedi jogtörténész professzor tollából két, az egyetemes jogtörténet hazai irodalmába mintegy ikreként illeszkedő munka jelent meg: az „Európa jogtörténete. Az »újabb magánjogtörténet« Közép- és Nyugat-Európában” [Püski, Budapest, 1996. (1. kiad.) – 2006. (5. kiad.) / A József Attila Tudományegyetem/Szegedi Tudományegyetem Jogtörténeti Tanszékének tansegédletei 8.], valamint az „Európa alkotmánytörténete. Előadások és tanulmányok középkori és újkori intézményekről” (Püski, Budapest, 2005. / A Szegedi Tudományegyetem Jogtörténeti Tanszékének tansegédletei 12.). Jelen recenzió az utóbbi kötetet ismerteti.

Az I. részben az ’előadások’ kronologikus részekként sorakoznak. A szerző művészes kidolgozottsággal, jegyzetanyaggal, irodalmi összefoglalóval adja a kontinens fő térrésumainak bemutatását, amit meghatározó térségnek minősít. Ilyen kifejelési szakaszaiban Fran-

ciaország, Némethon, Anglia, valamint az oly sokat emlegetett „mintaalkotmánnyal” bíró Belgium. A bemutatott részterületek – így különösen a ’jogtörténeti térszerkezet’, az egyházszervezet, az udvar, az igazságszolgáltatás, a hadügyek, pénzügyek a helyi szervek, valamint a szorosan vett szakjogtörténeti kitekintések – kiemelik a reformokat, alkotmányváltó csomópontokat. Így dinamikus a kép, különösen hogy a vizsgálat íve a 20. század első feléig terjed!

A II. rész a „Tanulmányok Európa alkotmánytörténetéhez, kitekintéssel az Észak-amerikai Egyesült Államokra” találó címet viseli. Itt az intézménytörténeten, valamint az alkotmányos alapkódokumentumok kimunkálásán van a hangsúly. Ezek, önmagukban is mint-

egy monográfia-volumenű alkotások, a szerző tudományos pályafutásának jelentős állomásaival kapcsolhatók össze. Felsorolásuk egyúttal a szerző sokrétű témaválasztásaira is utalnak:

- A választási bíráskodás története Európában;
- A német tartományi rendi képviselő történetéből;
- A rendi képviselő és népképviselő között;
- „Elszórtam a külföldről hozott minden szabad intézetek magvait.” Bölöni Farkas Sándor a napnyugati alkotmányokról;
- A választójog a munkásmozgalom programjaiban a 20. század elejéig, különös tekintettel Magyarországra;

– „Az új orosz alkotmány” (1918).

Dicsérni lehet a részekhez, szerkezeti egységekhez kötődő bibliográfiákat. Figyelmet érdemel az egyes terminusok eredeti nyelven is történő feltüntetése. A kötetet precíz névmutató zárja, igényt is támaszt a recenzióban: az idegen szakkifejezések hason regiszterére.

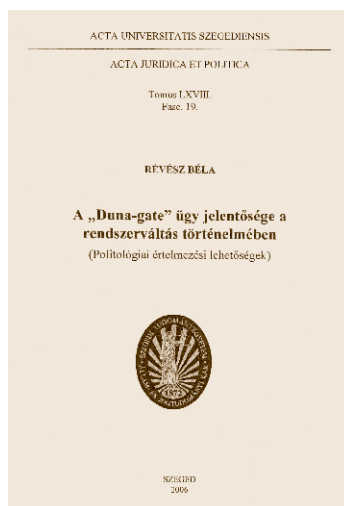
Az iker-könyvek második tagjának e rövidke bemutatása a recenzió részéről egyben ajánlás is: a szegedi jogtörténész professzor kiérlelt, évtizedek tudományos gyümölcsét magába foglaló munkájának oktatási és tudományos felhasználására buzdít.

Dr. Kajtár István
egyetemi tanár (Pécs)

Révész Béla

A „Duna-gate” ügy jelentősége a rendszerváltás történelmében

A Szegedi Tudományegyetem *Acta Juridica et Politica* című kiadványsorozata nem tartozik a széles körben olvasott periodikumok közé – jóllehet 68. köteténél tart. Voltaképpen önálló lenyomatokként kézbe vehető tanulmányok ezek, amelyek között csak olykor akad egy-egy hosszabb terjedelmű. *Révész Béla* az elmúlt években rendre ilyeneket tesz közzé, néhány előzetes vagy párhuzamos folyóiratközlést, tanulmánykötetben való megjelenést leszámítva mindig az *Acta*-kban. Kutatási területe az állambiztonsági szolgálatok háború utáni története, szervezettörténet és beágyazódás a kor politikájába, ideológiai küzdelmeibe, határon belül és túl. A negyvenes évektől egészen a rendszerváltásig tart kalandozásainak

terrénuma – *A rendszerváltás foratókönyve* című kiadványsorozatban közzétett áttekintő munkája az 1989-es ellenzéki

kerekasztal titkosrendőri megfigyeléséről a maga nemében abszolút úttörő jelentőségű volt. A szegedi akadémikus sorozatban „elbújtatott” írások azonban érdemtelenül kevés figyelemben részesültek. Legutóbbi műve önértéke mellett ez indította rá, hogy e nem éppen szokványos könyvvel foglalkozzam.

A mű tárgya az 1989/90 fordulóján, pontosabban 1990. január első napjaiban kirobbant, *Duna-gate* néven elhírhedett botrány. Ahogy emlékeztetes, azokban a napokban az SZDSZ és a Fidesz közös sajtótájékoztatója nyomán ismeretessé vált, hogy a Belügyminisztérium III./III., úgynevezett belső reakció elhárító csoportfőnöksége a sztalinista alkotmány radikális módosítását követően is folytatja az ellenzéki (rendszer-váltó) politikai erők és személyiségek titkos megfigyelését, s ennek eredményeiről a régi rutin szerint tájékoztatást ad a kormány és a Magyar Szocialista Párt vezetőinek. Ez a leleplezés párosult azzal a nem kevésbé „megdöbbentő” közléssel, hogy az állambiztonsági szervek nagyarányú iratmegsemmisítést folytatnak — mire a nyilvánosság nyomására ezt leállították, eltűnt az államvédelem 1945 utáni dokumentációjának tetemes része. A skandalum nyomán lemondott az állambiztonságért felelős miniszterhelyettes, a csoportfőnök, végül maga a belügyminiszter is, a szolgálatokat átszervezték. Az ügyben vizsgálódott belső, minisztériumi bizottság, országgyűlési különbizottság, ügyészség és bíróság s persze — azóta is — a sajtó. Akárhány esetben előkerül az állambiztonsági szervezet, annak hivatásos állománya és hálózata (tizenhét év alatt jó néhányszor, már-már periódusos rendszert alkotva az év első négyötöd hónapjában), nem hiányozhat az utalás *Duna-gate*-re, iratmegsemmisítés-

re, személyi, szervezeti és szellemiségi folytonosságra, valamint az intézmény súlyos történetére a szocialista rendszerben, illetve — más szempontból — a hozzá, működőképességéhez fűződő vitális jelenkori érdekekre.

Révész tanulmánya korrekt leírás arról, amit az állambiztonság 1988–89-es ügyműködéséről jelenleg tudhatunk. Bár a könyv elgondolkodtató célkitűzéssel indul — mely szerint a politológiának „meg kellene szabadulnia a történeti megközelítés dominanciájától” (14. o.) —, ezt szabályos történeti narratíva követi. Alapanyaga részben a korabeli sajtó, részben olyan dokumentumok, amelyek „megúszták” a megsemmisítést, s a szorgalmas szerző különféle levéltárakból bányásztta ki őket. Ezek java része az állambiztonság kollektív identitásával foglalkozik. Ez az identitás 1988–89-ben alaposan megrendült, de a testület derekas erőfeszítéseket tett rá, hogy újrapozicionálja magát. Előbb az 1988-as, mára szinte tökéletes feledésbe merült „modellváltó” retorika és „elképzelések” jegyében, utóbb mindinkább a rendszerváltás perspektívájában.

A hasonló irányultságú, de többé-kevésbé nyilvánosan működő szervezetekhez képest az állambiztonság békés átmenetét különösen nehézze tette az a lényegi vonása, hogy „fedésben” dolgozott. Nem valószínű, hogy, mondjuk, a Magyar Néphadsereg tisztikara kevésbé volt elkötelezett a kommunista ideológia iránt, mint az államvédelem hívatásosai. Mégis, miután leküzdötték a nyilvánosság szituációjában törvényszerűen fellépő gátlásaikat, nagyon sikeres rekonverziót hajtottak végre, hogy más példákat ne is soroljunk. A *médiában* fellépő, elkötelezetten reformer titkosrendőr azonban nem vált a

rendszerváltás paradigmatis alakjává. (Révész azért bemutat néhány példát a kísérletekre – mert próbálkoztak vele...) Belül, az irodák diszkrét homályában születtek átalakítási tervek, ezek azonban nem nagyon szivárogtak ki. Révész Béla munkamódszerének jellegzetességei közé tartozik forrásai hosszas, sok esetben teljes terjedelmű idézése, így az olvasó is megítélheti, hogy a *szerv* körében eléggé meg voltak győződve arról: szükség lesz rájuk a jövőben is. Kissé nehezebb volt ugyan meggyőzni magukat, hogy például az állampárthoz hasonlóan már régóta a demokratizáláson dolgoztak – az évtizedes praxis ilyen átértelmezése nagy erőfeszítéseket igényelt volna –, de a dolog folyamatban volt. Az állambiztonság gyökeres átalakítása a jelek szerint némileg elkerülte a rendszerváltó erők figyelmét is, vagy legalábbis hátrább sorolták a teendők között.

Révész Béla könyvének alapvető problémája, hogyan válaszolható meg: *mi is* a „Duna-gate” jelentősége a rendszerváltás történetében? A visszavonuló szovjet típusú rendszer elitje nem első és nem utolsó alkalommal volt kénytelen a *múltból* érkező csapást elviselni. E csapások közül jó néhány összefüggésben állt a kontinuitások kérdésével, vagyis nem *csak* az állambiztonság ügye vetette fel azt. A könyv nem elégszik meg azzal a magyarázattal, hogy a botrány az MSZP legitimációja elleni sikeres támadás volt (bár eléggé sokszor emlegeti). De miközben apróra megismerjük az érintettek akkori és későbbi magyarázatait, mintha hiányzana a *vízió* az egésztől; lehet, hogy a szerző, aki láthatóan mélyen hisz a dokumentáció bizonyító erejében, semmit sem kíván kockáztatni, amit alátámaszthatatlannak vél.

Ugyanakkor kifejezetten üdítően hat, hogy Révész tartózkodik az összeesküvés-elméletektől, az omnipotens szupermenektől álló államrendőrség képzetektől. Saját hipotézisem Révész narratívájára épít, meg amit magam tudok e szervezet gondolkodásmódjáról, divatjamúlt szóval „lelkületéről”. Azt gondolom, hogy a viszonylagos szélcsend ellenére 1989-ben *belül* biztosak lehettek abban: a titkosrendőrség ügye mindenképpen napirendre került volna. Ha nincsenek „lélek” (a Lovas Zoltánt és operatőrét az állambiztonság épületébe csempésző Végvári József őrnagy vagy a Beszélőnek „kipakoló” Bajcsi István), akkor legfeljebb később. Az állambiztonságról a nemzetbiztonságra való áttérés legkézenfekvőbb módja nem a politikai köpenyek forгатása lehetett (bár erre is akadnak utalások), hanem az ideológiai rendőrségről a *professzionálisra* való váltás, a profi zsaru identitásának kialakítása. Ehhez át kellett strukturálni a múltat is. Révész hosszan idézi Horváth József III/III. csoportfőnök 1990. januári igazoló jelentését. Egyetértek a hosszas citátummal. Horváth az átmenet kivételes pillanatában örökítette meg a tesztet lelki váltását, múlt, jelen és jövő revelatív dokumentumát állítván elő. Akad benne közönséges, rutinszerű hazugság (1989 októbere után nem nyomoztak pártokra), bizonygatás: jók leszünk (szélsőséges – értsd: kommunista – erők visszarendeződésre törekednek, de a szolgálat áll a vártán az Alkotmány védelmében – Horváth tisztelete kifejezéséül az alkotmány szót minden összetételben nagy kezdőbetűvel írta...), önkritika (a reformtervek kidolgozása késett, „régis reflexek” emlegetése), elképzelés a jövőre (olyan „biztonsági szolgálat, amely... rendelkezik a külön-

böző területeken és közegekben működőképes pozíciókkal” – ez a hálózat és a működési jogosítványok *megtartására* utal) stb. Horváth azt állította, hogy az iratmegsemmisítések azt bizonyították, hogy a szerv elfogadta a rendszerváltást – hisz a korábban jogellenesen gyűjtött adatokat meg kell semmisíteni, nem? „Ma sincs arra semmilyen jogi és politikai garancia, hogy a későbbiekben a korábbi időszakra vonatkozó adatokat kik, mikor és kik ellen használhatták volna fel (sic)” – fordította ájtatosan a menny felé szemeit a vezérőrnagy. (126-127. o.)

Horváth nagyon jól ismerte a garancia nélküli állapotot, hisz abban nőtt fel sorozott ávósból belső elhárítófőnökké. A megsemmisítés – ezt nem szabad elfelejteni – a kádári Magyarország végvonaglása idején zajlott, s nyilván ahányan érdemben közreműködtek benne, annyiféle céljuk volt *már* vele. Belefért a testület önvédelme (a bizonyítékok eltüntetése), zsarolási potenciál létrehozása (egy-egy iratok kiemelésével, testületi, politikai és magáncélok), nagy

vagyoni tétekre menő ki-, át- és megmentések. Állandó közfigyelem híján a békés átmenet körülményei között inkább az lenne a logikus, hogy tovább kerüljék a feltűnést egészen a kényes operációk végéig. Eredménye üres irattár lett volna a BM-ben, de teli kamra az NBH-ban és magánlakásokon – bizonyos kavarodás után a valóság leginkább ehhez is hasonlított, és hasonlított ma is. Révész Béla megemlíti, hogy az eredmény megfosztotta a magyar társadalmat múltja megismerésének egy fontos tárától. Nem gondolom, hogy a „Duna-gate” az átmenet huszárvágása, sikeres titkosszolgálati játszma lett volna az átmentés érdekében. A sok *duma* inkább megzavarta a játszmát. Ami szomorú, ma sem *mi* állunk nyeresre benne.

[A recenzió eredetileg a „Mozgó Világ”-ban (2007/6.) „Dumagét” címmel jelent meg – a szerk.]

Rainer M. János
(az „1956-os Intézet”
főigazgatója, Budapest)

Trócsányi László (főszerk.):

A mi Alkotmányunk

Rendhagyó lesz a recenzió, mert a recensens nem fogja a kötetet fejezetről-fejezetre vagy akár csak részről-része ismertetni. Csak úgy áttekintőleg és érzelmileg.

Még 2006-ban jelentette meg a Complex Kiadó „A mi Alkotmányunk” című kötetet, „Vélemények és elemzések Magyarország Alkotmányáról” alcímmel. A kötet főszerkesztője és „ötletgazdája” *Trócsányi László* professzor, a szegedi alkotmányjogi tanszék vezető-

je. A kötet élé *Sólyom László* köztársasági elnök írt ajánlást, és ebből rögtön ki is derül, hogy e könyv valódi célját jól mutatja a címe: „Ezért nagyszerű ötlet ez a könyv. Próbája annak, mit gondolnak az emberek az egyes alapjogokról és az állam alapintézményeiről.”

Mert ez a könyv valóban nagyszerű ötlet. Nemcsak az alapeszméje (ötlete) szerint, hanem elkészültében is arra törekszik, hogy megmutassa, milyen a „mi” alkotmányunk, azaz, miként

gondolkodnak a legkülönbözőbb foglalkozások képviselői az Alkotmányról és ezáltal azt is érzékeltesse, hogy ez az Alkotmány a mienk, ez a mi Alkotmányunk. A kötet életre hívása akkor is nagyszerű ötlet, ha – miként ez a főszerkesztő előszavából kiderül – egy belga példa nyomán született.

A könyvben *véleményeket és magyarázatokat* felváltva találunk, vagyis az Alkotmány minden rendelkezése mögött személyes élmények, benyomások és felfogások alapján megfogalmazott, olykor teljesen laikus véleményeket, a szakmabeliek (vagyis jogászok) magyarázata követi. De nincsenek előre kiosztott szerepek, sok alkotmány-szakaszhoz fűznek „laikus” véleményt jogászok. Ennek ellenére nem alkotmány-kommentárról van szó. A könyvben szándékosan mellőzték a tudományos-ság (vagy a tudományoskodás) látszatát (nincsenek lábjegyzetek vagy irodalmi hivatkozások), de ez nem csökkenti az értékét. Gárdonyi Géza remekművében (Egri csillagok) Dobó István, az egri vár főkapitánya szerint „a vár ereje nem a falakban, hanem a védők lelkében van.” Esetünkben egy jó könyv értéke pedig nem a hivatkozott irodalom mennyiségében, hanem a benne foglalt gondolatok, vélemények és eszmék *őszinteségében* és meggondoltságában van.

Az a közel százhusz ember, akik ezt a könyvet írták, *őszintén és végiggondoltan* tették ezt. Már a szerzők nagy száma miatt is rendhagyó lenne ez a könyv, de az *emberi hozzáadott érték* miatt még inkább az. Miközben az alkotmánybíróági határozatokból egy szigorú és jogászai Alkotmány gördül elénk, mely mércéje (lehet) mindennek, ami jogi (vagy inkább jogszabályi), e kötet azt mutatja be nekünk, hogy az Alkotmány

legalább annyira szociológiai, történelmi, politikai és – nem utolsósorban – *érzelmi* produktum és kérdés. És ez az érzelmi vonulat teszi a könyvet igen *szimpatikussá*. Hiszen gyakran az adott alkotmányos kérdéssel közvetlenül érintett az, aki személyes élményei alapján beszél egy-egy rendelkezésről: például a büntetés-végrehajtás korábbi országos parancsnoka ír személyes hangvételű véleményt a személyi szabadságról, vagy: az országosan ismert humorista, Orfű község korábbi polgármestere ír a polgármesteri tisztségről. De az állampolgárságról szóló gondolatokat is említhetném, melyekből kiderül, hogy még egy kemény férfi is sírhat a frissen letett állampolgársági eskü után. No, de mikor férhetnek könnyek egy alkotmányos szabályhoz vagy egy alkotmánybíróági határozathoz? Mikor érezhetünk ezzel kapcsolatban valami felemelőt? Mindaddig, míg a magyarrá vált külföldi állampolgár könnyeket ejt a számára eljátszott Himnusz alatt, nekünk is tudnunk kell, hogy ez az Alkotmány a mienk és bennünk van. Mert ott van a helye.

Ezt mutatja be nekünk ez a könyv. Köszönet érte a főszerkesztőnek.

Dr. Patyi András
egyetemi docens (Győr)

A tanulás mindvégig életünk része

A DIALÓGUS tavalyi (2006) számában közöltük dr. Szilágyi György ny. jogtanácsos rendhagyó műfajban megfogalmazott önéletrészének első felét – most az életút második szakaszának krónikáját olvashatjuk.

– *Áttekintettük egyetemi életed legfontosabbnak tűnő állomásait, eseményeit. Most már jogász munkálkodásod további időszakait, területeit kellene számba venni.*

– 1948 tavaszán – ekkor voltam másodéves joghallgató – a dékáni hivatal engem is ajánlott a város polgármesterének, aki a háborús esztendőkre idején megüresedett ügyintézői állásokat kívánta vagy friss diplomás jogászokkal, vagy még tanulmányaikat folytató hallgatókkal betölteni. Így történt, hogy június 4-én 12–14 társammal együtt a Szeged város közönségét szolgáló polgármesteri hivatalba kerültem, és a főispán 1949 februárjában – visszamenőleges hatállyal – segédfogalmazói állásra kinevezett (az okirat szóhasználata szerint „behelyettesített”). Egyúttal határidőt megjelölve kötelezett a jogi diploma megszerzésére, a polgármester pedig havi 400,- forint illetményt állapított meg részemre és kijelölte munkahelyemet.

– *Hol és milyen munkakörben dolgoztál a „Városnál”?*

– Az akkori hivatal számos egységénél foglalkoztattak, ami elősegítette szá-

Dr. Szilágyi György ny. jogtanácsos

momra, hogy a közigazgatási ismeretek sok fajtáját elsajátíthassam. Dolgoztam az első fokú közigazgatási hatóságnál, a kihágási bíró mellett, a lakáshivatalban, katonai és hadigondozási hivatali munkatársként (később már hivatalvezetőként), jártam adóívet kézbesíteni a szegedi tanyavilágban. A diploma megszerzése után rögtön az akkor már tanácsai szervezet titkárságára kerültem. Döntően a testületek – a tanács és a végrehajtó bizottság – üléseinek előkészítése volt a feladatom, majd az üléseket követően a jegyzőkönyvek összeállítás, a határozatok eljuttatása az érdekeltekhez, a végrehajtásról szóló jelentések összegezése, a testületek időszakos munkaterveinek rögzítése.

– *Volt-e módod ismereteket szerezni előljáróidtól?*

– A tanácsok 1950. évi megalakulásáig Szegeden a törvényhatósági szervezetben jónéhány kiváló szakember dolgozott, közöttük olyanok, akik a jogi karon külső előadóként a joghallgatók oktatásában is részt vettek. Ilyen volt például dr. Mihályffy László és Róna Béla tanácsnok. Mások a fővárosba kerültek és jelentős állást töltöttek be országos igazgatási vagy tudományos intézményeknél. Dr. Gál Tivadar – korábbi szegedi főjegyző – egy időben a Minisztertanács jogi főosztályát vezette, dr. Toldi Ferenc az Állam- és Jogtudományi Intézet munkatársaként meghatározó szerepet töltött be az államigazgatási eljárási törvény előkészítésében, majd interpretálásában.

– *Köztisztviselői munkád mellett hogyan tettél eleget jogi kari tanulmányi és vizsgakötelezettségeidnek?*

– A harmadik tanévtől kezdődően „mezei jogászként” voltam a kar hallgatója. Ez a státusz a gyakorlatban azt jelentette, hogy a kötelezően előírt tárgyakat a leckeönyvben szerepeltetni kellett, az előadó ennek megtörténtét láttamozta, a hallgató pedig az előírt témákból vizsgázni tartozott. A kar „mindenese”, Czompa Miklós bácsi kezelte a „mezei” hallgató indexét, némi obulusok ellenében megszerezte a szükséges aláírásokat, jelezte az esedékes vizsgákat.

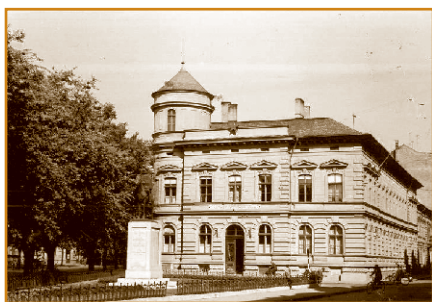
– *Riportunkban már esett szó egyetemi tanulmányaid befejezéséről, doktorrá avatásodról. Ennek nyomán változott-e helyzeted, teendőd köre a munkahelyeden?*

– Beszélgetésünk során említettem már, hogy jogi végzettséghez kötött munkakörbe kerültem a Tanács titkárságán. 1955-ben ugyanitt megüresedett a jogtanácsosi álláshely, ezzel a

feladattal engem bízott meg a vezetés. Húsz éven keresztül végeztem jogtanácsosi munkát, ami a szervezeten belüli véleményezéstől a tanácsi szervek jogi képviseletének ellátásáig sokféle ismeretet feltételező munkálkodást jelentett. Egyúttal azt is, hogy a Tanács tevékenységével kapcsolatban álló, főként jogi ténykedést végző szervezetek vezetőivel, munkatársaival is rendszeres kapcsolatba kerültem. Peres ügyekben a városi és a megyei bíróság mellett előfordult ügyem a Legfelsőbb Bíróságon is, ugyancsak eljártam gazdasági döntőbizottságok előtt. Más jellegű ügyekben kapcsolatban álltam a Szegeden működő ügyvédekkel, ritkábban a rendőrhatósággal, jogtanácsosokkal, ügyvédekkel. Vezetője lettem a tanácsi jogi irodának, melynek tagjai másodállásban ellátták tanácsi vállalatok és intézmények jogi képviseletét.

– *Az egyetem elvégzése után a jogi karral tartottál-e kapcsolatot?*

– Természetesen, igaz, hogy erre csak időbeli fokozatosság szerint került sor. A Kar oktatói közül egyesek (Martonyi professzor, majd Szentpéteri István, a tanácsrendszer utolsó éveiben Tóth Károly) tanácstagként, végrehajtó bizottsági tagként részt vettek a tanácsi testületek munkájában. Kapcsolatunk személyemet is közelítette a kari oktató munkához. Az 1960-as évektől kezdődően először esetenként, majd szinte folyamatosan kaptam külső előadóként megbízást elsődlegesen a Kovács István professzor vezette államjogi, azután a Martonyi professzor által irányított államigazgatási jogi tanszéken. Ezek a foglalkozások főként a tárgyhoz kapcsolódó gyakorlati tudnivalók ismertetésére irányultak. E két tárgykörben állami vizsgabizottsági tagi megbízásnak is évtizedeken keresztül eleget tettem. A

Lófari épületünk az 1962. évi átépítés előtt

Tanácsnál nyári gyakorlaton résztvevő joghallgatók foglalkoztatásának szervezése szintén rám hárult.

– *A Kar munkájában való részvételeddel nem ösztönzött kiterjedtebb elméleti ténykedésre?*

– Idővel ezen a téren is történt részemről kezdeményezés. Természetesen csak eseti jelleggel, hiszen sok időbeli elfoglaltságot kellett, vagy kellett volna egyeztetnem, rangsorolnom, De így is elégedetten nézek bele még ma is egy-egy esztendőmbe az „Állam és Igazgatás” című szakfolyóiratban megjelent cikkembe, vagy lapozom valamelyik szakmai témájú pályamunkámat. Ezek általában a tanácsi munka során szerzett gyakorlati tapasztalataim közreadását jelentették. A Magyar Jogász Szövetségben végzett munkám révén is több jeles elméleti szakember közelébe kerültem. Megismertem Beért János budapesti professzort, az akkori idők jeles alkotmányjogását, a központi közigazgatási szervezetekben elvi kérdésekkel foglalkozó vezetők közül pedig Raft Miklóst, Kovács Tibort, Fonyó Gyulát, Varga Józsefet, Fürst Pált és másokat. Mondhatni pályakezdő volt ebben az időben az Országgyűlés jelenlegi főtitkára, Soltész István, valamint a választási eljárás elvi kérdéseivel ma is aktívan foglalkozó, egy időben belügyminisztériumi államtitkár, Tóth Zoltán. Az ő és mások

elméleti közlései növelték választott szakterületem iránt a napi feladatokon túlmenő érdeklődésemet. Nyugdíjba vonulásom után már több, jórészt szegedi helytörténeti tárgyú, főként közigazgatási kérdésekkel foglalkozó pályamunkát készítettem. Örömemre szolgált, hogy ezek az írásaim a megyei levéltár támogatásával 2003-ban könyvbe gyűjtve („Ahogy a Torony alatt láttam és megéltem”) is megjelenhettek. Jólesett, hogy a kötetről éppen a jogtörténeti tanszék egyik oktatója tollából jelent meg pozitív kritika. [A recenzens Antal Tamás egyetemi adjunktus; a könyvismertetőt a Szegedi Műhely 2004. 1–2. sz. közölte – a szerk.]

– *A mostani riportot én valamiféle összegzésnek érzem. Ha így van, a mérleg nyelve szerinted milyen irányba mutat?*

– Úgy vélem, mindenki életében vannak, voltak sikeres, jó momentumok, és adódnak hibák, mulasztások. Az utóbbiakat csak később tudja az ember elkerülhetőnek minősíteni. Magamra is igaznak érzem ezt a kettősséget. Amikről ebben a riportban is szóltam eddig, azokat általában pozitív élménynek, eseményeknek tartom. Megéltem eddig gazdagnak vélt szakmai eredményeket, munkahelyemen többször részesültem különböző állami kitüntetésben, az egyetemtől pedig megkaptam az ötven éves szakmai munka elismerésére hivatott „aranydiplomát”. Nem hallgathatok azonban arról sem, hogy a Kar, illetve egyes vezetők részéről egy-két alkalommal elmaradt olyan gesztus, ami pedig értelmiségi körben általában elvárható lenne.

Kérdezett, s rögtön válaszolt is:

Dr. Szilágyi György
ny. jogtanácsos

„Eheu fugaces labuntur anni!”

A címben írt, klasszikus idézet jut eszembe, amint a DIALÓGUS most kézhez kapott példányát lapozom, de mellé teszem Illyés Gyula elmélkedését is életünk „kifelé ringó ladikjáról”: „Bölcs, ki e kéjuten ezen is mosolyog, s ha sír is, hála könnyet ont.” Így hát én is „mosolygok”, amikor visszaemlékezem az *Alma Materre* – egy kicsit „alulnézetben.”

Amikor a „fordulat éve” felrobbantotta az egyetemi oktatás rendszerét is, a Kecskeméti Egyetemes Református Jogakadémia államosított formájában is megszűnt. Tanárok, diákok választhattak, hogyan és hol tovább. A tanárok közül Tóth János Budapestre került, majd 1956 után a „magyar ügyet” tárgyaló Nemzetközi Jogászbizottság titkára lett, annak megszűnése után pedig a genfi egyetem professzora – ahogy azt a kecskeméti jogakadémián elhelyezett emléktábla tanúsítja. Másikuk, Révész László, a berni Kelet-Európa Intézet főmunkatársaként dolgozott tovább, ugyancsak emléktáblája szerint. Szegednek jutott Maday Pál, aki magyar és összehasonlító európai jogtörténetet, magyar alkotmányjogot, jogfilozófiát, stb. adott elő, sőt, a marxizmus filozófiájának is jeles előadója volt a jogakadémián, minden tantárgy okán ugyanazt a „nagy ívű” áttekintést nyújtva. Úgy gondolom, ezt folytatta Szegeden is, bár itt már nem hallgathattam. A másik, aki Szegednek jutott, Csáky Ferenc volt, közgazdasági szakon. Itt egy szemináriumot tartott, amiről pusztán az az emlékem maradt meg, hogy csak ekkor láttam a látogatóként jelen lévő, egyébként fegyvelmezett diplomata arcú Buza László arcán a leküzdhetetlen derűt.

Dr. Szigjártó Tóth Gergely ny. jogtanácsos

A hallgatók közül ketten kerültünk Szegedre. Anyagilag elég nyomorúságosan voltunk eleresztve. A református egyház Kárász (akkor Lenin) utcai diákszállásán ingyen lakást kaptunk, s némi zsebpénzt a Szegedi Nemzeti Színházban estéről-estére statisztálással szerezünk. Tizenhat előadáson voltunk a „János Vitéz”-ben, Rajz János francia királykodása mellett „szép huszárok”, akik adott jelre becsörtettünk a színpadra. Akármilyen volt is az előadás, amikor meglengették a magyar zászlót, kitört a vastaps. 1950-et írtunk! Idővel kívülről tudtuk a forgatókönyvet a dalbetétekkel együtt – biztosan kitűnőre szigorlatoztunk volna belőle.

Az előadásoknak szorgalmas látogatói voltunk, s így a professzorok jól ismertek, ahogy mi is megismertük különleges szokásaikat – ha voltak – Kemenes Béla „padtársunk” révén is, akivel előadások után gyakran együtt

korzóztunk. Álljon itt egy „emlékcso-
kor” professzorokról.

Buza Lászlót különösen becsültem. Büszkén emlegette, hogy a trianoni bé-
cétárgyaláson Apponyi Albert mellett
jelen lehetett, de ugyanilyen öntudato-
san hordta ki velünk együtt a megadott
címekre a Reformátusok Lapját, pedig
ő volt az egyházkerületi főgondnok.
Nála disszertáltam nemzetközi jogból.
Martonyi János. Nem lehetett nála
mellébeszélni. Kívülről kellett tudni
pl. a házadó húsféle esetét, s a húsz-
féle kivételt is. Én szerencsére a rizs-
adót kaptam a szigorlaton. Schultheisz
Emil. Aki nem tudta a bűncselekmény
tényállagának meghatározását a negye-
dik elemmel együtt („megbüntetése ese-
tén a büntetés céljai megvalósulnak”),
annak vesztett ügye volt. Precíz, szósze-
rinti meghatározásaihoz ragaszkodott.
De ha a szigorló kijött a büntetőjogi
szigorlatról, az első kérdés az volt hoz-
zá: Milyen viccet mondott? Bónis pro-
fesszor úr viszont a bő háttérrel ellátott
feleleteket szerette. Tankönyve is ilyen
volt. Schneller Karcsi bácsit azzal si-
került „elbűvölnöm”, hogy el tudtam

mondani, mi van a „Rákóczi” lovas
szobor talpazatán felírva. Ugye, hogy
nem minden a statisztika! Horváth Ró-
bert nem értékelte az „iskolás” feleletet,
de ha tudta a jelölt a dollár napi árfo-
lyamát, nyert ügye volt. Dezső Gyula
bácsi nagy ívű pályát járt meg: Kecse-
mét, Debrecen, Szeged. Szaktárgyában
sem volt kisebb ívű a „kanyar”. Talán
kecskeméti „turulista” múltját felejtend-
ő, a magyar magánjogi szigorlaton
sem maradhatott el az utalás a szovjet
munkajogra.

Végül is eljött a nagy nap, amikor
egy kis asztal mögött ülve részleteket
olvastunk fel disszertációnkból, és ko-
molyságot erőltetve magunkra átvettük
a függő pecséttel ellátott „*Sub Laurea
Almae Matris*” diplománkat. (Első igaz-
gatóm, akinek kötelezően bemutattam
a munkahelyemen, azt kérdezte: „Mos
má én ezee micsinájjak? Tögye ee!”
Eltettem. Azóta sem volt rá kíváncsi
egyetlen munkahelyem sem.)

Dr. Szijjártó Tóth Gergely
ny. jogtanácsos

Laureatus Academiae

Beszélgetés Molnár Imre emeritus professzorral

Az *Eötvös József Koszorú* a Magyar
Tudományos Akadémia által a nem
akadémikusok részére adományozható
legmagasabb szintű elismerés, amellyel
ama hetvenedik életévüket betöltött
doktorokat jutalmazza a tudós társaság
erkölcsileg és (szerényen) anyagilag is,
akik ugyan nem váltak/válhattak az
MTA tagjává, de munkásságuk eléri
— olykor meghaladja! — az akadémiku-
sokét. Karunk történetében első ízben

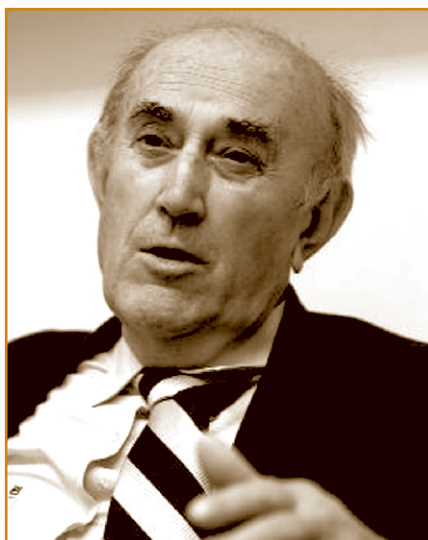
fordult elő, hogy egy tudósunk ebben
megtiszteltetésben részesült: Molnár
Imre egyetemi tanár részére az MTA
elnöksége 2007. november 5-én, a Tu-
domány Napja keretében adta át az
elismerés pálmájaként e babérkoszorút
(*laureatus*).

Molnár Imre professzor 1960-ban
végezte el az egyetemet Szegeden, azt
megelőzően joghallgatóként négy éven
keresztül volt a Pólay Elemér által ve-

zetett római jogi diákkör aktív tagja. Minthogy doktorra fogadásakor nem volt elhelyezkedési lehetőség az akkori Római Jogi Tanszéken, így először ügyészségi fogalmazó, majd a Csongrád Megyei Vendéglátó Vállalatnál jogtanácsos, később vezető jogtanácsos lett. 1968-ban nyílt meg az út számára a katedra felé: mestere, Pólay Elemér felkérésére előbb félállásban tanársegédként, majd 1971-től főállásban egyetemi adjunktusként tevékenykedett nagyrabecsült professzora irányításával. Ennek keretében – a korábbi jogtanácsosi munkakörét feladva – kitanulta az oktatás és a tudományos kutatás fortélyait. Ezt bizonyítja az is, hogy 1977-ben már kandidátusi fokozatot szerzett; értekezését „Locatio conductio a klasszikus római jogban” címmel írta és védte meg. 1979-ben egyetemi docenssé nevezték ki. 1987-ben a római magánjog felelősségi rendjéről készített értekezésével akadémiai doktori címet szerzett. 1986-tól 1999-ig vezette a Római Jogi Tanszéket, 1988-tól egyetemi tanárként. 2004-ben *professor emeritus* címet adományozott neki a Szegedi Tudományegyetem. Közben (1994-től 1998-ig) az Állam- és Jogtudományi Kar dékáni tisztségét is betöltötte.

Oktató munkájában mindig arra törekedett és törekszik ma is, hogy a római jogot a múlt távlatából a jelen közelségébe hozza a hallgatók számára lényegre törő, színes előadásaival, amelyek hallgatók immár nemzedékeinek segítették a vizsgára való felkészülést. A vizsgáztatásban bevallottan „örökölte” a Pólay-féle szigort, de azt mindig csak a hallgatók érdekében alkalmazta azért, hogy későbbi tanulmányaik folyamán hasznosítani tudják a római jogból megszerzett ismereteiket.

Tudományos munkájában nagy

Dr. Molnár Imre professor emeritus

előnyt jelentett Pólay Elemér önzetlensége, amellyel az akkor még ismeretlen kutatót segítette: Molnár Imre cikkeit külföldi folyóiratokban helyezte el, amelynek következtében a fiatal szakember nemzetközi ismertségre tett szert. Ezt mutatja, hogy ma már több mint 400 hivatkozás ismeretes a műveire – 65 százalékban külföldi szerzők tollából. Például a neves holland római jogász, Hans Ankum is elsődlegesen őrá hivatkozott két olasz tudós társaságában a római jogi felelősségről 2004-ben megjelent átfogó munkájában. Ebben Molnár Imrének mind a gondatlanság (*culpa*) fogalmának a Kr.e. I. században való megjelenésére tett megállapításait, mind a *custodia* felelősségről kifejtett téziseit elfogadta, és beemelte szintézisébe. Zimmermann német jogtudós „The Law of Obligations” című klasszikus művében 27 helyen idézte Molnár professzort. Cardilli olasz kutató hasonlóképpen sokszor említi citátumaiban. Ugyanakkor saját bevallása szerint a professor úrnak még van adóssága: a római büntetőjog intézményeinek mo-

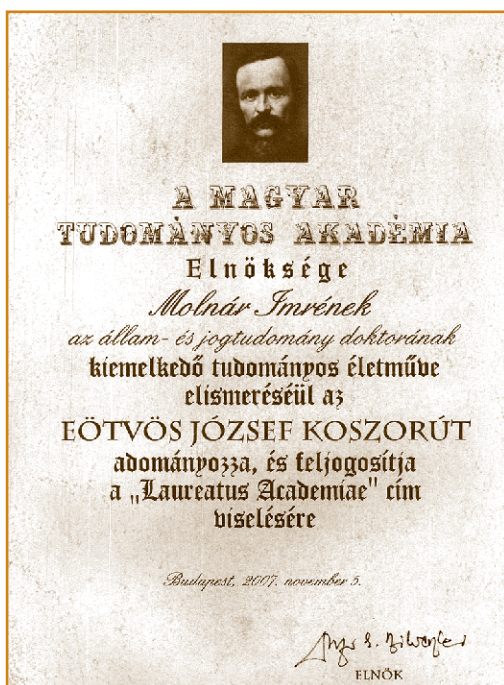
nografikus feldolgozását tervezi. Ennek oka, hogy a jogászok általában úgy tekintik, Rómában a magánjog volt a kiemelkedő fejlettségű, s ez került be a középkori civilizztikán át az európai jogrendszerekbe, noha valójában a büntetőjog is magas szintre emelkedett; a modern alapelvek és fogalmak már az ókori római büntetőjognak is részét képezték.

Molnár professzor kötelességtudó embernek vallja magát, mindig a legjobb tudása szerint végezte és végzi feladatait. Ez az elv jellemezte akkor is, midőn négy éven át a kar dékáni tiszttségét látta el. Törekvése az volt, hogy sem a kar, sem a hallgatók érdekei ne csorbulhassanak.

– *Miért éppen a római jogot választotta kutatási területéül?*

– A bajai III. Béla Cisztercita Gimnáziumban, majd a szegedi Baross Gábor Gimnáziumban nyolc évig tanultam latin nyelvet oly kiváló tanároktól,

mint amilyen például Visy József volt. Az egyetemre történt beiratkozásomtól, 1956-tól történeti tárgyú diákköröket látogattam: a Pólay Elemér vezette római jogi és a Bónis György vezette jogtörténeti diákkört. Mivel Bónist 1957-ben megfosztották katedrájától, így a későbbiekben csak a római jogiban működhettem tovább. Nagy hatással volt rám Pólay professzor kiemelkedő műveltségével, enciklopédikus tananyagismeretével, oktatói és emberi habitusával. Tehát ugyan hallgatóként már érdeklődtem a római jog iránt, de az egyetem után mégis gyakorló jogászként találtam meg a számításomat, s akkor még nem gondoltam, hogy egyszer egyetemi oktatóként tevékenykedhetek. Azután nyolc évvel később felszabadult egy tanársegédi hely a Római Jogi Tanszéken, ahová Pólay Elemér engem hívott meg. Mondhatni: a véletlen is jelentősen közrejátszott abban, hogy végül az egyetemi oktatói és kutatói pályára kerültem.

– *Milyen továbbfejlesztési lehetőségeket lát Professzor Úr a több ezer éves római jog tudománya számára a 21. században?*

– A kutatók egy része úgy vélekedik, hogy a klasszikus római jog jelentősen új ismereteket már nem adhat, mivel az eddigi tudósok csaknem mindent feltártak benne. Ezért egy nagy fordulattal most azt kívánják elérni, hogy a római jog legyen az alapja az Európai Unió jogának. Természetesen a római jog európai jelenléte a nemzeti kódexek szintjén e nélkül is biztosított, de ezek részbeni felszámolásával egy római jogon alapuló egységes joganyagot: egy modern *ius commune*-t (kvázi európai közös jogot) szeretnének kialakítani. Így a római jog középkori és újkori továbbélése kerülne a figyelem újabb origójába: a glossátorok, a kommentátorok, a francia humanista jogászok és a német pandektisztika eredményei. Ennek a kezdeményezésnek van is realitása, meg nincs is. Van, mert minden uniós állam jogászai tanulják, ismerik a római jogot, így nem okozna problémát egy római jogi alapú európai törvénykönyv elfogadása és bevezetése a jogászai társadalom számára. Ellenben minden országban létezik egy természetes nemzeti jog, amelyet érthetően

nem szándékoznak feladni, mivel az is része a nemzeti identitásnak és kultúrtörténetnek. Összességében úgy gondolom, hogy csak elvi szinten lehetne az Európai Unió egészére hatályos kódexeket létrehozni, valamint alapelveket meghatározni a nemzeti jogszabályok egységesítésére. Ezért azt tanácsolom, ha valaki római jogász szeretne lenni, elsődlegesen továbbra is az ókori római jog intézményeivel foglalkozzon, miként elődei tették, hogy közelebbről láthassa a törvénykönyvekben található joganyag forrásait és azok antik kori alkalmazásának mindennapjait.

– *A tudományos és oktató munka mellett milyen egyéb tevékenységekben talál örömet?*

– A sport szeretete végigkíséri egész életemet. Fiatalon aktívan atletizáltam kalapácsvetőként éveken át. Később a SZEOL, majd a SZEAC keretében voltam sportvezető. Manapság azonban inkább csak a tévén keresztül követem a sporteseményeket, kivált azokat, amelyekben a magyarok eredményesek.

– *Tisztelt Professzor Úr! További jó egészséget és töretlen alkotókedvet kívánok!*

Dr. Antal Tamás
egyetemi adjunktus

Beszélgetés a 70 éves Besenyei Lajossal

– *Kedves Lajos, ez a beszélgetés voltaképp egy kísérlet, még hozzá arra, hogy valamit összegezzünk, hiszen – mint mindnyájan tudjuk – erre a beszélgetésre Besenyei Lajos professzor úr 70. születésnapja ad alkalmat. Ez a riport lehetőséget teremt arra, hogy aki csaknem egy életet töltött a polgári jog*

területén, visszapihasson. De szeretném hangsúlyozni, nem lezárt pályára, befejezett életútra, tudományos munkára tekintünk vissza, hiszen Besenyei Lajos, hála Istennek, nagyon is jelen van, tele van alkotóerővel, életkedvvel. Első, logikusnak tetsző kérdés: hogyan kerültél a jogi pályára? Volt-e

ebhez valami köze a humán tantárgyak szeretetének középiskolában, vagy teljesen más befolyásolt a pályaválasztásodban?

– A humán tantárgyaknak semmi köze nem volt hozzá, mert én reál tagozatra jártam és a reál tárgyakat szerettem. Többek meglepetésére, a matematika tanárom legnagyobb megörökönyödésére jöttem jogra. Tulajdonképpen ez egy hülyeség, a szó szoros értelmében.

– Jászapátiban jártál gimnáziumba, ugye?

– Igen, Jászapátiban. Fölöttem járt egy gyerek, aki orvosnak készült, azt elfogadtam, hogy ő készül erre a pályára. De soha nem tudtam elfogadni azt – a képességet is igénylő pályák kivételével persze, tehát ének-zene, festészet meg ehhez hasonlók –, hogy valaki születik valamire. Már akkor is az volt az álláspontom, most is az, hogy minden megtanulható. Ebből volt egy kisebb vitánk, vagy inkább beszélgetésünk, és a jászapáti futballpályán két korszorben fogadtam, hogy kisorsoljuk egy húsz filléressel, hogy hova menjek továbbtanulni. A következő három variáció adódott: bányamérnök, építésmérnök és jog. Ha jól emlékszem, ebben már nem vagyok biztos, először a bányamérnök esett ki, utána kiesett az építésmérnöki, és maradt a jog. Úgy szólt a fogadás, hogy ott tüstént beírjuk a felvételi jelentkezésbe. Egyébként, akivel fogadtam és vesztes lett, bányamérnökként halt meg már azóta, sajnos, egy balesetben. Én így lettem jogász. Szóval semmi tudatos pályaválasztásom nem volt.

– Hogyan terelődött a figyelmem az oktatás felé?

– Én magamban (leszámítva a húsz filléres dobálgatását) kacérkodtam a pedagógusi pályával. Ha lett volna annak

Dr. Besenyei Lajos egyetemi tanár

idején olyan szabad szakválasztás, mint most van, akkor én nem jogász vagyok. De annak idején csak matematika-fizika volt együtt, tehát csak matematika-fizika szakos tanárnak lehetett menni – nem volt olyan, hogy csak matematikus. Én fizikából ugyanolyan jó voltam, tehát jelesem voltak, de nem szerettem. Vagy matematika-kémia. Nem szerettem a kémiát. Egyszerűen nem volt olyan szakpárosítás, amit úgy kedvvel csináltam volna. Tehát fontolgattam a pedagógusi pályaválasztást, aztán jött ez a fogadásom, hogy dobáljuk a húsz fillérest, és akkor azt mondtam, hogy majd meglátjuk.

Egyébként negyedikes egyetemista koromban vetődött fel egyáltalán, hogy én bent maradok a tanszéken. Volt egy diákköri dolgozatom a tartási és életjáradéki szerződésekből, amiről később tudtam meg, hogy kiadták másoknak véleményezésre, és meglepően, egész jó dolgokat írtak róla. Innen indultam el valahol. Érdekeltek a dolgok, csinál-

tam, tanultam. És azt se mondanám, hogy csak azért tanultam, mert szerettem tanulni. Azért tanultam, hogy el tudjam végezni az egyetemet. Nekem egy fél évem lehetett volna, hogy ne legyek jeles rendű. Azt még kibírtam volna anyagilag. Többet nem. Tehát engem mindig az érdekelt, hogy 4,51 fölött legyen az átlagom, mert akkor 200 Ft. tanulmányi ösztöndíjat kapok. Ez volt a döntő, amiért én tanultam.

– *Hány éve vagy már a tanári pályán?*

– 1961. június 16. óta, azaz 47 éve.

– *Hogy érzed, véleményed szerint jó döntés volt a pályaválasztásod? Hogy látod így 47 év távlatában?*

– Nem tudom, ha még egyszer kezdeném, elkezdeném-e, de nem bántam meg semmit. Én egyébként sem bánok meg soha semmit. És soha nem nézek vissza. A magánéletemben is azt vallottam mindig, hogy ha én egyszer valamit elhatároztam, akkor a körülményekhez képest azt láttam jónak, utána már teljesen fölösleges, hogy én ezen bánkódjak, úgyse tudom megváltoztatni. Az egy más lapra tartozik, hogy nem biztos, még egyszer újra kezdeném, de ez egy nagyon hipotézises felállás, mert legalább annyira jól tudom, mint mindenki, hogy nem lehet újra kezdeni. Tehát ez egy ilyen tetszelgős dolog, „ha egyszer újra kezdhethném”. Úgy érzem, hogy azért megérte, valamire jutottam.

– *Beszéljünk a nálunk 70. életéved betöltésével összefüggésben kiadott emlékkönyvről, valamint annak ünnepélyes keretek között történt átadásáról. Milyen emlékek élnek benned ezzel kapcsolatosan?*

– Az egy nagyon kellemes meglepetés volt számomra. Nem is az, hogy mennyien írtak. Ugye, nálunk az a szokás, hogy kérnek egy listát az ünnepelttől, hogy kiknek küldjek ki a tanulmány írására felkérő levelet. Ez most is így tör-

tént, és az ajánlatot többen elfogadták. Ez még belefér a kötelező udvariassági szabályokba. Nem ez volt, ami elsősorban engem melengetett. Sokkal inkább az melengetett – és ez, hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem esett nagyon jól –, hogy többen voltak, akik az előszóban, lábjegyzetben, témaválasztásuk indokolásában, túl a szakmán, emberi szóval írtak rólam vagy nekem. Ez nem minden emlékkönyvben fordult elő eddig, vagy ilyen mértékben nem tapasztaltam. Ahol a tanulmányt írók megemlékeznek bizonyos emberi dolgokról is. Így írt Bíró Gyuri, Lenkovich Barna, Molnár Imre, Kecskés Laci, Karsai Krisztina, tehát többen vették a fáradságot, hogy nem szigorúan a tudományos tanulmányt tették közzé, hanem valaminő emberi kapcsolatot emeltek ki, próbáltak feleleveníteni. Nekem ez volt leginkább, ami nagyon-nagyon jólesett.

Értelemszerűen, mivel ez a 70. születésnapom alkalmából készült, a szerzőknek a jelentős része a tanítványom volt, de hát ez majdnem minden emlékkönyvnel elmondható, mert én is írtam a hajdani professzorok emlékkönyvébe. Lenkovichot ugyan nem tanítottam, habár taníthattam volna (ő Budapesten végzett), de például a habilitációs bizottságának tagja voltam. A Bíró Gyurinál is tagja voltam a kandidátusi bíráló bizottságának, szóval valahol azért megköttettek ezek a személyes kapcsolatok. Nagyon jólesett az is, hogy a Rektor külön írt pár sort, még ha nem is tudott személyesen jelen lenni, és még arra is gondolt, hogy a feleségemnek virágot küldjön.

Én, ha jól számoltam, huszadik vagyok a sorban, és eddig lehetőségem volt arra, hogy mind a húsz emlékkönyv átadásán ott legyek. Az első emlékkönyv Buza Lászlónak készült 1958-ban. Az

nem a 70. születésnap apropójából, mert Laci bácsi akkor már túl volt a hetvenen. Neki az 50 évi professzori munkássága volt az alap, és onnan indult el az emlékkönyv. Körülbelül nyolcban mint szerző vagy szerzőtárs jómagam is részt vettem. Ez nálunk Szegeden így megszokott. Annak idején az én dékánságom alatt két ilyen könyv készült, Veres és Bérczi professzoroké, tehát ezek egy meglehetősen elfogadott forgatókönyv szerint történnek.

– *Nagyon sok mindent elértél, sőt szinte mindent elértél, ami ezen a pályán lehetséges, mégis mi az, amire a legbüszkébb vagy?*

– Nem tudom. De ezt most nagyon komolyan mondom. Én tulajdonképpen arra vagyok büszke, hogy mindezt megérhettem. Hogy mind ez idáig eljuthattam. Úgy érzem, hogy azért talán egy picit az átlag fölött voltam, vagy vagyok. És azért, ha valakit elismernek, akkor a mögött meghúzódik valami. Például nagyon jólesett, hogy most kaptam egy példányt Vékás Lajostól a frissen megjelent „Szakértői javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez” című tanulmánygyűjteményből, amelynek ő volt részint az írója, és a szerkesztője. Természetesen nem a materiális értéke miatt, mert megvettem magamnak. De nyilván valahol azt a munkámat ismerték el, hogy az öröklésjogi munkabizottságban – azt megelőzően, és az alatt is – elég sok tanulmányt közzé tettem. Ezek az apró dolgok, mert ezekből tevődnek össze a nagy dolgok. Szóval nagyon jólesett, hogy Vékás Lajos gondolt rám, és küldött egy dedikált példányt.

Az ember hiú. Mindenki. Ki kisebb, ki nagyobb részben, ki bevallja, ki nem vallja be, de hogy mindenkiben van egy kis hiúság, ez nekem szent meggyőződésem. Az emberek csak abban kü-

lönböznek, hogy ezt tudják-e leplezni vagy sem. Én egy csomó dologban nem vagyok az, de én is hiú vagyok. Jólesnek ezek az elismerések. Azt mondtam azon az ominózus születésnapomon is, hogy az elhangzott dicséretetek fele nem az ünnepeltnek, hanem az ünnepnek szóltak. A másik fele szólhatott csak legfeljebb az ünnepeltnek, de ez is még nagyon jólesett. Jó érzés olvasni, ha látom, hogy valahol hivatkoznak rám. Ezekre vagyok a legbüszkébb.

– *Így beszélgetésünk végéhez közeledve arra lennék még kíváncsi, hogy van-e olyan dolog, amit még mindenféleképpen szeretnél megvalósítani?*

– Két dolog van, amit, ha úgy alakul a sorsom, akkor nem mondok le róla. De mind a kettőnek van egy alapfeltétele. Meg kell érni. És azért ez így 70 után... Én azért óvatos vagyok. Semmi jel nincs arra, szoktam mondani, hogy a hallgatók vagy akik nem kedvelnek, örömtüzeket gyújtsanak – nem készülök halni, de azért ezt be kell kalkulálni. Alapvetően szeretnék legalább a költelmi különös részből egy jó jegyzetet közzé tenni, de még lehet, hogy többől is. Ez a – mondjuk így – tudományos munka. A közelmúltban megjelent két jegyzetem amolyan előtanulmány volt (az egyik teljesen, a másik félben a saját munkám). A másik, amit szeretnék végig csinálni, az a 100 szemeszter. Ez az én mániám. Jelenleg 94-nél tartok: vagy lesz, vagy nem lesz.

– *Professzor Úr, kedves Lajos, köszönjük, hogy emlékeidet és gondolataidat megosztottad a DIALÓGUS olvasóival; további, alkotóerőben gazdag, legkevesebb hat szemesztert kívánok, jó egészséget, sok örömet és boldogságot a magánéletben.*

Dr. Kaprinay Zsófia
egyetemi tanársegéd

Önkormányzatok és régiók

Beszélgetés Dr. Józsa Zoltán egyetemi docenssel

Józsa Zoltán egyetemi docens 2007. februárjában eredményesen teljesítette a habilitációs követelményeket, amellyel karunk újabb oktatója és kutatója bizonyította kiemelkedő szakmai ismereteit és képességeit a honi tudományosság előtt. Több évtizedes tapasztalata és gyakorlata, valamint a közigazgatási jog területén elért eredményei a bíráló bizottság szerint is egyértelműen predesztinálták a habilitációs oklevél megszerzésére.

1978-ban fejezte be jogi tanulmányait a József Attila Tudományegyetemen, amelynek keretében az akkori Államjogi Tanszék által gondozott diákkörben már hallgatóként felhívta oktatói figyelmét a tehetségére. Ennek köszönhetően *Kovács István* professzor meghívta a tanszékére tudományos ösztöndíjas gyakornoki minőségben. Mikor 1980-ban új egyetemi szervezeti elemként megjelentek a kiemelt funkciójú központi tanszékek, a Szociológia Tanszékre invitálták, ahol 1990-ig dolgozott. A rendszerváltozás időszakában a szociológiaoktatás a bölcsészettudományi karhoz került át szervezetileg, minek következtében szakmai szempontokat figyelembe véve amellet döntött, hogy elvállalja az egyetem főtitkári megbízását. Mellette főlállásban a Közigazgatási és Pénzügyi Jogi Tanszéken is dolgozott. 1992-től másfél évig Hódmezővásárhely önkormányzatánál irodavezetőként tevékenykedett, majd 1993-ban tért vissza a szegedi jogi karra immár főlállásban.

Józsa Zoltán szakmai ismereteit külföldön is bővítette: az 1990-es évek ele-

Dr. Józsa Zoltán egyetemi docens

jétől majd minden évben lehetősége nyílt külföldi tanulmányutakon való részvételre; ösztöndíjjal járt az Amerikai Egyesült Államokban, az Egyesült Királyságban, Hollandiában és Németországban is, tanulmányozandó az ottani közigazgatási struktúrákat. A legjelentősebb ezek közül az amerikai utazása volt 1997-ben, midőn eljutott Philadelphia, Alexandria és Toledo közigazgatási rendszerének közvetlen tanulmányozásáig. Az ekként megszerzett ismereteit és tapasztalatait felhasználva számos szakmai publikáció után 1997-ben védte meg PhD értekezését, melyet „A helyi és területi önkormányzatok szervezete és funkciói nemzetközi összehasonlításban” címmel készített. Azután töretlenül folytatta kutatásait, s így több monográfiát is alkotott. A 2007. évi habilitációs eljárásában „A magyar önkormányzati

rendszer fejlődése 1990-től napjainkig” címmel tartotta ún. tantárgyi, majd „A regionalizmus és az önkormányzatok nemzetközi kitekintéssel” címmel tudományos előadását.

Az elmúlt fél évtizedben kutatásainak fő irányát a nemzetközi összehasonlító vizsgálatok jelentik. Részletesen szeretné bemutatni az uniós tagállamok közigazgatási megoldásait egy újabb monográfia keretében.

– *Hogyan értékeli a magyar önkormányzati rendszert az elmúlt tizenhét év tapasztalatai alapján?*

– Az 1990. évi LXV. tv. elfogadásakor a jogalkotó legfőbb rendezőelvként a helyi politikai autonómia érvényre juttatását preferálta a korábbi tanácsrendszer hierarchikus megoldásaival szemben. Ily módon 3200 „kis község” jött létre, amely máig példátlanul liberális önkormányzati rendszer Európában. Úgy tetszett, mintha a 19. századi liberális jogállam követelményeit váltották volna valóra – a 20. század végén. Számos illúzió övezte ezt a megoldást, amely azonban a színvonalas közszolgáltatás-nyújtási követelményeknek nem felelt meg. Ennek oka abban az ellentmondásban rejlik, mely szerint a magyar települési önkormányzatok többségében kisméretűek, de széles feladat- és hatáskörök tartoznak hozzájuk. A struktúra alapvetően dél-európai mintát követ, azonban a hatásköri szabályok a skandináv modell szerint valók. Ezt az anomáliát időközben az önkormányzatok társulásai útján próbálták mérsékelni, ám azok – már csak relatíve csekély számuk miatt is – érdemben nem változtattak a rendszer arculatán. Pedig mára a kormányok felismerték a modernizáció szükségességét: a költségtakarékosság, a hatékonyság és a szolgáltatások színvonala emelésének

programját tűzték választási ciklusonként zászlajukra. A reformok ugyanakkor ezidáig csupán részleges eredményekre vezettek. Észrevehető, hogy a politikai ciklusok elején a mindenkori kormányzat egy nekilendülő retorikát hallat az önkormányzatokkal kapcsolatban (is), azonban a szervezetrendszer inerciája mintegy visszaveti ezeket a kívéssé kidolgozott modernizációs elképzeléseket. Így a ciklus második felében inkább a megtorpanás válik jellemzővé (*push–pull* hatás).

– *Hogyan értékeli docens úr a magyar regionalizációs törekvéseket?*

– A regionalizáció az uniós csatlakozás közeledtével egyre élénkebben jelen volt a hazai közgondolkodásban és a szakmai berkekben is. Elsődlegesen a strukturális és kohéziós alapok indukálta szükséges változtatások keretében szándékoztak egy NUTS II jellegű, szubnacionális területi igazgatást kialakítani. Először a tervezési, statisztikai régiókat hozták létre, amelyekben három megyénként tömörítették a meglévő megyei önkormányzatokat, s melyek 1996-ban fejlesztési régiókká bővültek. Ez azonban nyomban felfeltette a „lebegő” megyék léthelyzetének kérdésével összefüggő problematikákat. Végül – sajátos megoldásként – területi szinten inkább a dekoncentrált állami szervek értékelődtek fel, s ezzel megvalósult egy duális területi közigazgatás: részint a dekoncentrált szervek, részint a választott megyei képviselőtestületek tevékenykednek manapság területi szinten. 2006-ban az országgyűlés nem fogadta el a választott regionális önkormányzatok felállítására érdekében kidolgozott törvényjavaslatot, ugyanakkor az elmúlt két évben helyette előrehaladt az államigazgatási jellegű regionalizáció (pl. APEH, ÁNTSZ).

– *Milyen javaslatai vannak a reformok szerencsésebb irányát illetően?*

– Rendszerszemléletben kellene közelíteni a közigazgatási reformokhoz, valamint a nemzeti kontextus is figyelembe veendő. Tény, hogy az atomizált települési struktúrát korszerűsíteni kell. Alternatívaként felvethetők a községegyesítés nélküli, szolgáltatási gyakorlatban megvalósítható társulások, amelyek a források hatékonyabb felhasználását tennék lehetővé. A többcélú kistérségi társulások ennek jegyében alakultak meg. A közszolgáltatások színvonalának emelését egyébként már csak azért is szükséges megvalósítani,

mert azok alapjognak minősülnek. Ugyanakkor végre konszenzusra kellene jutni a megyék jövőjéről is: mivel nem csupán hiányosságaik, de értékeik és hagyományaik is vannak, nem szüntethetők meg egyetlen tollvonással. A választott regionális önkormányzatok létrehozásának feltételeit egyébként ma nem látom biztosítottnak Magyarországon.

– *Tisztelt Docens Úr! További eredményes munkát kívánok!*

Dr. Antal Tamás
egyetemi adjunktus

A Cezare Beccaria-díj nyertese

Beszélgetés Dr. Karsai Krisztina egyetemi docenssel

Karunk fiatal oktatóinak tudományos eredményei közül is kiemelkedik az a nemzetközi elismerés, amelyben Karsai Krisztina egyetemi docent, a Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék munkatársát részesítette az ISSD szervezet. Az *International Society of Social Defence and Human Criminal Policy* a társadalomvédelem és a humánus büntető politika nemzetközi társasága, amely az ENSZ-szel konzultatív viszonyban álló, a bűnügyi tudományokkal foglalkozó négy nagyobb nemzetközi szervezet egyike [a másik három: a Nemzetközi Börtönügyi Társaság (ICPA), a Nemzetközi Kriminológiai Társaság (ISC) és a Nemzetközi Büntetőjogi Társaság (AIDP)], amelynek tagjai a büntetőjog szélesebb területeinek tudományos álláspontját vitatják meg és dolgozzák fel. E társaság 2007. szeptember 20. és 22. között tartotta XV. kongresszusát a

Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens

spanyolországi Toledóban; a jeles eseményt ötévente rendezik meg. A rendezvény címe „Criminal law between

war and peace” [Büntetőjog háború és béke között] volt, amely a nemzetközi fegyveres beavatkozások büntetőjogi és büntető igazságszolgáltatási vonatkozásait, problematikáit és megoldandó feladatait tárgyalta avégből, hogy hangoztassa: még a háborús konfliktusok folyamán is érvényesülnie kellene a jognak világszerte.

A társaság rendszeresen két szakmai díjat ítél oda az arra legérdemesebbnek. Az egyik a *Beccaria Medalion*, amely egy életműdíj, s melyet 2007-ben Juan Guzmán Tapia chilei büntetőbíró vehetett át, az ottani diktatúra idején megvalósított bűncselekmények elkövetőinek felelősségre vonása érdekében kifejtett áldozatos tevékenységéért. A második díjjal a 35. életévnél fiatalabb kiemelkedő tehetségű büntetőjogászokat támogatja a társaság, ez a *Cesare Beccaria Award for young researchers* nevet viseli. A kiírt pályázatra olyan tanulmányokat lehetett benyújtani, amelyeket az alkotók a nemzetközi büntető igazságszolgáltatással és bíraskodással összefüggésben készítettek. A körülbelül két és fél tucat pályázó közül a bíráló bizottság tizet választott ki és kért fel arra, hogy téziseit az említett konferencián ismertesse. Az indulók között két magyar jogász is volt; közülük Karsai Krisztina nyerte el tanulmányával a megtisztelő első díjat! Tudományos pályamunkáját „The Hidden Primer Jurisdiction of ICC” [International Criminal Court = Nemzetközi Büntetőbíróóság] címmel nyújtotta be angol nyelven. A tizenhárom tagú értékelő bizottságban argentin, marokkói, olasz, spanyol, holland, francia, brazil és német jogtudósok vettek részt.

Az 1998-ban Rómában aláírt Statútum, amely a Nemzetközi Büntetőbíróóságot (ICC) létrehozta, a nemzetközi

büntetőjog legsúlyosabb bűncselekményei, így a népirtás, az emberiség elleni bűncselekmények és a háborús bűncselekmények miatti nemzetközi büntetőjogi felelősségre vonás legalapvetőbb szabályait tartalmazza, s felhatalmazza a Bíróóságot az egyének nemzetközi jogon alapuló büntetőjogi felelősségének vizsgálatára, eljárás lefolytatására, s adott esetben büntetés kiszabására. Az ICC joghatósága nem elsődleges, hanem ún. komplementáris, ami azt jelenti, hogy kiegészítő jellegű a tagállamok büntető joghatósága mellett, s az ICC csak akkor jár el e bűncselekmények elkövetése (azok gyanúja) esetén, ha az érintett állam nem képes vagy nem akar eljárni.

A győztes tanulmány témája azonban nem a fentiekben említett bűncselekményeket érinti, hanem egy, ezekhez képest első látásra marginálisnak tűnő, ám meglehetősen fontos kérdést: a Bíróóság előtt elkövethető, igazságszolgáltatás elleni bűncselekményekkel (Statútum 70. cikk) kapcsolatos joghatóságot, illetve az ebből fakadó jogi problémákat. Ide olyan szándékos bűncselekmények tartoznak, mint például a hamis tanúzás, olyan bizonyíték benyújtása, amelyről a fél tudja, hogy hamis vagy meghamisított; a tanú megvesztegetése, akadályozása, bizonyíték megsemmisítése vagy meghamisítása, a Bíróóság tisztségviselőjének hátráltatása, megfélemlítése vagy megvesztegetése annak érdekében, hogy az elkövető tisztségviselőt kötelezettségeinek nem vagy nem megfelelő teljesítésére kényszerítse, vagy vegye rá, stb. E bűncselekmények miatt a Bíróóság öt évig terjedő szabadságvesztés-büntetést, illetve pénzbüntetést szabhat ki.

A Bíróóság joghatósága e bűncselekmények vonatkozásában elsődleges, ami ellentétes a Statútum deklarált cél-

jaival, s így abban meglehetősen rejtett módon jelenik meg – ennek kimutatása volt az elsődleges célkitűzés a tanulmányban. Ezen túlmenően pedig a tagállami ratifikációs és ún. asszimilációs kötelezettségből fakadó jogalkotási és jogalkalmazási problémákra irányul az elemzés: először a magyar szabályozást (illetve annak jövőbeli lehetőségeit) bemutatva, majd az ennek alapján kidolgozott általános tételeket felállítva. A dolgozat leíró része pedig azt mutatja be, hogy más nemzetközi bíróságokkal kapcsolatosan milyen büntetőjogi védelem érvényesül az előttük folyó eljárásokban elkövetett igazságszolgáltatás elleni bűncselekményekkel, illetve jogsértésekkel szemben.

Érdekesnek tűnhet, hogy hazánkban, bár az Országgyűlés a 72/2001. (XI. 7.) OGY határozattal megerősítette az

ICC Statútumát, annak szövegét még mind a mai napig nem hirdették ki a Magyar Közlönyben. Ezzel szemben az ICC kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyvet már igen (2006. évi XXXI. törvény). Így meglehetősen vegyes és olyakor kétségesnek minősíthető joghelyzet alakult ki a Statútum rendelkezéseinek esetleges alkalmazása vonatkozásában, ez azonban nem volt akadálya annak, hogy több – a dolgozatban is elemzett – Btk. módosításra már eleve a Statútum figyelembe vételével kerüljön sor, megmutatva a magyar jogalkotás helyenként nem teljesen következetes jellegét.

Az első díjas tanulmányért ezúton is gratulálunk Karsai Krisztinának!

Dr. Antal Tamás
egyetemi adjunktus

Tanulmányúton Brüsszelben

A 2007. október 6–13. közötti időszak — azt hiszem nem túlzok, ha ezt írom — minden útítársam számára felejthetetlen, élményekben gazdag hétként marad majd meg az emlékeztében. Ténylegesen öt nap volt az, amikor szakmai programok vártak ránk, de a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék oktatóinak köszönhetően az út egyetlen perce sem telt üresen, a gondos szervezésnek köszönhetően számos kulturális és egyéb szórakoztató időtöltés állt rendelkezésünkre. A tanszék a Szegedi Biztonságpolitikai Központtal együttműködve tanulmányutat szervezett az európai integrációs intézményekhez.

A szombat hajnali indulás ellenére mindenki izgatottan gyülekezett a kar előtt, ahonnan kényelmes luxusbusszal

vágtunk neki a nagy útnak. Az első két nap tulajdonképpen az utazásra volt szánva, hiszen az előzetes tervek szerint vasárnap estére értünk csak Brüsszelbe, de hogy addig se maradjunk látnivaló nélkül, szombaton késő délután még lehetőségünk volt Regensburg óvárosi részében egy séta erejéig körülnézni, másnap este pedig már a belga fővárosban élvezhettük a látnivalókat, és persze a finom belga csokit, illetve sört — ki-ki a maga ízlése szerint.

Hétfőn reggel pedig kezdetét vette a szakmai programok sora. Elsőként a NATO Head Quarters épületébe vitt az utunk. Itt aztán tényleg komolyan veszik a biztonságot: a telefonokat és egyéb elektromos készülékeket a buszon kellett hagynunk, az épületet pedig még kívülről sem lehetett fényképezni!

A luxembourgi főhercegi palota előtt

Két nagyon érdekes előadást hallgathattunk meg a szervezet jelenlegi politikai szerepvállalásáról és a Magyarországgal való kapcsolatáról – ezek egyikét angol nyelven, ami kiváló alkalmat adott, hogy szakmai nyelvtudásunkat „élesben” is teszteljük. A délután folyamán Magyarország Európai Unió Állandó Képviselétét látogattuk meg, ahol szintén rövid előadások során ismerkedhettünk meg jobban az intézmény létének a céljával, este pedig ismételten a kivilágított brüsszeli éjszaka várt mindenkit.

Másnap az Európai Parlament látogatása volt soron, ahol a magyar képviselők előadásait hallgathattuk meg, így közelebbi képet kaphattunk arról, hogyan is működik a politikai frakciók közti érdekek összecsiszolása uniós szinten, majd a délután folyamán felkerestük az Infopontot, ahol mindenki kedvére gyűjtögethetett a hasznosabbnál hasznosabb EU-s kiadványok között. Ezután Trierbe utaztunk, mert nekünk is ez a határ menti német város lett a szállásunk helye, ahogy sok más Luxemburgban dolgozó tisztviselőnek is. Aki találkozott már a luxemburgi árakkal, az sejtheti, hogy miért...

Az Európai Bíróságon két napot is eltöltöttünk. Szerda délelőtt elsősorban a Nagytanács egyik tárgyalását hallgathattuk meg a Grande Salle-ban a közösségi jogi elvekkkel kapcsolatosan. Igazán nagy dolog ez, hiszen eddig hallgatóként egészen más fajta tárgyaláslátogatáshoz szoktunk. Itt egyfajta ünnepélyes, méltóságteljes hangulat uralkodott a teremben, amit csak tetőzött az angol jogi képviselő megjelenése: a saját országában megszokott parókával a fején állt a plénum elé. Sőt, azt hiszem, egy valódi ceremóniamester is közreműködött abban, hogy a hely szelleméhez méltó formában folyjon le a tárgyalás;

ő volt az, aki bejelentette a bírói kar be- és kivonulását, illetve ő igazította az elnök alatt a széket, és azokat is ő figyelmeztette, akik az éjjel kimaradt alvást próbálták itt behozni...

Ami szerintem senkinek sem került el a figyelmét, az a tolmácsok munkája. Ők a terem két oldalán, üvegfal mögött helyezkedtek el, onnan követték az eseményeket, mi pedig a székhöz csatolt kis gépek segítségével hallgathattuk a fordításokat. Nem hiszem, hogy akadt volna olyan, aki ne hallgatta volna végig az összes rendelkezésre álló nyelvet, elvégre egy ilyenfajta bábeli zűrzavart sem hallhatunk minden nap! A délután folyamán a Bíróság különböző adminisztratív egységeinél dolgozó magyar szakemberek osztották meg velünk a munkájukkal kapcsolatos tapasztalataikat, közvetlenül válaszoltak kérdéseinkre, általános képet festettek a szervezetben betöltött szerepükről, és nem utolsó sorban felhívták figyelmünket azokra a munkalehetőségekre, amelyek akár minket is érinthetnek nem is olyan soká.

Másnap délelőtt ítélethirdetéseket hallgathattunk meg, többek között a magyar vonatkozású, iparüzési adót érintő kérdésben való döntésről szerezhetünk első kézből tudomást, és ezt nem sokan mondhatják el magukról. Ezután karunk neves professzorával, *Czúcz Ottó*val, az Elsőfokú Bíróság bírájával találkozhattunk, majd egy nagyon kellemes ebédre invitáltak meg bennünket az épületben. Délután a belvárosban sétálva egy rövid városnézéssel búcsúztunk Luxembourg-tól, este pedig Triertől – egy hangulatos óvárosi étteremben elfogyasztott vacsora során, amelyen vendégünk volt *Czúcz Ottó* és *Juhász Endre*, az Európai Közösségek Bíróságának bírái is.

Péntek délelőtt a Trieri Európai Jogakadémián vendégeskedtünk, ahol betekintést nyerhettünk az intézmény tevékenységi körébe, és persze hasznos információkat kaphattunk az ottani képzési lehetőségekről, valamint jelentkezni lehetett a hírlevél láncukra, amin keresztül folyamatosan küldik az aktuális információs anyagokat. Itt értek véget a szakmai programok, ekkor indultunk haza. Természetesen most sem csak utazással telt a maradék idő, másnap, szombat délelőtt időt szakítottunk egy röpke kis városnézésre Mozart városában, Salzburgban, majd késő este érkeztünk vissza Szegedre.

Senki se higgye azonban, hogy ez egy hivatalos programokkal zsúfolt, egysíkú szakmai jellegű út volt. Mindenhol, ahova mentünk, nagy szeretettel fogadták a szegedi csoportot, rendkívül kedvesek és informatívak voltak, nagyon sok hasznos információval jöttünk haza, és most nemcsak arra a nagy mennyiségű szóróanyagra gondolok, amivel szinte mindenhol felpakoltuk magunkat, hanem a kitágult látókörünkre is. Hiszen ez az út közelebb hozta az EU egyes intézményeit, amelyekkel eddig csak tan-

könyvek hasábjain ismerkedhettünk, sokszor nem is nagyon értve, mire is az a nagy húhó körülöttük, és nem utolsósorban a felvázolt akár gyakornoki, akár karrierlehetőségeket. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy a csoport szakjogász tagjaival beszélgetve szintén sok információt gyűjthettünk be a különböző jogászai munkákról, akkor mindenképpen hasznos szakmai ismeretekkel lettünk gazdagabbak mindenféle területen. Emellett a közösen elköltött vacsorák, a sokszor hajnalba nyúló beszélgetések, közös városnézések segítettek összekovácsolni a társaságot – ami hozzájárult ahhoz, hogy az álommanó olyan helyeken is megkísértse az embert, ahol nem kellene. A tökéletesen megkomponált útiterv pedig lehetővé tette, hogy ebbe az egy hétbe a lehető legtöbb tartalmas program beleférjen, kulturális és szakmai egyaránt, így inkább egy kellemes és hasznos kikapcsolódás, szakmai kirándulás volt ez az idő, mintsem száraz tanulmányút. Köszönet érte a szervezőknek!

Csatlós Erzsébet
joghallgató

European Law Students' Association Szeged

Az ELSA Szeged Egyesület 1998 óta évről-évre növekvő érdeklődés mellett, gyarapodó taglétszámmal működik a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. Az Európai Joghallgatók Szövetségének szegedi szerveként és a négy magyarországi ELSA-csoport egyikeként egyesületünk célja,

hogy tagjainak, és minden érdeklődő, a karon tanuló hallgatónak érdekes, emlékezetes és egyben szakmai ismeretekkel is felvértező programokat szervezzen, amelyek tapasztalatait a későbbiekben a jogi pálya kiválasztásánál, vagy már praktizáló jogászként, a gyakorlatban is hasznosítani tudják a résztvevők. Az

alábbi hasábokon egyesületünk 2007. évi tevékenységéről, programjairól, sikereiről olvashatnak.

Az év első eseménye egyben az egyik legfontosabb is volt; Szegeden került ugyanis megrendezésre az ELSA Nemzetközi Perbeszédversenyének (ELSA Moot Court Competition, közkezdvelt rövidítése az EMC²) országos fordulója 2007. február 16–17-én. A szóbeli fordulóra csupán két, négyfős csapat kvalifikálta magát. Kettejük vetélkedése színvonalasra sikerült, mint ahogy az egész rendezvény és egyesületünk szervezőbizottsága is pozitív visszajeléseket kapott mind a résztvevőktől, mind az érdeklődőként jelen lévő szegedi és budapesti hallgatóktól. A verseny az illetékeseknek köszönhetően a szegedi Városháza dísztermében kerülhetett megrendezésre, témája a WTO, a Kereskedelmi Világszervezet jogán alapuló jogeset volt, melyet a versenyző csapatoknak kellett szakszerűen megoldaniuk, majd ezt követően angol nyelven a felperes és az alperes szerepében is bizonyítani igazukat előszóban a másik csapattal szemben. Mindez egy három tagú zsűri előtt zajlott – dr. Hanák András, Dr. Martonyi János és dr. Sulyok Tamás tisztelték meg e minőségben rendezvényünket jelenlétükkel. A nyertes csapat értékes ajándékokkal gazdagodott, és persze a lehetőséggel, hogy a Hamburgban megrendezésre került regionális döntőben képviselhesse hazánkat.

Egyesületünk minden félévben igyekszik tető alá hozni egy látogatást tagjai számára az ország életét meghatározó illusztris intézmények megtekintése, és ezen intézmények működésének jobb megismerésének lehetővé tétele céljából. A 2005–2006-os tanévben két alkalommal a Legfelsőbb Bíróságra, a

2006/2007-es tanév első félévében az Alkotmánybíróságra, 2007 áprilisában pedig az Országházba szerveztünk látogatást. E legutóbbi esemény élénk érdeklődés mellett zajlott, ugyanis a szegedi hallgatók mellett debreceni és budapesti ELSA-tagok is részt vettek rajta. A látogatás során a résztvevők betekintést nyerhettek az Országgyűlés plenáris ülésére, illetve több országgyűlési bizottság tagjával is találkozhattak, akik bizottságuk működéséről, tevékenységéről tartott előadásuk során oltották az érdeklődők tudásszomját, úgymint: a Külügyi és Határon Túli Magyarok Bizottsága, a Mentelmi, Összeférhetetlenségi és Mandátumvizsgáló Bizottság és az Európai Ügyek Bizottsága. Az esemény lehetővé tétele karunk oktatójának, dr. Géczi József Alajosnak köszönhető elsősorban.

Szintén frekvenciát és nagy érdeklődésre számot tartó rendezvény volt az október 31-ei, alkotmánybírósági látogatás – a jelentkezők száma oly magas

volt, hogy sajnos nem jöhetett el velünk mindenki, aki szeretett volna, mivel tartanunk kellett az Alkotmánybíróság által biztonsági okokból engedélyezett viszonylag alacsony létszámot. A program tető alá hozatala Balogh Elemérnek, a taláros testület karunk professzoraként is tevékenykedő bírójának volt köszönhető. Az ő közbenjárásával juthattunk be az Alkotmánybíróság épületébe és kaphattunk betekintést annak szinte minden jelentősebb zugába. A professzor úr a testület tevékenységéről, működéséről megérkezésünket követően, az Alkotmánybíróság üléstermében mesélt nekünk. Személyes érintettsége révén szórakoztató anekdotákkal egészítette ki minden lényeges információt tartalmazó mondandóját (amelyek közül talán az ingyen sörre vonatkozó népszavazási kezdeményezés volt a legemlékezetesebb), és jóvoltából „megismerkedhettünk” a korábbi jelentős alkotmánybírákkal is, kiknek portréja a terem külső falán kifüggesztve látható (és úgy figyelnek róluk minket, mint az „Oroszlánkirály” c. korszakalkotó rajzfilmben a régi idők nagy királyai az

égből, hogy a professzor úr érzékletes hasonlatát idézzem). Az előadás közben lehetőségünk nyílt kezünkbe véve megsejmlélni az alkotmánybírák nyakban hordott arany billogját, majd azt követően „belakni” a hirdető termet: a 11 alkotmánybíró székeit elfoglalva, illetve a főtitkár padjában talált „Közársaság elnöke”, „Miniszterelnök”, vagy éppen „Legfőbb Ügyész” feliratú névtáblák felhasználásával sok fénykép készült.

Mindemellett lehetőségünk nyílt az Alkotmánybíróság menzáján történő ebédre, majd pedig betekinteni a professzor úr személyes irodájába, az Alkotmánybíróság könyvtárába (ahol az élelmesebbek felfedezhették többek közt a karunk oktatói által írt Magyar Büntetőjog Különös Része tankönyvet is), valamint az alkotmánybírák tanácstermébe is. Ide korábban még nem jutott be látogatói csoport, mi viszont ide is betekintést nyertünk, sőt még a tereméből nyíló, ódon kastélyok titkos ajtóit eszünkbe juttató privát szavazóhelyiségbe is.

A látogatás a résztvevők és a szervezők szerint is a félév egyik legjobban sikerült programja volt. Az általános jó hangulat mellett nem kevés, szakmai szempontból is fontos ismeretre tehattünk szert az AB működésével kapcsolatban, és az érdeklődő joghallgatók számára az AB tevékenysége jóval világosabbá, kézzelfoghatóbbá vált ez által, amely a jövőbeni pályaválasztás, szakmai orientálódás szempontjából még nagy lehetőséggel bírhat mindannyiunk számára.

Szegednek kiemelt szerepe volt a 2007-es évben a magyarországi ELSA életében, a már említett perbeszédverseny mellett ugyanis a Nemzeti Közgyűlés (National Council Meeting, NCM) is városunkban került megrendezésre szeptember 28–30-a között. A hosszú hétvége során a szegedi, budapesti, debreceni és pécsi ELSA-küldöttségek találkozájának a Novotel Hotel adott otthont. Az Egyesület országos szintű tisztségviselőinek megválasztása, tevékenysége irányvonalainak meghatározása, az egyes városi csoportok feladatainak összehangolása zajlott itt, és természetesen minden helyi csoport tagjai számára jó hangulatú esti rendezvények keretében nyílt lehetőség megismerni egymást, a további, még eredményesebb tevékenység érdekében. Karunk oktatói közül Bodnár László professzor megnyitó beszédével, dr. Nagy Csongor pedig a nemzetközi magánjogról angol nyelven tartott előadásával vett részt konferenciánkon, külföldi előadóként pedig Daniel Sterenborg, a németországi ELSA alelnöke tette tiszteletét a rendezvényen, mely ismét pozitív visszajelzéseket kapott minden illetékestől.

Eme országos szintű rendezvények mellett természetesen lokálisan, a szegedi egyetem jogi karán belül is sokszí-

nű az Egyesület tevékenysége. Tagjaink körében évek óta közkedvelt program a Csillag Börtön meglátogatása, illetve az Igazságügyi Orvostani Intézetben történő boncoláslátogatás, ezek az idei évben is számos alkalommal megrendezésre kerültek, és remélhetőleg a továbbiakban is állandó programjaink maradnak, az érdeklődés ugyanis konstans jelleggel magas. További programjaink is a joghallgatók épülését, látóköriük bővülését voltak hivatottak szolgálni, mint például a munkajogi és polgári jogi tárgyaláslátogatás a Munkaügyi, illetve a Szegedi Városi Bíróságon, a Lombard Lízing Zrt. épületében tett látogatás munkaügyi kapcsolatok szakos tagjaink számára, „Az ügyészi pálya bemutatása” c. előadásunk, melyen dr. Garamvölgyi Balázs, a Csongrád Megyei Ügyészség ügyésze volt meghívott előadónk, vagy tanulmányi versenyünk, a minden évben megrendezésre kerülő római jogi vetélkedő, vagy a 2008. decemberére tervezett jogbölcséleti verseny. Szervezés alatt áll továbbá egy előadás a bírói pálya bemutatásáról, illetve a nők érvényesülési lehetőségeiről a jogi pályákon, valamint egy, az Európai Unió jövőjével és lehetőségeivel foglalkozó, pályamunkákon alapuló vetélkedő. Az első alkalom sikere nyomán további látogatásra is lehetőségünk nyílik majd a Lombardnál. Emellett egyesületünk minden évben a Law-Fari napok keretében karriertréninget tart, mely 2008 tavaszán is megrendezésre kerül majd. Nyaranta pedig rendszeresen képviseltetjük magunkat a Szegedi Ifjúsági Napok rendezvénysorozatán, ahol standunknál jogi témákkal kapcsolatos játékokon vehetnek részt az érdeklődők, illetve a jogi kari gólyatáborokba is ellátogatunk, ahol egy délelőtti át tartunk bemutatót az elsőéveseknek

egyesületünk működéséről, a tagságban rejlő lehetőségekről.

Mindeme események, rendezvények az ELSA Academic Activities (azaz tudományos tevékenység) és Seminars & Conferences (szemináriumok és konferenciák) elnevezésű tevékenységi területének hatálya alá esnek. E kettőn kívül a harmadik tevékenységi terület a Student Exchange Programme, azaz a Hallgatói Gyakornokcsere Program (röviden: STEP), mely az ELSA nemzetközi rendszeréhez kapcsolódva fizetett külföldi gyakornoki helyek betöltését teszi lehetővé pályázatok útján az ELSA-tagok számára. Mivel az európai

gyakornoki helyek limitáltan állnak az ELSA rendelkezésére, sikerként könyvelhető el, hogy az idei évben 7 magyarországi joghallgató jutott ki a STEP-pel külföldre, és közöttük egy szegedi hallgató is szerencsét próbálhatott – ő februárban Hannoverben kapott fizetett gyakornoki állást. A gyakornokcsere-programmal az érdeklődők a minden félév első heteiben tartott STEP-napon ismerkedhetnek meg közelebbről.

**Deilinger Viktória,
Vékony Dávid
joghallgatók**

Országos Tudományos Diákköri Konferencia – a Balatonon

A 2007. áprilisában megrendezett XXVIII. OTDK több szempontból is különlegesnek tekinthető. A számunkra legfontosabbal kezdeném: az elmúlt konferenciákra visszatekintve elmondhatjuk, hogy talán sosem ért még el ilyen kiváló eredményt a szegedi jogi kar, mint 2007-ben. Ehhez hozzá kell még tenni, hogy a Kar soha nem látott létszámban, több mint 100 fős delegációval képviseltette magát a rendezvényen. Különleges volt ez a konferencia azért is, mert az OTDK történetében először nem a rendező jogi kar épületeiben, hanem semleges terepen, egy balatoni konferenciahotelben zajlott. A rendezvénynek több mint 700 résztvevője volt.

Először kezdjük a „száraz”, ám annál öröndetesebb statisztikával, az eredményekkel. Karunk hallgatói összesen 12 helyezést szereztek (ebből 3 első, 4 második és 5 harmadik díj), ha ehhez

Forgó Marianna joghallgató előadás közben

hozzáadjuk még az 5 különdíjat, akkor az összesen 17 díjat jelent. A számok önmagukban nem sokat mondanak,

Az izgatott szegedi „szurkolók” agrárjogi csoportja

viszont annál többet, ha összehasonlítjuk a többi hét jogi kar eredményeivel. Így kiderül, hogy a helyezések számát tekintve első helyen végeztünk holtversenyben az ELTE-vel, a helyezés eredményességét tekintve pedig első lettünk, ami abból adódik, hogy a 29 indított dolgozat 41 %-a ért el helyezést. Ha a különdíjakat is számítjuk, akkor dolgozataink közel 60 %-a kapott díjat. Bár ez utóbbi számmal csak a második helyen vagyunk a jogi karok rangsorában (első a győri kar), de ez csöppet sem árnyékolja be azt a tényt, hogy a szegedi hallgatók tudományos diákköri dolgozatainak nagy része magas és elismerésre méltó színvonalat képvisel.

Az elmúlt évek konferenciáihoz képest a legszembetűnőbb és egyben legfontosabb változás az eredményesség terén érhető tetten. A jelentős javulásban nyilvánvaló szerepe volt annak, hogy az előző, a 2005. évi konferenciához képest – a karok képviselőiből álló szakmai bizottság döntése nyomán racionalizálásra hivatkozva – lényegesen csökkent a szegedi kar által indítható dolgozatok száma, negyvenről har-

mincre. A karok közötti presztízsharc már a keretszámok megállapításakor is nyíltan megmutatkozott, így ezt a döntést megszületésekor komoly érvágásként éltük meg. Az eredmények viszont feledtették ennek rossz emlékét és igazolták a tételt, hogy a magas színvonalnak köszönhetően a kevesebb olykor több. A konferenciára való felkészülés jól sikerült a Karon, a dolgozatokat indító tanszéki diákkörök a legjobb dolgozatokat nevezték a konferenciára: a kisebb keretszám okozta kényszerűség végeredményben a minőség javulását hozta magával. A 30 fős keretet az indított 29 dolgozattal gyakorlatilag teljesen kitöltöttük.

Szintén a pozitív változások között könyvelhetjük el, hogy a dolgozatok számának csökkenése ellenére soha ilyen nagy létszámú küldöttség nem képviselte még Karunkat. E látszólagos ellentmondás mögött az oktatói érdeklődés és részvétel jelentős növekedése áll. A 29 dolgozatíró mellé delegálnunk kellett 29 hallgatói opponenst, és a hallgatóinkon felül a Kar több mint 50 oktatója, illetve doktorandusz hallgató-

ja vett még részt a konferencián. Ez a nagy szám is mutatja, hogy az OTDK – rangjának megfelelően – az oktatók, a mindenkor konzulensek körében is kiemelkedő érdeklődésre tart számot, és ki kell mondanunk, hogy a szegedi dolgozatok minőségének, eredményességének javulása mögött – nem csekély mértékben – ez a változás is ott áll. A dolgozatok konzulensein kívül több érdeklődő kolléga is eljött a konferenciára. Hat oktató pedig zsűriben való részvételre kapott felkérést: Dr. Bobvos Pál az Agrárjogi és Környezetvédelmi Jogi, Dr. Blutman László az Európa-jogi, Dr. Molnár Imre *professor emeritus* társelnökként a Jogtörténeti és Római jogi, Dr. Szondi Ildikó a Kriminális-tikai és Jogi Informatikai, Dr. Bodnár László a Nemzetközi jogi, Dr. Papp Tekla a Polgári (anyagi) jogi és Dr. Szabó Imre elnökként a Polgári Eljárásjogi Tagozatban.

A nagyszámú részvétel kapcsán szót kell ejteni annak igen komoly anyagi vonzatairól, hiszen a delegáció tagjainak részvételi díját mindig a karoknak kell fizetniük. Dr. Szabó Imre dékán úr

vállalta, hogy a Kar nem csak a hallgatók, hanem valamennyi oktató részvételi díját is állja, és ez tette lehetővé, hogy a népes szegedi delegáció gondtalanul utazhasson Balatonfüredre.

És akkor essen szó a konferencia helyszínéről. A XVIII. OTDK szervezője a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara volt, a fiatal kar életében első alkalommal. A szervezőbizottság úgy döntött, hogy eltér a félvszázados hagyományoktól, és nem a kar épületeiben vagy más budapesti helyszíneken rendezi meg a konferenciát, hanem Balatonfüreden, a Hotel Füred Balaton Kongresszusi Központban, annak mind a tíz emeletén. A helyszínnel és a lebonyolítással kapcsolatban szinte kizárólag elismerően lehet szólni.

A szervező kar székhelyétől távol eső helyszín semleges terepet biztosított a konferencián való versengésnek, egyik kar sem élvezhette a „hazai pálya” előnyét. A konferencia 19 tagozatából 16 kapott helyet a Hotel Füredben, és a résztvevők nagy része is itt volt elszálásolva. A fennmaradó három tagozat,

Munkában az alkotmányjogi szekció

és résztvevők kisebbik része pedig a környező, néhány száz méteren belül lévő hotelokban kapott helyet. A jogtudományi OTDK-k történetében fontos előrelépésnek mondhatjuk, hogy az oktatók és a hallgatók egy helyen kaptak szállást, ezzel szimbolikusan is kifejezve, hogy a konferencia a dolgozatíró hallgatóknak és a felkészítő konzulenseknek a közös ügye. Másrészt az oktatók és a hallgatók az üléseken kívül is együtt lehettek, amit nem lehet eléggé értékelni a mai tömegoktatás keretei között. Így a konferencia azt a célját is megfelelően szolgálhatta, hogy a tudományos utánpótlás közvetlen kapcsolatba kerülhessen az oktatókkal. Közösen történt az étkezés (háromféle, igen pazar menüből lehetett választani) és közösek voltak a két este programjai is. A „hivatalos” kínálatból: jazz koncert, filmvetítés, a Godot Dumaszínház előadása. Az informális, spontán programból pedig kiemelkedett a füredi borokkal való megismerkedés.

Egyes résztvevők számára a konferencia korán, akár a második nap délelőttjén véget ért, míg mások, a nagy létszámú tagozatok résztvevői (pl. római jog és jogtörténet, munka- és szociális jog, polgári anyagi jog, büntető anyagi jog) délutánig üléseztek. A felszabaduló időben ki-ki megtalálhatta a neki megfelelő elfoglaltságot. Voltak, akik átmentek Tihanyba, és a híres echót próbálgatták. Akik a szállodában maradtak, a füves strandon tölthették a délutánt, kisebb szegedi csoport napozott a stégen, sőt néhány bátor személy (oktató is volt köztük!) bemelegszedett a hűvös Balatonba. A szállodához tartozó partszakasz a Tihanyi-félszigetre nézett. A körülmények tehát igazán kellemesek voltak, hogy a konferencia feszültségeit úgy a hallgatók, mint a konzulensek levezethessék.

Életkép a szegedi hallgatók egy csoportjáról

A programfüzet tanúsága szerint a balatonfüredi OTDK-nak közel 700 résztvevője volt. Valamennyi jogi kar, a Rendőrtiszti Főiskola és a Budapesti Corvinus Egyetem Közigazgatástudományi Kara, tehát az egyetemi szféra mellett megjelentek a konferencián a jogi hivatásrendek országos vezetői, valamint több alkotmánybíró, ki-ki a megnyitó ünnepségen egy köszöntő beszéd megtartására, vagy éppen zsűrizési feladatok ellátására érkezett. A jogászai szakma valamennyi ága odafigyelt tehát a konferenciára, amelyhez a református egyetem jogi karának szervező bizottsága méltó körülményeket biztosított.

A 2009. évi XXIX. OTDK-t az ELTE ÁJK rendezi majd, és bátran kijelenthetjük, hogy a füredi konferencia szervezői magasra tették a lécet. A lecke azonban nekünk is fel van adva, hogy két év múlva hasonlóan szép eredményekről számolhassunk be. Ehhez azonban mind a hallgatók, mind az oktatók kitartó munkájára van szükség.

Végezetül álljon itt a helyezések dícsőséglistája, táblázat formában is.

Dr. Szomora Zsolt
egyetemi tanársegéd

Előadó <i>(konzulens)</i>	Tagozat	Cím
I. díjat nyert		
Pozsonyi Norbert <i>(Dr. Jakab Éva egyetemi tanár)</i>	Jogtörténet és Római jog	Damnum iniuria datum
Deák Zoltán <i>(Dr. Szomora Zsolt egyetemi tanársegéd)</i>	Büntető (anyagi) jog (I.)	Dogmatikai és jogértelmezési kérdések a rablás tényállása kapcsán
Beró Henrietta <i>(Dr. Szondi Ildikó egyetemi docens)</i>	Kriminálisztika és Jogi Informatika	Gyermekek gyermekkor nélkül – A bántalmazottak statisztikája
II. díjat nyert		
Hegyes Péter István <i>(Dr. Bobvos Pál egyetemi docens)</i>	Agrárjog és Környezetvédelmi jog	Az erdőgazdálkodás jogi szabályozása
László Zsuzsanna <i>(Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár)</i>	Büntető (anyagi) jog (II.)	Gondolatok az életfogytig tartó szabadságvesztés problematikájáról
Törő Andrea <i>(Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens)</i>	Büntető Eljárásjog	Az európai bizonyíték-átadási parancs szabályozása és várható hatásai
Kovács Endre Miklós <i>(Dr. Paczolay Péter egyetemi tanár)</i>	Jog- és Állambölcsület	Hol lakik a szuverenitás? – Az Európai Unió két alternatívája: államszövetség vs. szövetségi állam
III. díjat nyert		
Szerdahelyi Ágnes <i>(Dr. Bodnár László egyetemi tanár)</i>	Európa-jog	Génjog az EU-ban. A géntechnológiai tevékenység szabályozása az Európai Unióban és hazánkban
Páder Balázs <i>(Dr. Pokol Béla egyetemi tanár)</i>	Jog- és Állambölcsület	A perlési politizálás jelensége és hatása a jogra
Dékány Kinga <i>(Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár)</i>	Jogtörténet és Római jog	Magyar váltójog a 19. század első felében, különös tekintettel a gyakorlatra
Bali Adrienn <i>(Dr. Rúzs Molnár Krisztina egyetemi adjunktus)</i>	Munka- és Szociális jog	A rendőrség személyi állományába tartozó hivatásos állományú rendőrök és az ugyanitt dolgozó közalkalmazottak előmeneteli és illetményrendszere
Jenovai Petra <i>(Dr. Papp Tekla egyetemi docens)</i>	Polgári (anyagi) jog (I.)	Emberi környezet – polgári jogi felelősség

Különdíjat nyert		
Csőke Andrea (Dr. Veres József professor emeritus)	Agrárjog és Környezetvédelmi jog	Szövetkezet vagy társaság? (A takarékszövetkezetek múltja és jövője)
Elekes József, Czeglédi Ádám (Dr. Trócsányi László egyetemi tanár Dr. Szajbély Katalin tudományos segédmunkatárs)	Alkotmányjog (I.)	Alapjogvédelmi rendszer egy új alkotmányban
Buda Zsuzsanna (Dr. Jakab Éva egyetemi tanár)	Jogtörténet és Római jog	A Tabulae Pompeianae Sulpiciorum bemutatása és három jogeset elemzés
Pozsonyi Norbert (Dr. Jakab Éva egyetemi tanár)	Jogtörténet és Római jog	Damnum iniuria datum
Buzási Barnabás (Dr. Papp Tekla egyetemi docens)	Kereskedelmi jog	A nyilvános ajánlattétellel történő vállalatfelvásárlás szabályai európai és jogösszehasonlító aspektusban
Legjobb opponens díját kapta		
Huszics Gabriella	Európa-jog	
Berki Gabriella	Munkajog és Szociális jog	

Máthé Gábor professzor átadja a díjat Dékány Kingának

Huszonöt évesek vagyunk! (1977–1982)

Ha őszinték akarunk lenni, ez az öt év valójában négy és fél év volt, azonban élmények szempontjából száz esztendő is kitett. 1977 szeptemberében mintegy száz-an kezdtük el a jogi tanulmányainkat, és bizony még a mi évfolyamunkba járhatnak az ún. SZET-esek is (kb. tízen), akiket munkáltatójuk emelt ki és támogatta nappali tagozaton való tanulmányaikat.

Az első őszi társadalmi munkán – a paprikaföldeken – gyorsan összerázódott a csapat, és életre szóló barátságok, szerelmek szövődtek. A mintegy száz fős létszám lehetővé tette, hogy mindenki megismerje egymást, és a mai napig a nagy többség munkája és a magánélete során is tartja egymással a kapcsolatot. Ennek a baráti kötődésnek köszönhető, hogy ötévente mindig találkozzunk, mintegy hetvenen. Így volt ez 2007. június 2-án is, amikor délután 16 órakor gyülekeztünk a jogi kar épülete előtt. Gyönyörködve néztük a kar kívül-belül megújult épületét, és a megszépült Tisza Lajos körút is sokak tetzését elnyerte, nem is szólva a REÖK palotáról – azonban „hagyományörzőink” szomorú tekintettel keresték régi

törzshelyünket, a „Lófara” bisztrót.

A II. emeleti „Búza teremben” – régi tantermünkben, mint kisdíák, kicsit meghatódva, de jókedvűen meséltük el az elmúlt öt év történeteit. Megállapítottuk, hogy a „lányok, asszonyok egyre szebbek, a férfiak egyre okosabbak lettek.” Elmondhatjuk, hogy az évfolyam többsége megmaradt a jogi pályán, nagy része elismert ügyvéd, bíró, ügyész, a többiek a közigazgatásban tevékenykednek. Összesen ketten választottak más hivatást: az egyik divattervezést, a másik pedig a jogi diploma mellett a közgazdasági egyetemet elvégezve, ma is az SZTE egyik elismert oktatója [Dr. Farkas Beáta egyetemi docens – a szerk.], akinek köszönhetően jött létre Szegeden az egyetemi szintű közgazdasági oktatás. Tőle értesültünk a mai egyetemi életéről. Oktatóink közül sokan, évfolyamtársaink közül páran már nem lehettek velünk – rájuk néma felállással emlékeztünk.

Az egyetemi beszélgetést követően közösen egy kellemes vacsorával folytattuk a találkozót Szeged egyik éttermében, ahogyan ezt a képek is tükrözik. Sajnos, minden jónak egyszer vége lesz, így a reggeli búcsúzkodás során azzal a reménnyel és ígérettel váltunk el, hogy öt év múlva újra együtt itt a helyünk.

**Dr. Kaszáné
dr. Horuczi Zsuzsanna
Kertészné
dr. Solymosi Zsuzsanna
(örökös szervezők)**

Dr. Vajda László és az „örökös szervezők”

Harminc éve diplomáztunk

Egyszer, a múlt évezred utolsó évszázadának 70-es éveiben volt egy szegedi, egy budapesti és egy pécsi jogi kar. Összesen e három helyen, nappali, esti és levelező tagozaton lehetett jogi diplomát szerezni. Így 1972-ben a Duna-Tisza közéről, a Tiszántúlról érkezett mintegy százan (ebből tizenöt szegedi) – fele-fele arányban lányok és fiúk – a Ratkó-kor gyermekeiként kezdhették el az utóbb is felejtethetlenné bizonyult egyetemi éveinket, nappali tagozaton. A fiúk zöme ekkorra túl volt a „megelőző” kalocsai katonai kiképzésen, ennek ellenére meglepődtek, hogy a jogi karon „Both”-tal verik az elsősöket, azaz a jogtörténet vizsga néhányukat – a politika világából ismert – „fontolva haladókká” tett. E lassítás sem őket, sem a következő években leszakadó egy-két kedves barátunkat nem akadályozza meg abban, hogy öt évente megjelenjenek a május utolsó szombatjára kitűzött évfolyam-találkozóinkon, és ez így van jól.

Egy kis statisztika: 1977-ben kilencvenketten vehették át a diplománkat a Dugonics téri épület gyönyörű dísztermében, ahol a Himnuszt énekelve kezdődött és a Szózáttal zárult az avatás.

Az avatottak 29%-a *summa cum laude*, 55 %-a *cum laude*, 15 % *rite* minősítést kapott.

Kemenes Laci barátunk Losonczy Pál elvtárstól, az Elnöki Tanács Elnökétől a „Népköztársasági Aranygyűrűt” (*sub auspiciis Rei Publicae Popularis*) vehette át ... és akkor mindannyiunk számára talán közel egyenlő esély volt arra, hogy diplománkkal a szakmánkban elkezdjünk dolgozni, az életünket – ezt a soha vissza nem térő alkalmat – önállóan élni.

Az öt évente rendszeresen ismétlődő évfolyam-találkozók az egymást újra látás önfeledt örömén túl számvetésre és összehasonlításra is késztetnek bennünket. Mély fájdalom, hogy minden találkozón szembesülünk: örök hiányzók lesznek életünkben, akik betegségben, balesetben hunytak el, eddig már heten. 10 évvel ezelőtt évfolyamtársunk után félárván maradt kisgyermeke részére gyűjtöttünk adományt, melyet meghatóan köszönt meg az özvegy.

2007. májusában egy, minden részében megújult, elegáns egyetemi épületben találkozhattunk újra. Az átriumos udvar rabul ejtően hangulatos. A

Csoportkép a Kar udvarán

borongós idő egy kitárulkozó, őszinte beszélgetéshez teremtett alkalmat a tőtéri büfében, mintegy ötvenünknek, akik épp az 50-es éveinkben járunk. Kivétel nélkül dolgozik mindenki. A gyakorolt foglalkozásokat tekintve: a velünk végzetek közül csupán ketten váltottak más főfoglalkozásra, egyikőjük sakkal és vállalkozással (a kettő kétségtelenül szorosan összefügg), a másik (örök optimista) pedig főállásban a futballal foglalkozik. A többiek mintegy 40 %-a ügyvédkedik, 20 %-a bíróként dolgozik, 10 %-a közjegyző, és ugyanilyen arányban dolgoznak az állam(köz)igazgatásban. Három aktív ügyészünk, egy magas rangú rendőrtisztünk van, és Feleky Gábor révén egyetemi tanárunk – szociológusként. Ő végzett évekkkel ezelőtt széleskörű kutatást az ügyvédség körében nemzetiségi, földrajzi, vallási szempontok alapján. Hosszú órákig beszélgettünk, kitérve a szakmai anomáliákra: az ügyvédség részben kényszer – vállalkozás jellegére, a bíróságok, a bírósági ügyek embert/jogászt próbáló körülményeire. Igazi felüdülést a gyerekeink sikereiről, valós bánatot az ő kudarcaikról, nehézségeikről szóló történetek hoztak.

Az egyetem épületéből elmenőben régi professzoraink arcképei megidéztek legendás alakjukat:

Dr. Kemenes László és dr. Kardos Gyula

*Dr. Sándor László („Hannibál”) és
dr. Feldmájer Péter*

Both Ödön mély, érces hangját, ízes beszédét a székely lófőkről;

Pólay Elemért, amint az ablaknál állva a *longa manu traditio*-t magyarázza;

Kemenes Béla szuggesztív előadásait a soha el nem feledhető Ptk. 339. § (1) bekezdéséről;

Tokaji Géza Földváry Józseffel folytatott elméleti vitáit;

Fonyó Antal szigorú tekintetét – az első sorban ülő büntető-imádókkal;

Nagy Károlyét, aki egy-egy vizsganap után jelképesen kiosztotta az ötösök közötti legjobbnak járó Tour de France-i sárga trikót;

Horváth Róbertet – egyenesen a Lordok Házából;

és a *Martonyi*, és a *Cséka...* professzorokat, és az akkor még fiatal tanársegédek, mint *Czucz Ottó*, *Bodnár László*...

Este Pintér Feri barátunk szervezte, fedelmi vacsorával zártuk a találkozónkat, az egykori Alabárdos falai között. Itt keríthettünk sort a régi duhajkodások, groteszkek felelevenítésére. Igen, szeretnénk 5 év múlva, ismét Szegeden találkozni! Azokkal is, akik nem, vagy csak néha szánják rá magukat, hogy újra közénk jöjjenek! A hatodik öt éves találkozót szervezők képviselőjében is:

Dr. Sutya Ildikó
ügyvéd

Szegedi jogászéveim emlékeiből

(In memoriam 1961–1964)

A Tisza-parton halkan ballagok.
És hallgatom, mit sírnak a habok?

(Juhász Gyula: *Szeged*, 1919)

1961. szeptember 7-én, az első napon azzal kezdtük egyetemi életünket a *Szegedi Tudományegyetemen*, hogy kérdőívet kellett kitölteni. A harmadik kérdés: „született”; nyugodt lelkiismerettel beírtam, hogy „igen”. Azóta eltelt 46 év, de még senkinek nem tűnt fel ez a praktikus válasz. A következő napon (hétfőn) megkaptuk a csoportbeosztásokat, megválasztottuk a csoportfelelősöket, a pénztárost, a KISZ-titkárt és ami a legfontosabb: a másodéves lányok meghívták a gólya-lányokat foci meccsre az Ady téri egyetemi sporttelepre (ma: JATIK). Megindult a szervezkedés, intézkedés, edzés. A két-két csapat 7–7 lányból állt. A mi kezdő hetesünk a Várnay–Elekes–Barta–Szabó–Béres–Badó–Borsova csapat volt.

A jogi kar legjobb játékosai. A mieink egy-egy szál lilomot adtak az ellenfél lányainak szimbólum gyanánt. Igaz, nem friss virág volt, a temetőből szedtük össze a sírokról... A drukkerék az egyetem hallgatói voltak. A kép jobb alsó sarkában ott van Padlás elvtárs is, az orosz tanárunk. Vele történt meg, hogy az orosz záróvizsgán az egyik hallgatónak a személyes névmásokat kellett olvasni. Nem ment neki...

A meccs végén megmutatták az „öregek”, hol van a *Béke tanszék*, és megittuk a pertut.

Még az első hetekben *társadalmi munkát* is szerveztek számunkra. Egyik hétköznapi reggel teherautóra raktak bennünket, és kivittek az újszentiváni termelőszövetkezetbe kukoricát törni. Tízórára friss tejet kaptunk; annyit ihatott mindenki, amennyit akart. Jogásznak tejet, ekkora sértést! Meg is lett a böjtje. Korbély Zoli – utóbb a Veszp-

Vége az első gól!!!

rém Megyei Bíróság elnöke – annyit ivott, hogy hepatitist kapott ott helyben. Délben birkapörköltet kaptunk lágy kenyérrel, amúgy magyarosan tálalva.

Egyetemista korunkban a földszinten a jogi tanszékek voltak; itt kollokváltunk, szigorlatoztunk és a végén, a visszaköltözés után itt volt az államvizsga is. Az emeleten volt a négy évfolyam számára egy-egy előadóterem, a tanácsterem, a tanulmányi osztály, meg a dékáni hivatal.

A tanévet 1962. júniusában még a „Lófaránál” zártuk, amely akkor már kocsmából tejivóvá „lépett elő”. Csak szeptemberben derült ki, hogy az átépítés idején a megyei és a járásbíróság épületében, a Víz- és Csatornamű Vállalat nagytermében, a megyei tanács épületében, a Dugonics téri aulában, az MHSZ (Magyar Honvédelmi Sportszövetség) épületében, valamint az Ady téren lesznek előadásaink és vizsgáink.

A Dugonics téren egyszer csak étel szagát éreztem az előadás alatt. A lányok büntetőeljárás előadáson éppen virslit főztek.

Nyáron a Kar épületét „lefejezték” és felállványozták. A fényképek a bontás-kor és az építés alatt készültek.

Az emeleti lépcsőház bontáskor

A nagy árvíz idején 1879-ben a város elpusztult. Amikor Ferenc Jóska Szegeden járt (nem mint joghallgató), azt mondta: „Szeged nem volt, hanem lesz!” Megmozdult az ország és Európa! A Tisza Lajos körúton is – mint a valahol lappangó egykori emléktáblán olvasható volt: maradványpénzekből – fölépítették a város polgári lányiskoláját. Ide járt a nagymamám. A *Ferenc József Tudományegyetem*nek Kolozsvárról való kényszerű kitelepítésével, 1921-ben a Dugonics téri székhelyéért cserében az ítélőtábla kapta meg. A nagybátyám is Szegeden volt joghallgató, később törvényszéki bíró. Az épület még 1945 után is ítélőtábla volt, ahol nagyapám testvére tanácsvezető volt. Hosszú évek

A jogi kar csillagai

Dr. Fonyó Antal (dékán) és Dr. Antalffy György (rektor) egy jogászbálon

kihagyása után 1961-től én költöztem be ide négy évre, majd Balázs fiam koptatta az épület lépcsőit. Remélem, nem ő volt az utolsó szem a családi láncból.

Minden évben a november végi jogászbál adta meg a jelet a báli szezonnak. Úgy tudom, ma is a pozsonyi palotással nyitnak a mindenkori gólyák. A jelentkezés önkéntes alapon történt, de azért válogatták az egybe illő párokat. A táncot a színházi balettkari tagok tanították be.

Az elsőprő sikerhez hozzájárul a ruha, no meg az, hogy a tánc végén a hölgyek egy bókot lejtenek, a partnerek a bal térdükre ereszkednek és a jobb karjukat a magasba lendítik. A csoportból kitűnt a sudár alakú Schmidt Pista, aki nagy lendülettel esett térdre Antalffy György rektor úr asztala előtt. Elsőprő tapsvihár tört ki, és ebben a pillanatban Schmidt Pistán a feszülő díszmagyar nadrág varrása és a jobb kar hójánál a varrás végigszakadt.

Főleg a bor adta az igazi hangulatot; abban az időben a pusztamérgesinek 8 Ft volt litere.

Amikor másod- vagy harmadéves hallgató voltam, akkor mertem először a dékáni asztalnál ülőket fényképezni. Így került lencsevégre Fonyó Antal dékán úr és Antalffy György rektor úr. Mindez a Kassban történt, melyet akkor Hungáriának hívtak. (Most romokban áll.)

Egy kiránduláson a Kőszegi-hegységben felmentünk a Kopasz-csúcsra, ahol is a bennünket kísérő két határőr nem engedett operettdalokat énekelni. „Ott túl a rácson...” – énekeltük volna a *Gülléből*. Ez 1963-ban volt.

Minden január az intenzív tanulás ideje volt koleszban, albérletben egyaránt; a szegediek pedig otthon szenvedtek napi 12–14 órászkát. Meg is lett az eredménye! Nagyjából mindig mindenki azt a jegyet kapta, amelyet remélt. Ábrahám-Tandary János boldogan mutatta fel az indexét valamelyik épületben, amely éppen jogi kar volt. Kitűnő ügyvéd lett belőle (†). A képen látható Kicska Zoltán, a majdani ügyvéd és Horváth György, a Veszprémi Megyei Bíróság elnöke, lehajtott fejjel igyekeztek elkerülni Bérczi Imre

Ábrahám-Tandary János (†)

adjunktus úr szúrós tekintetét. A kép sarkában Tóthné Fábián Eszter fiatal adjunktusként.

1962. szeptember 1-én az egyetem fölvette nagy költőnk, egykori eltanácsolt bölcsész hallgatója nevét. Ez bennünk 1963. április 11-i születésnapján: a költészet napján tudatosult. Fakultásunk ezután a *József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara* lett, címe

pedig továbbra is Szeged, Lenin krt. 54. maradt.

Az 1964. év vége számunkra feledhetetlen volt. Végre befejeztük a padok közötti négy éves tanulást! Ezután már soha nem találkoztunk teljes létszám-ban.

Utoljára még elmentünk a *Béke tan-székre*. Szegeden járva megnyugvással láttam a villamosról minap. Akkor még nem volt ilyen úri hely. Katalógus sem volt, de azért mindenkinek legalább egyszer meg kellett ott jelennie. Amikor bezárták tatarozás végett, emlékebe egy mokkáskanalat vettem magamhoz. A világban járva azóta is veszem a kiskanalakat, néha borsos áron, már 300 felett tartok.

Legutoljára a *Tombác* vendéglőben – a mai *Szegedben* – jöttünk össze jó páran. Itt lehetett a legjobb zsíroskenyeret sóval-paprikával (*zsírosdübörgő*) rendelni 1 Ft-ért, és ezekre aztán lehetett inni.

Távozás után a Széchenyi téri szökőkút felé tántorogtunk. Egyik társunk négy év alatt éppen ekkor kapott először elégtelent. Ruhástul beleugrott a vízbe. Szinte éreztem, Akkermann nem maradhat ki a buliból: ő is beleugrott. Rigó Nelli is megirigyelte e szegedi *Dolce*

Dr. Bérczi Imre vizsgáztat

Tombác-terasz jogászokkal

vita-t. Ő is a vízben kötött ki. A zajongásra megérkezett az éjszakai rendőrjárőr is. Először „intézkedni” akart, de kérleltük, ne bántsa őket. („Hisz’ maga is volt egyetemista, tudja: hogy van ez.”) Erre meglágyult a szíve, és elzavart bennünket. Hazafelé menet mozgalmi dalokat énekeltünk: „Szép gyermekem jöjj ki a rétre,/Hol traktorok hangja zenél”, no meg a *Vörös Csepelet*. A rendőr elvtárs ilyen dalok hallatán jobbnak látta elmenni más irányba...

És van egy páratlanul ritka, feledhetetlen emlékem az aulából: Ruszoly

*Kis éji fürdőzés, avagy Dolce vita.
Híre ment a városban...*

*Ruszoly Józsefnek az aranygyűrűt
1964. április 14-én Dobi István átnyújtja.*

József diáktársunk avatása 1964. április 14-én (*sub auspiciis Rei Publicae Popularis*). Dobi István elnöki tanácsi elnök adta át neki az aranygyűrűt kitűnő eredményeiért. A következő évben évfolyamtársunkat, Szvétek Ágnest avatta ugyanígy az egyetemi tanács. Immáron Losonczy Pál jelenlétében. Ma a Bács-Kiskun Megyei Bíróság elnökhelyettese. Büszkék voltunk rá, nem irigyeltük, csak örültünk.

Ilyen volt a mi négy évünk a ballagó Tisza partján. Életem végéig hű maradok a Városhoz. Szinte minden hónapban leutazom Szegedre. Megsimogatom a Tisza hullámain. Érzem, hogy megvan mind, nem „privatizálták el” őket még. Veszek egy *kulárét*, aztán hazautazom. Mégis: a szívem azt diktálja, hogy Szegeden vagyok igazán otthon. Ilyenkor megnyugszom. S már várom az ötven éves találkozózt: az aranydiploma-osztást.

**Dr. Sáray Ferenc
Szombathely**

[A megküldött értékes fotók egy részét elektronikusan archiváltuk. A kényszerű rövidítést s a szöveggondozást kortárs kollégánk végezte el. – A szerk.]

Kolozsi László, a reneszánsz (jogász)ember

Filmkritikus jelenleg, pontosabban filmkritikusként ismerik a legtöbben, de van, aki (például a fidelio.hu és a Magyar Hírlap olvasói) zenekritikusként, és van, aki (például a Magyar Narancs olvasói) könyvkritikusként. De egyre többen vannak olyanok is, akik úgy gondolják, hogy egyszerűen „csak” író, hiszen az utóbbi időben tucatnyi novellája jelent meg neves irodalmi periodikákban.

Tápén – már nem volt önálló település, de még elzárt falunak érezhette – járt általános iskolába. Az iskola (az osztályterme) alatt laktak, egy szolgálati lakásban, mivel édesanyja Tápén volt óvónő. A harmadik osztályt már Szegeden végezte, a Madách Imre Általános Iskolában. Tizenhárom éves volt, amikor beköltöztek Szegedre. Ma már úgy gondol vissza Tápéra, mint gyermek-kora idilli helyszínére, mint valódi otthonra, de már egyre ritkábban jár oda. Sokat változott, és nem érzi úgy, nem tudja úgy érezni, hogy előnyére. A Radnóti Miklós Gimnáziumban végzett – amikor tanulmányait elkezdte, még simán Radnóti Gimnázium volt, az ország egyik legjobb gimnáziuma, mikor érettségizett már „Kísérletinek” is titulálták. Kiváló osztályfőnöke – Gaál Béla – később az intézmény igazgatója lett. Ő arra kapacitálta, menjen orvosi karra. Nehezen döntött, és azért mégis éppen a jog mellett, mert úgy érezte, jogi tanulmányai támogatják majd a legjobban az írásban, a jog segít abban,

Dr. Kolozsi László

hogy a mellébeszélést kerülő, pontos cikkeket írjon. Vagyis már igen korán – nem merészség azt állítani, gimnáziumi évei előtt is – újságíró akart lenni.

Egyetemista korában – rögtön az első évben – kezdődött az újságírói pályája. Már a kezdet kezdetén volt egy súlyos sajtópere: ráfoghatjuk talán, hogy az ezzel járó ijedség vitte rá arra, hogy az elkövetkezőkben inkább csak a kulturális rovatnak dolgozzon, de ennek okát inkább a hajlamban látja, mint az ekkor támadt félelmeiben. Tévézni, rádiózni is ekkor kezdett: a „Délmagyarország”, majd a szegedi városi tévé újdondásza volt. Ezidőtájt keletkezett, kissé még halvány novelláit a „Pompeji” szerkesztőinek jóindulatára bízta. Azokról szólván, akik a pályán elindították, nem csak a szerkesztő urakat, Darvasi László

lót és Szilasi Lászlót kell megemlíteni, hanem a szegedi jogi kar néhány oktatóját is, elsősorban Gyenge Zoltánt. Még egyetemista volt, amikor részt vett egy Rilke-kötet összeállításában.

Miután diplomát kapott, egy darabig újságíróskodott, a nagy reményekkel induló – lilaként emlegetett – „Reggeli Délvilág”-hoz került, de elcsalták e pályáról egy remek – vagyis jól fizető – állással. Hét évig jogász volt. Távközlési szakjogász. Eleinte Debrecenben, ahol nem vett részt a helyi kulturális életben (mindössze egy Svedenborg-kötet lektorálására kérték fel). Később a mobiltávközlésben találta meg a helyét; az ország legnagyobb távközlési cégének jogásza lett, a cég peres képviselőjét látta el: több százezer irat ment ki a nevével, az ország minden bíróságán megfordult; számtalanszor. Távközlési jogot tanulni Rómába küldte ki a cége. Itt nem csak távközlési szakemberekkel, de filmesekkel is megismerkedett és megtanult olvasni. Ez idő alatt szinte semmit, majd újra csak kritikákat írt.

2001-ben lett hivatalosan – újra – kritikus. Díjat nyert kedvenc lapja, a „Filmvilág” esszépályázatán, és a lap beemelte munkatársai közé. Eleinte csak ide írt. Később néhány hónapra Londonban költözött, ahol helyi lapoknál, kisebb orgánumoknál próbálta fejleszteni angol nyelvtudását. Ennek – később – akkor vette hasznát, amikor forgatókönyvírásra kérték fel, hiszen a műfaji filmeket taglaló szakirodalom csak angol nyelven érhető el, és ő alapvetően zsánerfilmek írására kapott megbízást, mind olasz, mind kanadai megbízóitól.

Gyakran megfordul a Petőfi vagy a Kossuth Rádió stúdióiban, és a tévében is feltűnik stúdióbeszélgetések vendégeként. Főként az M1 Kultúrházában láthatjuk, de megesik, hogy a Duna TV-

ben. Több tucatnyi beszélgetést vezetett mozikban, volt már a Magyar Film-szemle és a Moziünnep házigazdája is. Amíg létezett British Council, ott tanított angol filmeket, kisfilmekkel járta az országot, népszerűsítette a brit kultúrát. Jelenleg egyetemeken (többek közt a szegedin is), gimnáziumokban tanít – filmtörténetet, forgatókönyvírást.

Rendszerint az ország egyik legismertebb zenekritikai oldalának, a fidelio.hu-nak ír, tudósít olyan nagyszerű előadók koncertjeiről, mint Nikolaus Harnoncourt, Sir Simon Rattle, Lorin Maazel, vagy a jazz zongorista Keith Jarrett. Két hónapig dolgozott Bécsben a Milena Jesenska ösztöndíjjal, melyet Közép-Európában évente csak három újságíró kap meg. Joseph Haydn élete és műve az egyik kutatási területe. Johann Sebastian Bach zenéjének rajongójaként részt vett az ő műveiről szóló konferenciákon. Filmkritikusként is meghívták már konferenciákra; a legszívesebben nagy kedvencéről, Felliniről értekezik.

Annak ellenére, hogy sok évet kihagyott, mintegy ezer írása jelent meg (ha a novellákat is a cikkekhez csapjuk); többnyire az említett lapokban, valamint az „ÉS”-ben, a „Café Babel”-ben, a „2000”-ben, és a „Tiszatáj”-ban. Le is kopoghatjuk akár: kiegyensúlyozott, boldog családi életet él feleségével, a keramikus Matolay Ildikóval, aki az Iparművészeti Egyetemen végzett.

Harminchét éves. Több pályázatot nyert, itthon és külföldön, forgatókönyvekkel. Egy kanadaiaknak írt rajzfilmsorozatot Barbara Bush is dicsérte (levélben). Tavaly díjat nyert – egy csak részben neki tulajdonítható forgatókönyvvel – a Sundance fesztiválon...

Dr. Szondi Ildikó
egyetemi docens

Monográfiák, tanumánykötetek, jegyzetek, ösztöndíjak

Pólay Elemér, alapítványunk névadója

A címben jelzett felsorolás mintegy „tömörített fájlban” tartalmazza a Pólay Elemér Alapítvány 2007. évi aktivitását. Az alapítvány által megjelentetett könyvek a szegedi jogi karon kívül továbbra is kaphatók Budapesten a Ráday és a Gondolat Könyvesházban – emellett hozzáférhetők az ország nagykönyvtáraiban is. A doktori disszertációk, konferencia- és tanulmánykötetek kiadása mellett folytatjuk a fiatal jurátusok anyagi támogatását is: számos kari joghallgató és fiatal kolléga részesült kutatói ösztöndíjban. Következzék az alapítványunk által gondozott közlemények hagyományos „seregslámlája.”

A Pólay Elemér Alapítvány Tansegedletei:

Besenyey Lajos: Polgtári jogi és társasági jogi alapismeretek

Gyémánt Richárd: Társadalomstatisztika

Gyémánt Richárd: A burgenlandi magyarság a statisztikai adatok tükrében

Katona Tamás–Kovács Péter–Petres Tibor: Általános statisztika (4. kiadás)

Kiss Barnabás: Alkotmányjogi alapismeretek (4. kiadás)

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára:
12. *Rúzs Molnár Krisztina:* Mediáció a munkajogban

13. *Nagy Ferenc* (szerk.): Ad futuram memoriam. Tanulmányok Cséka Ervin 85. születésnapja tiszteletére

14. *Szondi Ildikó:* Nemzetiségi demográfiai viszonyok a déli szláv országokban

15. *Nagy Ferenc* (szerk.): Büntetőjog és humán. Emlékkötet Fonyó Antal halálának 25. évfordulójára

16. *Nagy Tamás–Nagy Zsolt* (szerkesztők): Jogelmélet és önreflexió

17. *Balogh Elemér–Hegedűs Andrea–Mezei Péter–Szomora Zsolt–Traser Julianna Sára* (szerkesztők): Legal Transitions

18. *Lőrincsikné Lajkó Dóra* (szerk.): Opuscula Szegediensia

19. *Nagy Zsolt:* A jogi oktatás fejlődése és aktuális kérdései

Ez alkalommal is szeretném a Kuratórium nevében megköszönni kedves volt hallgatóinknak és más támogatóinknak nagylelkű segítségét. Az esedékes szja-bevallások idején tehető 1% felajánlása tekintetében újfent szíves figyelmükbe ajánlom alapítványunkat, melynek adószáma: 18459203-2-06

Dr. Balogh Elemér
egyetemi tanár

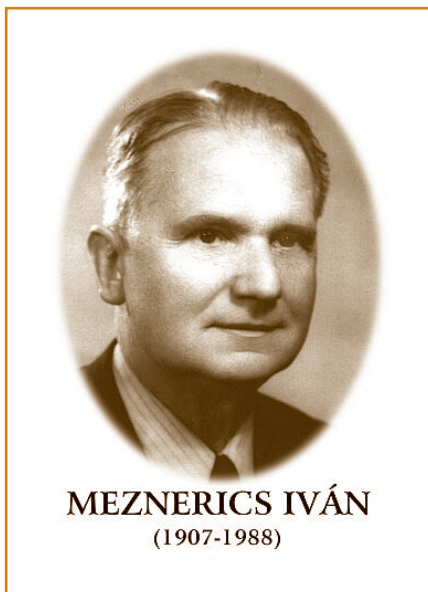

In memoriam

Meznerics Iván 100 évvel ezelőtt, 1907. november 8-án született Szabadkán, és 1988. december 26-án halt meg Budapesten.

Jogi tanulmányait a budapesti tudományegyetemen folytatta, majd a Magyar Közigazgatástudományi Intézetben töltött gyakornoki évek után 1935. május 12-én avatták kitüntetéssel (*sub auspiciis Gubernatoris*) jogtudományi doktorrá. A Magyar Nemzeti Bank alkalmazásába 1934-ben került – előbb gyakornoki, majd előadói beosztásban, 1946-ban pedig kinevezték a Jogi Osztály helyettes vezetőjévé; 1978. június 30-án vonult nyugállományba. Bírói-ügyvédi oklevelet – szintén kitüntetéssel – 1938. december 5-én szerzett. 1939 óta tagja a Budapesti Ügyvédi Kamarának, 1951-ben kinevezték az Országos Ügyvédi Vizsgabizottság tagjává. Koholt vádak alapján 1952. júliusában elítélték, de 1957-ben a bíróság jogerősen felmentette és rehabilitálták, majd ezt követően az MNB visszavette állományába, sőt ugyanebben az évben a Jogi Osztály (1963-tól: Jogi Főosztály) vezetőjévé nevezték ki.

A budapesti egyetem jogi kara 1946-ban magántanárrá képesítette, 1960-ban pedig kandidátusi, 1970-ben akadémiai doktori címet szerzett. Angol, német és francia nyelvből felsőfokú nyelvvizsgabizonyítványa volt. Nemzetközi elismertségét jelzi, hogy az International Law Association tagjai közé választotta, és részt vett az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottságának a munkájában is.

MEZNERICS IVÁN
(1907-1988)

A szegedi egyetem jogi karának Államigazgatási és Pénzügyi Jogi Tanszékén 1965-től oktatott, ahová 1970-ben nevezték ki egyetemi tanárrá. Fő kutatási területe a nemzetközi fizetések joga, mely a devizajog és a nemzetközi magánjog mezsgyéjén található – e tárgykörben írta és védte meg kandidátusi értekezését is „A deviza-jog nemzetközi magánjogi vonatkozásai” címmel. A nemzetközi fizetések jogának időszzerű kérdéseit tárgyalta a „Law of banking in east-west trade” (1973) c. kötetében is. Legátfogóbb műve – melyben a pénzügyi jog minden fontos kérdésére igyekezett választ keresni – ún. nagydoktori értekezése volt: „Pénzügyi jog a szocialista gazdálkodás új rendszerében” (1968). Tudományos munkásságával nagy elismerést szerzett a pénzügyi joggal foglalkozók körében, itthon

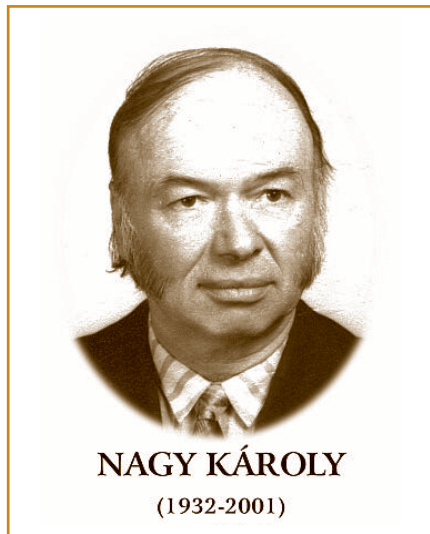
és határainkon túl. Nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a szocialista országok jegybankjai között a jogi kérdések rendezése fejlődhessen, a nyugati társadalmak pedig megismerhessék a magyar jogrendnek a külkereskedelemmel és a deviza ügyekkel kapcsolatos vonatkozásait, és ezen a szakmai talajon a nemzetközi kapcsolatok to-

vább fejlődhessenek. 1948-tól tagja a Magyar Jogászok Szabad Szakszervezetének, majd a helyébe lépő Magyar Jogász Szövetségnek. Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el: Munka Érdemrend ezüst, majd arany fokozata (1964, 1972), Kiváló Pénzügyi Dolgozó (1960 és 1970), Kiváló Munkáért (1988).

Nagy Károly 2007-ben töltötte volna be 75. évét... A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara Nemzetközi Jogi Tanszékének professzora jelentős tudományos örökséget hagyott hátra a nemzetközi joggal foglalkozó szakemberek számára.

1932. augusztus 1-én született Mezőberényben. Karunkon szerzett jogi diplomát, majd 1957-től tanársegédként tevékenykedett a kar nemzetközi jogi tanszékén. Pályájának további állomásaként 1959-ben adjunktusi, 1966-ban docensi kinevezést kapott. Egyetemi tanárrá 1982-ben nevezték ki. A Nemzetközi Jogi Tanszék tanszékvezetői tiszttségét 1969-ben nyerte el, az 1966-ban nyugdíjba vonult, Buza László méltó utódjaként.

Hallgatói előszeretettel emlékeznek a csak rá jellemző módon megtartott izgalmas és egyben rendkívüli tudásanyagot megcsillántó előadásaira. Jurátusok ezrei ismerkedtek és szerették meg a nemzetközi jog lebilincselő világát az általa tartott, a tankönyvi anyagot saját tapasztalataival és kutatásaival kiegészítő óráin, melyeknek legendáriumát a híresen szigorú, de korrekt vizsgáztatása is tovább gazdagította. Oktatói munkájának eredményességét az általa megírt, nagyon igényes és alapos, földrajzi, irodalmi, történelmi ismeretekkel megtűzdelt tankönyvek is előmozdították. Az 1995-ben a nemzetközi jog történe-

téről megjelent könyve (A nemzetközi jog valamint Magyarország külkapcsolatainak története. Antológia Kiadó és Nyomda, Lakitelek, 1995.) és az 1999-ben kiadott, a nemzetközi jogot összefoglaló műve (Nemzetközi jog. Püski Kiadó, Budapest, 1999.) tankönyvírói munkásságának betetőzését jelentik.

Tudományos munkássága rendkívül széleskörű, a nemzetközi jog számos témaköre tekintetében korszakalkotó jelentőségű. Elmélyült kutatásokat folytatott a nemzetközi szerződések joga, a nemzetközi jog és a belső jog viszonya, az államelismerés jogintézménye, az emberi környezet nemzetközi jogi védelme, a kisebbségek nemzetközi jogi védelme témakörében. 5 önálló könyv,

28 nagyobb tanulmány és számos kisebb publikáció dokumentálja a gazdag tudományos pályafutást. Talán a legkiemelkedőbb tudományos eredményeket az állam nemzetközi jogi felelőssége területén érte el. Az ebben a tárgykörben írt közleményei hiánypótló jelleggel a nemzetközi jog olyan területén rögzítettek alapvető fontosságú megállapításokat, mellyel korábban a teljesség igényével nem sokan foglalkoztak (korábban csupán Kertész Istvánnak született ebben a témában tanulmánya). Elsőként szentelt önálló fejezet nemzetközi jogi tankönyvében a nemzetközi jogi felelősség témájának. Erről szóló monográfiájában komplex módon publikálta a nemzetközi jogi felelősség témakörét (Az állam felelőssége a nemzetközi jog megsértése miatt. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1991.). Akadémiai doktori értekezését is „Az államok nemzetközi jogi felelősségének főbb elméleti kérdései” címmel nyújtotta be, és védte meg 1986-ban. Az ezen a területen végzett kutatásainak jelentőségét mutatja, hogy az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottsága az államok nemzetközi felelősségének

témájában folytatott kodifikációs tevékenysége során is gyakran hivatkozott Nagy Károly vonatkozó munkáira.

Tudományos munkásságának utolsó éveiben egy újabb, addig háttérbe szorult nemzetközi jogterület vizsgálatát kezdte meg. A nemzetközi jogi környezetvédelem témakörében végzett kutatásai – Bruhács János munkái mellett – szintén jelentős előrelépést jelentenek a témában. Kiterjedt nyelvtudása és hihetetlen memóriája hozzásegítette ahhoz, hogy kutatásai eredményeit, tudományos közleményeit hazai és nemzetközi elismerés kísérje; tanulmányai ma is részét képezik a nemzetközi jogi oktatásnak.

Bár sosem törekedett hivatalos elismerésekre, mégis több jelentős közéleti tisztséget is betöltött az egyetemen. Életének 69 évéből 49-et a jogi kar kötelékében töltött el, mely hitelesen támasztja alá azt az elhivatottságot, mellyel a nemzetközi jog és az oktatás irányában még súlyos betegsége alatt is viseltetett. Nagy Károly 2001. április 13-án hunyt el a Szegedi Tudományegyetem professzoraként.

Kitüntetések

Magyar Köztársasági Érdemkereszt arany fokozata

Dr. Márkus Andrásné, a Dékáni Hivatal vezetője kapta 2006. október 23-án.

A kitüntetett 1969-ben került az Állam- és Jogtudományi Kar Dékáni Hivatalába előadói munkakörbe. 1969-től 1985-ig tanulmányi előadó, majd főelőadó volt a Dékáni Hivatalban, az esti-szociális tagozatos hallgatók tanulmányi ügyeivel foglalkozott.

1985–1988 között a Tanulmányi Osztály csoportvezetője, és az akkor még működő Diákjóléti Bizottság titkára volt. 1989. január hó 1-től kezdődően a Dékáni Hivatal vezetője, és a Tanulmányi Bizottság titkára. 1986. szeptemberétől 1992. december végéig a Kari Tanács választott tagja, illetve a Kari Tanács titkára.

1993. január 1-től 1995. szeptemberéig kikérésrel az egyetem rektora a Raktori Hivatal vezetői teendőinek

ellátásával bízta meg, ahol a Hivatal újjászervezését kellett elvégeznie. 1995. szeptemberétől – a megbízatás lejártával – visszatért korábbi munkakörébe, tovább vezette az Állam- és Jogtudományi Kar Dékáni Hivatalát. 1996. szeptemberétől – jelenleg is – a Kari Tanács választott tagja, a Kari Tanács titkára. Folyamatosan részt vesz a Kart érintő szabályzatok előkészítésében, a kari rendezvények állandó szervezője, lebonyolítója. Az Egyetemen eltöltött közel 40 éves munkaviszonyának, hozzáértő, megbízható és lelkiismeretes munkavégzésének, vezetői kvalitásainak elismeréseként vehette át a magas kitüntetést.

Pro Urbe-díj

Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése 2007. május 18-iki ünnepi ülésén *Dr. Blazovich László* egyetemi tanárnak (Európai Jogtörténeti Tanszék) adományozta.

A kitüntetett 1943. november 2-án született Szombathelyen. Középiskolai tanulmányait már Szegeden végezte, s magyar–történelem szakos tanári diplomáját is a József Attila Tudományegyetemen vehette át 1967-ben. 1969-ben doktori címet szerzett. 1988-tól a JATE Állam- és Jogtudományi Karának Jogtörténeti Tanszékén középkori jog- és kánonjog történetet oktat, 1997-ig docensként, majd egyetemi tanárként. 1980-tól a Csongrád Megyei Levéltár igazgatója. Néhány év alatt összeszokott, szakmailag stabil munkaközösséget alakított itt ki, s az intézményt fontos tudományos műhellyé formálta. A Csongrád Megyei Levéltár igaz-

gatójaként a megyei helytörténetírás egyik legfőbb szervezője. Meghatározó személyisége a Szegedi Középkori Történelmi Műhelynek. Nélkülözhetetlen segítséget nyújt a helyi tantervek és tankönyvek honismereti és helytörténeti anyagának elkészítéséhez, a levéltári források felhasználásához. A “Levéltári Napok” szervezésével szélesebb érdeklődői körnek teszi lehetővé a levéltári kutatómunka eredményeinek megismerését. Tudományos publikációinak száma jóval meghaladja a százat. „Szeged rövid története” című könyve 2006-ban – az Ünnepi Könyvhéten – az “Év könyve” elismerésben részesült. Alapító tagja a Csongrád Megyei Honismereti Egyesületnek, melynek jelenleg elnöke. Tagja a Magyar Tudományos Akadémia Demográfiai Bizottságának. Levéltári munkásságát 1997-ben Pauler Gyula-díjjal, honismereti munkásságát 1998-ban Notitia Hungariae – Bél Mátyás-díjjal ismerték el. 2001-ben Csongrád Megye Közgyűlésének alkotói díját érdemelte ki. Dr. Blazovich László a levéltáros szakma egyik méltán nagyra értékelt személyisége. Munkája révén sorra születtek figyelemre érdemes szakmai eredmények a levéltári és a helytörténeti kutatómunkában.

Rektori Elismerő Oklevél

Hágelmanné Miksi Emese, a Tanulmányi Osztály csoportvezetője kapta 2007. július 8-án.

A kitüntetett 1978-ban érettségizett a szegedi Ságvári Endre Gimnáziumban, majd ezt követően 1983-ban üzemmérnöki diplomát szerzett a Szegedi Élelmiszeripari Főiskolán.

A diplomaszerezést követően, mint technológus helyezkedett el a Szegedi Sütőipari Vállalatnál, ahol 1987-ig dolgozott. 1987-től – miután aktív ifjúsági közösségi munkát végzett – a városi vezetők megkeresésére főállásban elvállalta a Tanácsi Iparvállalatok KISZ titkári funkcióját, majd a Dolgozók Ifjúsági Szövetsége elnökének választották. 1993-ban került a JATE Állam- és Jogtudományi Kar Tanulmányi Osztályára tanulmányi előadói, majd főelőadói munkakörbe. Munkája elismeréseként 1999-ben csoportvezetői kinevezést kapott.

Munkakörébe tartozik a Tanulmányi Osztály munkájának koordinálása, a nappali tagozatos joghallgatók tanulmányi ügyeinek intézése, a nappali tagozatos tanrend előkészítése, számítógépes rögzítése. Feladatkörébe tartozik továbbá a hallgatók ETR-en (= Egyetemi Tanulmányi Rendszer, vagyis a kari számítógépes nyilvántartási rendszer közkeletű rövidítése) történő nyilvántartása, az ezzel kapcsolatos koordinációs feladatok, a hallgatói levelezési ügyek, referálás, a határozatok előkészítése. A felvételi vizsgák számítógépen történő nyilvántartásának is volt ő a felelőse. Mindemellett 2001 januárjától szervezi és intézi a PhD hallgatók tanulmányaival kapcsolatos ügyeket.

Munkáját kezdettől fogva példamutatóan, nagy lelkiismeretességgel és kötelességtudóan végzi. Kollégáival és a hallgatókkal való kapcsolatára a nagyfokú empátia és segítőkészség jellemző. A mindenkori dékáni vezetéssel, az oktatókkal és a hallgatókkal való kapcsolata is példaértékű. Tanulmányi előadói munkájáért és emberi magatartásáért kijárt neki e bőven megszolgált kitüntetés.

Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett

Juhászné dr. Zvolenszki Anikó egyetemi adjunktus (Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék) kapta 2007. július 8-án.

A kitüntetett 1978-ban „*summa cum laude*” minősítéssel végzett a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. A diploma megszerzését követően azonnal karunk Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékére került előbb egyetemi gyakornoki, majd egyetemi tanársegédi, 1986-tól egyetemi adjunktusi beosztásba. A nappali tagozatán polgári eljárásjogból előadásokat és gyakorlatokat tart, valamint részt vesz a hallgatók vizsgáztatásában. A Kar szegedi levelező tagozatán, valamint a kecskeméti képzési hellyel működő levelező tagozaton szintén a polgári eljárásjog tárgy előadója és vizsgáztatója. A Kar társadalombiztosítási főiskolai szakának nappali tagozatán „*Polgári eljárásjogi alapismeretek*” címmel tart előadásokat és vizsgáztat. Az Állam- és Jogtudományi Kar levelező és kihelyezett kecskeméti levelező tagozatán a „*Nemperes eljárások*” című kollokviumi tárgy gondozója. Az említett tárgyakból minden tagozaton szakdolgozat-felkészítő konzulensi teendőket is ellát. Ő irányítja a végzős jogász hallgatók kötelező szakmai gyakorlatát. Több éve tagja a Kar tanulmányi bizottságának.

Publikációs tevékenységének elsődleges területe a polgári eljárásjog alapelvei és a felülvizsgálati eljárás. „*Polgári eljárásjogi ismeretek*” címmel 2005-ben önálló egyetemi jegyzetet készített, melyet – évente aktualizálva – mind a

jogász, mind a főiskolai hallgatók egyaránt használnak.

A jogi szakvizsga letételét követően folytat bejegyzett tagként ügyvédi tevékenységet, illetve jogsegélyszolgálatot, melynek gyakorlati tapasztalatait az oktatásban is jól tudja kamatoztatni. 1990-ben eredményes munkájáért Miniszteri Dícséret kitüntetésben részesült.

Eötvös József Koszorú

Dr. Molnár Imre professor emeritus (Római Jogi Tanszék) kapta 2007. november 3-án. A kitüntetéssel ez alkalomból készített beszélgetés olvasható „Exkluzív” rovatunkban (36–38. oldalak), életútjának summáját pedig a Dialógus 2006. évi számában közzé tettük.

Kari hírek

Elhunyt *dr. Dáni Sándor*, a Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék nyugalmazott egyetemi docense, a mindenki által szeretett Sanyi bácsi – 81 éves volt. Közvetlen, szerény embernek ismertük meg. Szívélyes, példásan segítőkész kapcsolatot ápolt oktatótársaival, a hallgatókkal való viszonyát pedig különös közvetlenség hatotta át.

2006. december 28.

Az Alkalmazott Kommunikációtudományi Intézet „Párbeszéd a médiáról” c. konferenciáján előadást tartott *dr. Gellén Klára* egyetemi adjunktus „A kiskorúak védelme a média káros tartalmaival szemben” címmel.

2007. január 11.

Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens előadás tartott az augsburgi egyetemen „Strafverfahren in Europa” címmel.

2007. január 23.

Dr. Tóth Judit egyetemi docens előadást tartott az MTA konferenciáján „Munkaerőmozgás és EU bővítés” címmel.

2007. február 6.

Dr. Révész Béla tudományos munkatárs a Rendőrség-történeti Múzeumban (Budapest) előadást tartott „Az ideológiai diverzió elhárítása a belügyi propaganda eszközeivel az 1960-as években” címmel.

2007. február 14.

A Római Jogi Tanszék vendégeként *Prof. Dr. Mariko Igimi* (Kyushu University, Japan) előadást tartott a karon „Eine historische Überlegung zu den Problemen der heutigen lex mercatoria” címmel.

2007. február 16.

A Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék vendégeként a karon fakultatív kollégiumot tartott *Alexander von Möhlendahl* (ügyvéd, München), az Európai Unió védjegyjogjáról.

2007. február 19–22.

Prof. Dr. Bernd Hecker (Justus Liebig Universität, Giessen) fakultatív kollégiumot tart a karon „Einführung in das europäische Strafrecht” címmel.

2007. február 19–23.

A „Philip C. Jessup” angol nyelvű nemzetközi jogi perbeszédverseny országos döntőjében (Central European University, Budapest) a Kar csapata (*Dr. Szalai Anikó, Tóth Imola, Kiss Amarilla, Tiborfi György, Zimányi Dorottya*) második helyezést ért el. Felkészítő tanárok: *Dr. Bodnár László* és *Dr. Blutman László* professzorok.

2007. február 23.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár Barcelonában (Universita Autònoma) „Contratti e operazioni bancarie a Puteoli” címmel tartott előadást.

2007. február 26.

A Magyar Jogtörténeti Tanszék vendégeként *Prof. Dr. Heiner Lück* (Martin-Luther-Universität, Halle-Wittenberg) a Karon szemináriumot tartott „Eine quellenkundliche Übung (Exegese) zu einem Sachsenspiegeltext” címmel.

2007. február 26. – március 3.

Dr. Tóth Judit egyetemi docens a Külügyminisztérium által kezdeményezett, az MTA által szervezett külpolitikai stratégiai szakmai vitában referátumot tartott „A nemzetpolitika feltételrendszere az Európai Unióban” címmel.

2007. február 27.

Prof. Dr. Heiner Lück (Martin-Luther-Universität, Halle-Wittenberg) a Karon előadást tartott a Magyar Jogtörténeti Tanszék vendégeként „Der Sachsenspiegel als Kaiserrecht. Paradigmenwechsel in dem Sachsenspiegel?” címmel.

2007. március 1.

Dr. Pokol Béla egyetemi tanár újonnan megjelent könyvtrilógiájának (Politikaelmélet – Szociológiaelmélet – Jogelmélet) szegedi bemutatója a Kar Tanácstermében. A könyveket bemu-

tatta: *Dr. Paczolay Péter* egyetemi tanár, *Dr. Felek Gábor* egyetemi docens és *Dr. Nagy Zsolt* egyetemi adjunktus.

2007. március 1.

Dr. Nótári Tamás egyetemi docens (Budapest/Győr) „Választási kampány a köztársaságkori Rómában” címmel tartott Karunkon előadást.

2007. március 14.

Dr. Tóth Judit egyetemi docens előadást tartott Brüsszelben a Centre for European Political Studies nemzetközi konferenciáján „EU Member States complicity in extraordinary renditions” címmel.

2007. március 19.

Dr. Bodnár László egyetemi tanár „Az Európai Unió, mint különleges nemzetközi szervezet” címmel tartott előadást a Római Szerződés aláírásának 50. évfordulója alkalmából rendezett pécsi konferencián.

2007. március 22.

Dr. Karsai Krisztina egyetemi docens az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és a Magyar Jogászok az Európai Büntetőjogért (MAJEB) konferenciáján, Lillafüreden „A kölcsönös elismerés elve a büntetőeljárásban” címmel előadást tartott.

2007. március 24.

Dr. Tóth Judit egyetemi docens a Külügyminisztérium által kezdeményezett, az MTA által szervezett külpolitikai stratégiai szakmai vitában referátumot tartott „A migráció kulturális és társadalompolitikai összefüggései” címmel.

2007. március 27.

Prof. Dr. Berthold Kupisch (Universität Münster) a Római Jogi Tanszék vendé-

geként „*Naturrecht versus Naturrecht. Zum Rückgewähranspruch bei nichtigem Kausalverhältnis: Ein später Sieg des Naturrechts Heinrich Cocceji*” címmel tartott előadást a karon.

2007. március 28.

Dr. Tóth Judit egyetemi docens a Külügyminisztérium által kezdeményezett, a CEU-n szervezett külpolitikai stratégiai szakmai vitában referátumot tartott „A magyar és az uniós munkaerőpiac összefüggései” címmel.

2007. március 30.

„Európa nap” megemlékező konferencia a Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék szervezésében a Római Szerződés aláírásának 50. évfordulója alkalmából. A konferencián előadást tartott: *Dr. J. Nagy László* egyetemi tanár, *dr. Becsey Zsolt* és *dr. Szent-Iványi István* EP képviselők, *dr. Kozma József* országgyűlési képviselő, *Dr. Czúcz Ottó* az EU Elsőfokú Bíróságának bírója, *dr. Tóth László* a Szegedi Biztonságpolitikai Központ igazgatója *Dr. Blutman László* egyetemi tanár.

2007. április 3.

A Magyar Jogász Egylet, a Szegedi Ügyvédi Kamara és a Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék konferenciát szervezett, melynek témája „Az új Polgári Törvénykönyv vitatervezete”. A konferencián előadást tartott *Tóthné Dr. Fábíán Eszter* c. egyetemi tanár „A Családjog Könyv helye az új Ptk.-ban, és fontosabb új vonásai” címmel.

2007. április 3.

Dr. Görög Márta egyetemi adjunktus részt vett a „II. European Conference on Higher Education Marketing”-en

(ELTE, Budapest), és társszerzőként absztraktot nyújtott be „Building the community of alumni! Does the end justify the means?” címmel.

2007. április 4–6.

A „Justitiától a bírói pálcáig. (Jogi kultúra, processzusok, rituálék és szimbólumok II.” elnevezésű konferencián (ELTE ÁJK – Budapest) előadást tartott *Dr. Homoki-Nagy Mária* egyetemi tanár „Bevezetés a rendi magyar magánjogba”, *dr. Varga Norbert* egyetemi tanársegéd „Az Osztrák Magyar Monarchia középcímere” és *dr. Bató Szilvia* „Próbált ’nőszemélyek’. (Magzatelhajtással vádolt nők a reformkori Békés vármegyében)” címmel.

2007. április 12.

Az SZTE Karrier Iroda által szervezett konferencián előadást tartott *Dr. Görög Márta* egyetemi adjunktus „Adatvédelem és adatbiztonság” címmel.

2007. április 12.

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumban *Dr. Nagy Ferenc* egyetemi tanár „Az új Btk. szankciórendszere” címmel tartott előadást.

2007. április 13.

Dr. Dr. h. c. Klaus Sojka vendégprofesszor (Deggendorf, Németország) a nemzetközi környezeti jogból kurzust tartott a Karon.

2007. április 16–20.

A IV. Debreceni Doktorandusz Konferencián *dr. Varga Norbert* „A kettős állampolgárság szabályozása 1879-ben”, és *dr. Mezei Péter* egyetemi tanársegédek „Szabad felhasználás és a kultúra” címmel tartottak előadást.

2007. április 20.

A Miskolci Egyetem ÁJK Civilisztikai Tudományok Intézete, Polgári Jogi Tanszéke és a Novotni Alapítvány által „A családjog jövője” címmel rendezett konferencián előadást tartott *Tóthné Dr. Fábíán Eszter* c. egyetemi tanár „A házastársi vagyonszövetség szabályainak várható változásai” és *dr. Hegedűs Andrea* egyetemi adjunktus „Az élet-társi kapcsolat várható szabályozása a kodifikációs folyamat tükrében” címmel.

2007. április 20.

A Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék *Dr. Cséka Ervin professor emeritus* 85. születésnapja és oktatói tevékenysége 40. évfordulója tiszteletére ünnepi ülést rendezett, ahol szakmai előadást tartott: *Dr. Erdei Árpád* egyetemi tanár (ELTE ÁJK), valamint a tanszék oktatói közül *dr. Kovács Judit* egyetemi adjunktus, *dr. Hegedűs István* és *dr. Mezőlaki Erik* tudományos munkatársak.

2007. április 27.

Elhunyt *Dr. Balázs József* egyetemi docens – 77 éves volt. Horváth Róbert professzorral együtt évtizedeken keresztül fáradhatatlanul tanította a statisztikát és demográfiát karunkon. Előadásain, szemináriumain a táblára órákon át rótt kriminálstatisztikai példái kitörölhetetlenül élnek jogásznevezdékek emlékezetében.

2007. május 2.

A Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék több oktatója részt vett a 4. Európai Jogászfórum európai szerződési jogi szekciójának munkájában (*dr. Czene Klára* c. egyetemi docens, *Dr. Papp Tekla* egyetemi docens, *dr. Görög*

Márta és *dr. Hegedűs Andrea* egyetemi adjunktusok).

2007. május 3–5.

Dr. Szondi Ildikó egyetemi docens előadást tartott „A szegedi panelrekonstrukció” címmel Solothurn-ban (Svájc) az Internationale Städtetagung konferenciáján.

2007. május 4–6.

A Római Jogászok III. Országos Találkozóján (Debrecen) előadást tartott *Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár „A jogalap nélküli gazdagodás a történeti összehasonlítás tükrében” címmel.

2007. május 10.

A Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék szervezte a Magánjogot Oktató Fiatal Jogászok I. Találkozóját és Konferenciáját, melynek helyszíne a Kar volt. Előadást tartott *dr. Görög Márta* „A posthumus személyiségi értékek védelmének egyes aspektusai”, valamint *dr. Hegedűs Andrea* (mindketten egyetemi adjunktusok) „Az élet-társi kapcsolat várható szabályozása a kodifikációs folyamat tükrében” címmel.

2007. május 11–12.

A Római Jogi Tanszék vendégeként előadást tartott a Karon *Prof. Dr. Jan Willem Tellegen* „Achieving Justice by Twisting the Truth” és *Prof. Dr. Olga Tellegen-Kouperus* (Universiteit van Tilburg) „The Limits of culpa levissima” címmel.

2007. május 15.

A Börtönügyi Társaság ülésén *dr. Ju-bász Zsuzsanna* tudományos munkatárs a megújult európai börtönszabályokról tartott előadást.

2007. május 17.

Dr. Petres Tibor egyetemi docens és *Kovács Péter* tanársegéd előadást tartott a Petres-féle Red-mutatóról, a természet-, műszaki- és gazdaságtudományok alkalmazásáról szóló VI. nemzetközi konferencián, Szombathelyen.

2007. május 18.

Az ELTE és a szegedi jogi kar Jogbölcseleti és Jogszociológiai Tanszéke által szervezett, „Jogtörténeti-jogelméleti konferenciasorozat I. Egyetemi jogászság és gyakorlati jog: késő-középkori és újkori tendenciák; II. „Középkori jogtudomány” elnevezésű konferencián karunkról *Dr. Balogh Elemér* egyetemi tanár „De iurisperitorum consilio – jogtudósok a szentszéki bíraskodásban”, *Dr. Pokol Béla* egyetemi tanár „Az európai jogi gondolkodás újkori fordulata”, *Dr. Nagy Zsolt* egyetemi docens „Egyetemi jogászság és joggyakorlat”, valamint *Dr. Homoki-Nagy Mária* egyetemi tanár „Szokásjog vagy bíró alkotta esetjog” címmel tartott előadást.

2007. május 23. és október 30.

A „Császár Ferenc és kora” címmel rendezett konferencián (Zalaegerszeg) *Dr. Balogh Elemér* egyetemi tanár „Császár Ferenc szerepe a magyar váltójog kifejlődésében” címmel tartott előadást.

2007. május 23.

Az osztrák-magyar kiegyezés 140. évfordulójára rendezett nemzetközi alkotmánytörténeti konferencián (Gödöllő) *Dr. Homoki-Nagy Mária* egyetemi tanár „A magánjogi kodifikáció és a kiegyezés”, *Dr. Ruszoly József* egyetemi tanár „Választók és választások Erdélyben (1866–1872)” címmel tartott előadást.

2007. május 25.

A Római Jogi Tanszék konferenciát szervezett Szegeden, melyen tizenhat külföldi (osztrák) résztvevő volt, elsősorban a bécsi és a gráci egyetemről. A konferencia témája: „Geschäfte von Haftungsunterworfenen”.

2007. május 31 – június 2.

Athénben, az Athens Institute for Education Research által szervezett matematikai és statisztikai nemzetközi konferencián *Dr. Petres Tibor* egyetemi docens és *Kovács Péter* tanársegéd előadást tartott „Measure of Multicollinearity with a New, Original Indicator (Petres’ Red) in Linear Regression Models” címmel.

2007. június 11.

Dr. Czene Klára c. egyetemi docens „Jogharmonizáció” címmel előadást tartott a Szegedi Biztonságpolitikai Központ által szervezett „Önkormányzatiság, EU regionális politika, intézményi reformok” c. konferencián.

2007. június 13.

Az Európai Cégnylévántartók Nemzetközi Konferenciáján (Ukrajna) előadást tartott *dr. Czene Klára* c. egyetemi docens.

2007. június 20–22.

Dr. Blutman László egyetemi tanár előadást tartott a Bács-Kiskun Megyei Főügyészségen (Kecskemét) „Nemzetköziesített büntetőbíróságok” címmel.

2007. június 21.

Dr. Fejes Zsuzsanna egyetemi tanársegéd előadást tartott a pécsi politológus vándorgyűlésen „Regionális identitás és a civil társadalom szerepe a dél-alföldi régióban” címmel.

2007. június 22–23.

A *Dr. Besenyei Lajos* egyetemi tanár 70. születésnapja alkalmából készült ünnepi kötet átadása az ünnepelt részére a kari tanácssteremben tartott ünnepi ülésen.

2007. június 28.

Dr. Mezei Péter egyetemi tanársegéd előadást tartott Berlinben a „Law and Society” c. konferencián „Copyright, Fair Use and Culture” címmel.

2007. július 25.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár előadást tartott a XXV. Nemzetközi Papyrológiai Konferencián (Ann Arbor, Michigan, USA) „Sale or Loan?” címmel.

2007. július 31.

A PhD hallgatók VI. Nemzetközi Konferenciáján (Miskolc) előadást tartott *dr. Fejes Zsuzsanna* egyetemi tanársegéd „Cross-border cooperation in Hungary” címmel.

2007. augusztus 12–18.

Dr. Trócsányi László egyetemi tanár előadást tartott a Lyon III Egyetemen „L'ordre juridique de l'UE: un quasi fédéralisme en constante d'évolution” címmel (társelőadó *dr. Kruzslíc Péter* volt).

2007. augusztus 21.

A nemzetközi ókori görög jogtörténeti konferencián (Durham, UK) „Militärs in der Gerichtsbarkeit des römischen Ägyptens” címmel előadást tartott *Dr. Jakab Éva* egyetemi tanár.

2007. szeptember 4.

A Szegedi Biztonságpolitikai Központ által szervezett „Önkormányzatiság, EU regionális politika, intézményi reformok” c. konferencián *dr. Czene Klára* c. egyetemi docens a jogharmonizációról tartott előadást.

2007. szeptember 6.

Az Igazságügyi Hivatalban *Dr. Nagy Ferenc* egyetemi tanár „A közérdekű munka büntetés alkalmazása és végrehajtása” címmel tartott előadást.

2007. szeptember 6.

A IV. Román-Magyar Jogász Konferencián (Árkos, Románia) a kar több oktatója előadást tartott a következő címekkel: *Dr. Trócsányi László* egyetemi tanár „Közösségi intézmények és a tagállamok együttműködése”, *Dr. Tóth Judit* egyetemi docens „Az EU munkaerő mozgásra vonatkozó átmeneti rendelkezései és annak alkalmazása”, valamint *dr. Köblös Adél* egyetemi tanársegéd „A közösségi jog hatása a polgári eljárásjogra”.

2007. szeptember 7–9.

Szekszárdon, a III. Vásárok Világa Konferencián *Dr. Homoki-Nagy Mária* egyetemi tanár előadást tartott „Adásvétel a 17–18. századi vásárokbán” címmel.

2007. szeptember 15.

A Római Jogi Tanszék vendégeként előadást tartott a Karon *Prof. Dr. Detlef Liebs (Albert-Ludwigs-Universität, Freiburg im Breisgau)* „Volkrecht und Reichsrecht im römischen Reich” címmel.

2007. szeptember 17.

A Szerb Köztársaság Kereskedelmi Bíróságainak Országos Konferenciáján előadást tartott *dr. Czene Klára* c. egyetemi docens „A gazdasági társaságok szabályozásáról és a cégbíróságok működéséről Magyarországon” címmel.

2007. szeptember 17–19.

Dr. Katona Tamás egyetemi tanár előadást tartott Debrecenben a Közgazdász Vándorgyűlésen „A Magyar Államkincstár, mint az államháztartási pénzügyi szolgáltatások és információk központja” címmel.

2007. szeptember 21.

„XVth International Congress of Social Defence” (Toledo, Spanyolország): *Dr. Karsai Krisztina* egyetemi docens „The Hidden Primer Jurisdiction of the ICC” címmel tartott előadást.

2007. szeptember 22.

Dr. Traser Julianna Sára egyetemi adjunktus előadást tartott Varsóban az „Economic Migration in the European Union—Problems and Challenges” című nemzetközi konferencián „The Polish experience of free movement of workers after EU accession” címmel.

2007. szeptember 24.

Dr. Jakab Éva egyetemi tanár előadást tartott a XXIV. SIHDA Nemzetközi Római Jogi Konferencián (Catania, Olaszország) „Arrha im völkerrechtlichen Kontext” címmel.

2007. szeptember 26.

Dr. Kaltenbach Jenő egyetemi docens előadást tartott a Szlovák Kisebbségkutató Intézet konferenciáján a magyar kisebbségi jogok rendszeréről.

2007. szeptember 28.

Dr. Rázs Molnár Krisztina egyetemi docens előadás tartott Bécsben az Európai Mediációs Konferencián a magyar munkaügyi mediáció helyzetéről.

2007. szeptember 28–29.

A Közigazgatási Jogi és Pénzügyi Jogi Tanszék szervezésében előadást tartott

Karunkon *Prof. Dr. Herbert Küpper* (a müncheni Kelet-Európa Intézet igazgatója) „A gyűlekezési alapjog Magyarországon és Németországban. Összehasonlító dogmatikai elemzés az újabb kihívások fényében” címmel.

2007. november 8.

A Magyar Tudomány Ünnepe Szegeden rendezvénysorozat keretében a Szegedi Akadémiai Bizottság Jogtudományi Szakbizottsága egésznapos előadássorozatot szervezett.

2007. november 15.

A Magyar Jogtörténeti Tanszék rendezte Karunkon a III. Jogtörténeti Konferenciát „Kodifikáció és jogfejlődés Magyarországon a 19. században” címmel.

2007. november 15–16.

A Hallgatói Önkormányzat által szervezett, 61. Jogászbál a Forrás Szállóban.

2007. november 23.

Prof. Dr. Wolfgang Ernst (Universität Zürich) két előadást tartott Karunkon „Zu den Responsen des Paulus” és „Vereinheitlichung des Vertragsrechts in Europa” címmel.

2007. november 28. és 30.

A Politológiai Tanszék a Politológiai Párbeszéd Társaságával és a Politológus Hallgatók Országos Egyesületével „50 éves az Európai Unió” címmel konferenciát szervezett.

2007. november 30. – december 1.

A Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék „A versenyjog és a közbeszerzés aktuális kérdései” címmel konferenciát szervezett.

2007. december 5.

Diplomaosztó

Jogász szak

nappali tagozat: 188 fő
levelező tagozat: 115 fő
Kecskemét: 58 fő

Munkaügyi kapcsolatok főiskolai szak

nappali tagozat: 29 fő
levelező tagozat: 46 fő

Társadalombiztosítás főiskolai szak

nappali tagozat: 13 fő
levelező tagozat: 66 fő

PhD

Dr. Bató Szilvia
Dr. Gellén Klára egyetemi adjunktus
Dr. Hollán Miklós tud. munkatárs
Dr. Horváth Szilvia egyetemi adjunktus
Dr. Nagy Tamás egyetemi adjunktus
Dr. Révész Béla tud. munkatárs

Habilitációs oklevelet kapott

(2007. július 2.)

Dr. Józsa Zoltán egyetemi docens

Díszoklevelet kapott

(2007. szeptember 27.)

75 éve végzett, ezüst emléklakettet vehetett át:

Dr. Bottka Sándor István

Egyetemtörténeti szenzáció: először vette át egy Szegeden végzett hallgató a

hetvenötödik jubileumra szóló díszoklevelét. Csakhogy ilyen fokozat eddig nem létezett, ezért az egyetem *Bottka Sándor* tiszteletére ezüst emléklakettet alapított.

Dr. Bottka Sándor István: „Nem érdem ez, hanem Isten rendelése, hogy ilyen sokáig hagyélni”

A jubiláns a Borsod megyei Sajószögeden született, mert noha szülei vásárhelyiek voltak, édesapja ott kapott állást. Érettségi után a szegedi Ferencz József Tudományegyetem jogi karára iratkozott be, ahol 1932-ben szerzett diplomát. Hét évig bojtárkodott, majd Királyhelmeceen (ma: Szlovákia) nyitott ügyvédi irodát. A háború után orosz hadifogság következett, ahonnan hazatérve (1947) Orosházán dolgozott tovább ügyvédként – egészen 1979-ben történt nyugdíjba vonulásáig. Szellemi tevékenysége azóta sem lankadt: egészségügyi könyveket fordít angolból és németből; ha elunja, klasszikus zenét játszik: hegedül vagy mandolinozik.

Dr. Bokor János (vas)
Dr. Bokor Károly (vas)
Dr. Jordán László (vas)
Dr. Opra Vilmos (vas)
Dr. Szabó Balázs (vas)
Dr. Tamási Pál (vas)
Dr. Bazsika Márta (arany)

Dr. Berki Ambrus (arany)
Dr. Csontos Terézia Katalin (arany)
Dr. Fábián Eszter Anna (arany)
Dr. Fedor Attila (arany)
Dr. Gombos László (arany)
Dr. Gottlieb Márta (arany)
Dr. Hideg Ferenc (arany)
Dr. Kamicsár Mária Gyöngyi (arany)
Dr. Kovács Eszter (arany)
Dr. Kun László (arany)
Dr. Lakatos László (arany)
Dr. László György (arany)
Dr. Mihálffy Lajos (arany)
Dr. Oláh Béla (arany)
Dr. Pacsika István (arany)
Dr. Pálffy-Budinszky Eszter (arany)
Dr. Pásztor Imre (arany)
Dr. Pintér István (arany)
Dr. Sántha Péter (arany)
Dr. Szabó Benedek (arany)
Dr. Szalva László (arany)
Dr. Széll Irén (arany)
Dr. Szilágyi Julianna (arany)
Dr. Szörényi Tibor (arany)
Dr. Zvada András (arany)

A híres-nevezetes ezüst emléklakett